

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI

DLA GMINY SABNIE

NA LATA 2026-2035

PROJEKT

Opracowany przez Zespół

WES 84
P O L S K A

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
2. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji	4
2.1. Metodyka wyznaczenia obszaru rewitalizacji	4
2.2. Charakterystyka obszaru rewitalizacji	8
2.2.1. Sfera społeczna	9
2.2.2. Sfera gospodarcza	13
2.2.3. Sfera środowiskowa	14
2.2.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna	15
2.2.5. Sfera techniczna	16
2.3. Lokalne potencjały rozwojowe	18
2.4. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych	19
3. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	21
4. Cele rewitalizacji i kierunki działań	22
5. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	24
5.1. Planowane, podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne	25
5.2. Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	57
6. Spójność postanowień Programu z dokumentami strategicznymi województwa, powiatu i gminy	58
7. Szacunkowe ramy finansowe	64
8. Mechanizmy integracji działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	72
9. Włączenie interesariuszy w proces rewitalizacji	76
10. Zarządzanie realizacją Programu	79
11. System monitorowania i oceny	82
12. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach dotyczących zasobu mieszkaniowego ..	84
13. Określenie niezbędnych zmian w uchwale dotyczącej Komitetu Rewitalizacji	84
14. Specjalna strefa rewitalizacji	85
15. Sposób realizacji gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego	85
16. Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno- przestrzennych obszaru rewitalizacji	85
Spis tabel i rycin	87

1. Wprowadzenie

Zasady oraz tryb przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji zostały określone w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2024 r. poz. 278). Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Celem prowadzenia procesu rewitalizacji zdegradowanych i zmarginalizowanych obszarów wskazanych jako problemowe jest pobudzenie aktywności środowisk lokalnych, a także stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego w zagrożonych patologiami społecznymi obszarach. W swych założeniach działania naprawcze będą prowadziły do polepszenia jakości życia mieszkańców, w tym również zwiększenia ich szans na zatrudnienie. Ponadto umożliwią one trwałą odnowę obszaru, poprawę ładu przestrzennego, stanu środowiska i zabudowy poprzez zastosowanie wysokiej jakości rozwiązań architektonicznych i urbanistycznych. Przyczynią się również do podnoszenia atrakcyjności stref rozwojowych w miastach i pozwolą na odnowienie lub wzmocnienie atutów rozwojowych obszarów wiejskich. Rezultatem prowadzonych działań powinna także być zmiana wizerunku obszaru poddanego rewitalizacji, a co za tym idzie zwiększenie zainteresowania inwestorów tym obszarem.

Przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowią jej zadania własne. Przy opracowaniu „Gminnego Program Rewitalizacji dla Gminy Sabnie na lata 2026-2035” przyjęto podejście zintegrowane, co przejawia w określeniu celów w oparciu o analizę wyzwań i lokalnych potencjałów rozwojowych. W działaniach uwzględniono aspekt społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny, techniczny oraz środowiskowy zgodnie z przeprowadzoną diagnozą.

„Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Sabnie na lata 2026-2035” (dalej także: Program) został opracowany na podstawie uchwały Nr XXXIII/140/2026 Rady Gminy Sabnie z dnia 22 kwietnia 2026 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sabnie na lata 2026-2035. Przyjęto podejście zintegrowane, uwzględniające lokalne wyzwania i potencjały rozwojowe, z naciskiem na aspekty społeczne i przeciwdziałanie marginalizacji poszczególnych grup mieszkańców.

„Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Sabnie na lata 2026-2035” został opracowany zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. Przy opracowaniu Programu spełnione zostały wymogi partycypacji społecznej, wynikające z rozdziału 2 ustawy. Postanowienia Programu spełniają nadto kryteria, wskazane w rozporządzeniu ramowym¹, ustawie wdrożeniowej² oraz zasadach realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce³, tj.

- synteza diagnozy obszaru realizacji IIT⁴ wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych została wykonana w rozdziale 2 Programu „Diagnoza

¹ Art. 29 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej, Dz.Urz. UE L 231/201 z 30.6.2021.

² Art. 36 ust. 8 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, Dz.U. z 2022 r. poz. 1079.

³ „Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027”, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, 11.08.2022 r.

⁴ Inne instrumenty terytorialne zdefiniowane w art. 36 ust. 8 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

obszaru rewitalizacji”, w którym analizie poddano obszar rewitalizacji w sferze społecznej (rozdział 2.1), gospodarczej (rozdział 2.2), środowiskowej (rozdział 2.3), przestrzenno-funkcjonalnej (rozdział 2.4) i technicznej (rozdział 2.5), wskazując w każdej ze sfer potrzeby oraz potencjały rozwojowe z zachowaniem zasady kompleksowości i podejścia zintegrowanego oraz koncentracji,

- cele, jakie mają być zrealizowane w ramach IIT, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązanych z realizacją właściwego programu zostały uwzględnione w rozdziale 4 „Cele rewitalizacji i kierunki działań” oraz rozdziale 5 „Przedsięwzięcia rewitalizacyjne”, gdzie zdefiniowano przedsięwzięcia powiązane z celami i kierunkami działań z zachowaniem zasady kompleksowości i podejścia zintegrowanego, koncentracji oraz komplementarności przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- lista projektów realizujących cele wraz z informacją na temat sposobu ich wskazania oraz powiązania z innymi projektami została wykazana w rozdziale 5 „Przedsięwzięcia rewitalizacyjne”, w którym wskazano planowane podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne (rozdział 5.1.) oraz zawarto charakterystykę pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (rozdział 5.2.), z zachowaniem zasady kompleksowości i podejścia zintegrowanego, koncentracji oraz komplementarności przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem strategii IIT został przedstawiony w rozdziale 2. Diagnoza obszaru rewitalizacji w zakresie prowadzenia konsultacji społecznych w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w Gminie Sabnie, w rozdziałach: 2.1. Sfera społeczna, 2.2. Sfera gospodarcza, 2.3. Sfera środowiskowa, 2.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna, 2.5. Sfera techniczna z zachowaniem zasady podejścia zintegrowanego, w rozdziale 5. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne i w rozdziale 9. Włączenie interesariuszy w proces rewitalizacji.

2. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

2.1. Metodyka wyznaczenia obszaru rewitalizacji

Wyznaczenie obszaru rewitalizacji stanowi proces diagnostyczny. Zgodnie z postanowieniami art. 9 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji jako obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym można uznać taki, w którym nastąpiła koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Za obszar zdegradowany natomiast można uznać część gminy znajdującą się w stanie kryzysowym, na której występuje co najmniej jedno z negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.

Obszar rewitalizacji to z kolei całość lub część obszaru zdegradowanego, na którym występuje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk i który – z uwagi na swoje istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego – został wskazany przez gminę jako teren wymagający działań rewitalizacyjnych (art. 10 ustawy). Obszar ten nie może przekraczać 20% powierzchni gminy ani obejmować więcej niż 30% jej mieszkańców. Może być także podzielony na podobszary, w tym również takie, które nie mają wspólnych granic.

Analizy w ramach diagnoz służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Sabnie zostały wykonane z wykorzystaniem obiektywnych i weryfikowalnych mierników i metod badawczych dostosowanych do lokalnych

uwarunkowań. Pierwszym etapem było wytypowanie zmiennych, które zostały wykorzystane do diagnozy stanu. Przy formułowaniu diagnozy, wykorzystano wskaźniki do wyznaczania obszarów kryzysowych w poszczególnych sferach, tj.: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Tab. 1 Zestawienie wykorzystanych wskaźników

Sfera	Obszar	Wskaźniki
Społeczna	Demografia	udział osób w wieku przedprodukcyjnym w liczbie mieszkańców, współczynnik obciążenia demograficznego, udział dzieci w wieku do 6 lat w liczbie mieszkańców
	Bezrobocie	udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym, udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych, udział osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych, udział osób bezrobotnych w wieku powyżej 55 lat w ogólnej liczbie bezrobotnych, udział osób bezrobotnych w wieku poniżej 25 lat w ogólnej liczbie bezrobotnych, udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w ogólnej liczbie korzystających
	Ubóstwo	udział osób korzystających z pomocy społecznej w populacji mieszkańców, udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w ogólnej liczbie korzystających, udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w ogólnej liczbie korzystających, udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie korzystających
	Przestępczość	liczba interwencji w przeliczeniu na 100 mieszkańców, liczba popełnionych przestępstw i wykroczeń w przeliczeniu na 100 mieszkańców, liczba osób z Niebieską Kartą w przeliczeniu na 100 mieszkańców
	Aktywność społeczna	liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców, liczba zarejestrowanych kół gospodyń wiejskich w przeliczeniu na liczbę mieszkańców, frekwencja w wyborach prezydenckich w 2025 r.
Gospodarcza	Przedsiębiorczość	liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na liczbę mieszkańców, udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców, liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym
Środowiskowa	Odpady	ilość wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na liczbę mieszkańców jednostki urbanistycznej, ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na liczbę budynków

Sfera	Obszar	Wskaźniki
	Tereny zielone	udział powierzchni zieleni w powierzchni jednostek urbanistycznych
Przestrzenno-funkcjonalna	Gminne obszary przestrzeni publicznej	liczba placów zabaw, obiektów sportowych, kulturalno-oświatowych i terenów rekreacyjnych
	Gminna ewidencja zabytków	liczba obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków
Techniczna	Gminna infrastruktura techniczna	liczba przyłączy wodociągowych w odniesieniu do liczby budynków mieszkalnych
	Stan techniczny budynków	liczba budynków wybudowanych przed 1945 r. w ogólnej liczbie budynków, odsetek źródeł ciepła na paliwa stałe w łącznej liczbie źródeł ciepła, odsetek wykorzystywanych kotłów najniższej klasy (3 i poniżej)

Dla prowadzenia analiz przyjęto następujące jednostki urbanistyczne, obejmujące sołectwa gminy: Chmielnik, Grodzisk, Hilarów, Hołowienki, Kolonia Hołowienki, Kostki-Pieńki, Kupientyn-Kolonia, Kupientyn, Kurowice, Kolonia Kurowice, Nieciecz-Dwór, Nieciecz Włosciańska, Niewiadoma, Sabnie, Stasin, Suchodół, Tchórznic Szlachecka, Tchórznic Włosciańska, Wymysły, Zembrów. Wyznaczone jednostki urbanistyczne to obszary, które stanowią spójne jednostki pod względem funkcjonalnym, społecznym i przestrzennym.

Kolejnym etapem prac nad zmiennymi w celu wykonania diagnozy stanu była normalizacja danych, która pozwoliła na przekształcenie wartości zmiennych wyrażonych w różnych jednostkach do postaci porównywalnej. Normalizacji cech dokonano przez ich standaryzację dla stymulant i dla destymulant⁵.

Do wyznaczenia obszaru w sytuacji kryzysowej i obszaru zdegradowanego wykorzystaną metodę wskaźnika syntetycznego Perkala, umożliwiającego uporządkowanie obiektów wielowymiarowych według syntetycznego kryterium, które jest funkcją zmiennych wejściowych⁶. Wykorzystanie tej metody pozwoliło na uszeregowanie poszczególnych jednostek urbanistycznych ze względu na określony zestaw cech w wybranych sferach. Wyższa wartość wskaźnika syntetycznego oznacza korzystniejszą sytuację jednostki urbanistycznej pod względem poziomu potencjału.⁷

Synteza wyników przeprowadzonej diagnozy stanu oraz badań ilościowych i jakościowych sytuacji społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej w gminie pozwoliła na wyznaczenie obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji.

Wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje dwa podobszary: Grodzisk i Zembrów, które spełniają kryteria koncentracji oraz istotności z punktu widzenia rozwoju lokalnego z uwzględnieniem postanowień „Strategii Rozwoju Gminy Sabnie na lata 2025-2035”. W podobszarach tych zdiagnozowane zostały problemy w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej i technicznej, a zidentyfikowane potencjały lokalne umożliwią interwencję w ramach procesu rewitalizacji. We wskazanych miejscowościach wydzielono obszary z zabudową w celu uzyskania bardziej precyzyjnych wyników, które lepiej odzwierciedlają specyfikę zurbanizowanych terenów gminy. Wydzielenie oparto na zdefiniowanych kryteriach przestrzennych, obejmujących granice

⁵ Stymulanty to zmienne, których rosnące wartości są oceniane pozytywnie z punktu widzenia danego zjawiska, natomiast destymulanty - zmienne, których malejące wartości są oceniane pozytywnie z punktu widzenia danego zjawiska.

⁶ Parysek, J. J., Wojtasiewicz L., 1979. Metody analizy regionalnej i metody planowania regionalnego, Studia KPZK PAN, t. 69, Państwowe Wydawn. Nauk.

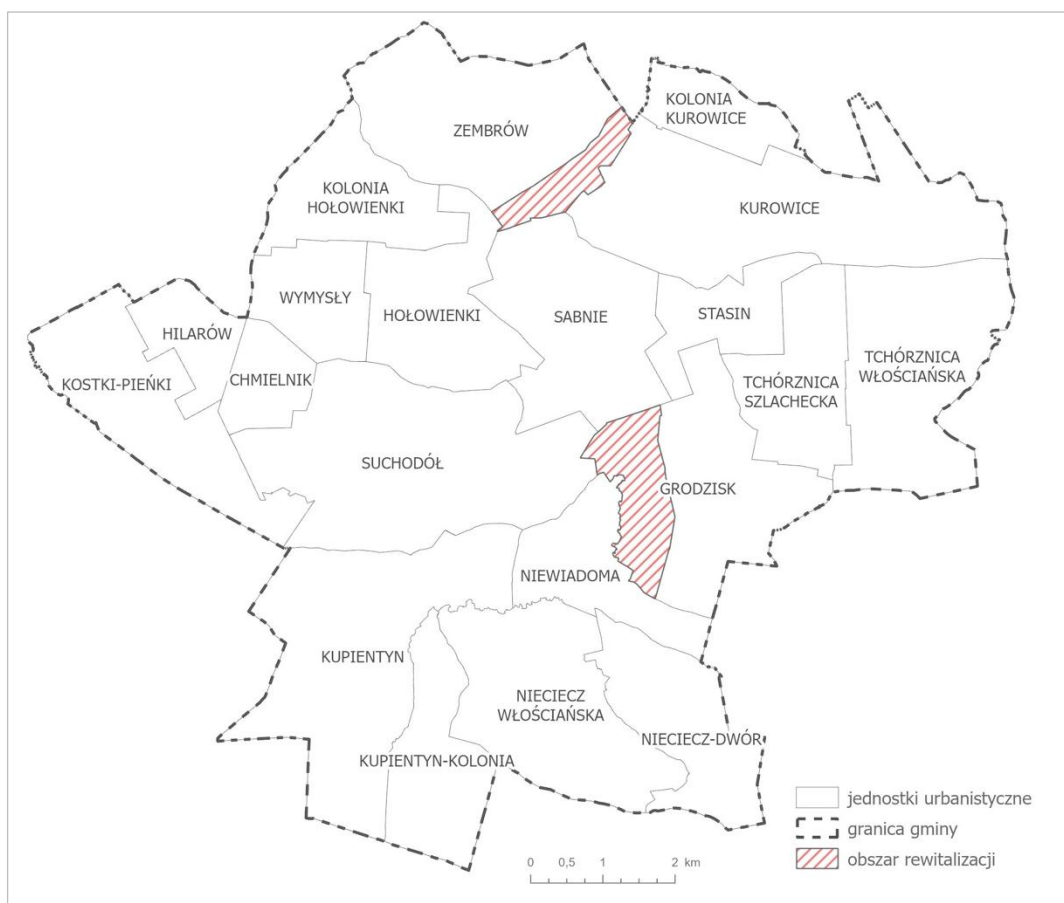
⁷ Wpływ potencjału demograficznego i gospodarczego miast wojewódzkich na kondycję województw, 2013, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, Warszawa.

obrębów ewidencyjnych oraz granic działek ewidencyjnych, zgłoszonych do ewidencji zbiorów i usług danych przestrzennych przez Starostę Sokołowskiego na mocy ustawy z dnia 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej (Dz.U. z 2025 r. poz. 242).

Konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Sabnie zostały przeprowadzone na podstawie art. 6 i art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. Celem konsultacji było zebranie od interesariuszy uwag, opinii i propozycji dotyczących wyznaczonego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Wykorzystano następujące formy prowadzenia konsultacji: zbieranie uwag w postaci papierowej, zbieranie uwag w formie elektronicznej, spotkanie konsultacyjne oraz ankiety on-line. Wyniki konsultacji społecznych zostały opisane w rozdziale 9 pt. Włączenie interesariuszy w proces rewitalizacji.

Obszar rewitalizacji został ustanowiony na mocy uchwały Nr XXXI/130/2026 Rady Gminy Sabnie z dnia 2 marca 2026 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Sabnie (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2026 r. poz. 2904), zm. uchwałą Nr XXXII/135/2026 Rady Gminy Sabnie z dnia 25 marca 2026 r. zmieniającą uchwałę w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Sabnie (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2026 r. poz. 3140).

Ryc. 1 Obszar rewitalizacji w obrębach ewidencyjnych gminy

Zgodnie z wymogami ustawy obszar rewitalizacji stanowi nie więcej niż 20% powierzchni gminy oraz jest zamieszkały przez nie więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy, tj. odpowiednio jest to 3% powierzchni gminy zamieszkałe przez 14% ludności. Wydzielenie podobszarów ma na celu dotarcie z projektami rewitalizacyjnymi do grupy i obszaru, który tego najbardziej wymaga, a jednocześnie posiada potencjały, które mogą służyć ich realizacji.

2.2. Charakterystyka obszaru rewitalizacji⁸

Osadnictwo na terenie gminy Sabnie sięga schyłkowego paleolitu i mezolitu, rozwijając się przez neolit i epokę kamienia i brązu, kiedy pojawiają się tu liczne ślady kultur trzcinieckiej i łużyckiej. W okresie wpływów rzymskich (I–IV w. n.e.) powstają duże osady kultury przeworskiej. Odnotowano także obecność kultury wielbarskiej (Gotów).

W X wieku tereny gminy znajdowały się w granicach Polski Piastowskiej, od XI wieku należały do księstwa Halicko-Włodzimierskiego, a od XIII do XV wieku do Wielkiego Księstwa Litewskiego. Przenikanie się kultur widoczne jest m.in. w nazwach miejscowości oraz przynależności etnicznej zamieszkujących je ludności (Hołowienki, Grodzisk/Hrodzisko).

W połowie XV wieku na terenie obecnej gminy Sabnie pojawia się osadnictwo rycerskie z terenów Mazowsza. Powstają wówczas takie wsie jak Suchodół, Kostki, Nieciecz, Kurowice, Tchórznica, Zembrów, Paderewek. Z końcem XV wieku powstają parafie rzymsko-katolickie w Niecieczy i Zembrowie.

W 1520 r. utworzono województwo podlaskie z siedzibą w Drohiczynie, w granicach którego znalazł się teren gminy Sabnie. W związku z nowym podziałem administracyjnym Litwy uchwałą Sejmu w Lublinie w 1569 r. województwo podlaskie włączono do Korony. Przynależność administracyjna współczesnych terenów gminy Sabnie do województwa podlaskiego utrzymała się do czasu III rozbioru Polski. Teren gminy Sabnie należał wtedy do cyrkułu siedleckiego, a po klęsce Austrii w 1809 r. stał się częścią Księstwa Warszawskiego.

Na początku XVII w. powstała w Grodzisku parafia unicka, która przetrwała do 1875 r., to kiedy została zamieniona na parafię prawosławną. Obszar gminy znalazł się w obrębie Królestwa Polskiego (1815 r.). W wieku XIX rozwijały się majątki ziemskie i powstawały nowe folwarki, m.in. w Kurowicach, Kupientynie, Wymysłowie, Stasinie. W 1846 r. do najważniejszych majątków należały Kupientyn, Sabnie, Hołowienki i Tchórznica. W 1888 roku w spisie właścicieli majątków ziemskich znajdujemy Grodzisk, Łazy (Stanisław Rzewuski), Kupientyn (Antoni Szydłowski), Sabnie (Henryk Tchórznicki), Kurowice (Stanisław Trębicki), Wymysły (Władysław Zakrzewski). Taszyccy i Trębicy brali udział w Powstaniu Kościuszkowskim i Powstaniu Listopadowym.

Po upadku Powstania Listopadowego w 1831 r. wprowadzono nowy podział administracyjny wzorowany na podziale caratu, przemianowując województwa na gubernie, obwody na powiaty, a następnie na okręgi. Administracyjnie obszar gminy Sabnie przez cały XIX w. należał do województwa podlaskiego, potem do guberni podlaskiej, a od 1867 r. do guberni siedleckiej, którą zlikwidowano w 1911 r. włączając ją do guberni lubelskiej, a po uzyskaniu niepodległości w 1918 r. do województwa lubelskiego. W 1939 r. powiat sokołowski wraz z gminą Sabnie włączono do województwa warszawskiego.

W czasie II wojny światowej właściciele majątków w Grodzisku, Kupientynie i Sabniach brali czynny udział w strukturach konspiracyjnych. Na terenie majątku Kupientyn utworzono konspiracyjne lotnisko polowe AK o obszarze 50 ha. Jego komendantem był inż. Czesław Kolasiński „Słówko”. Główne powstańcze magazyny żywnościowe były w majątkach Repki, Sabnie (Baza Kwatermistrzowska) i Grodzisk u Kazimierza Ziółkowskiego.

Po reformie administracyjnej kraju, wprowadzonej 1 stycznia 1999 r., gmina Sabnie weszła w skład powiatu sokołowskiego województwa mazowieckiego.

Wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje dwa sołectwa: Grodzisk i Zembrów.

Nazwa miejscowości **Grodzisk** pochodzi od wczesnośredniowiecznego grodziska znajdującego się pomiędzy wsią a miejscowością Niewiadoma. Od połowy XV w. Grodzisk stanowił własność królewską. Należał do tak zwanej włości gródecko-grodziskiej, która od końca XV wieku była oddawana w dzierżawę osobom prywatnym. Pierwszym znanym

⁸ Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Sabnie na lata 2021-2024 - Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XXXIV/167/2022 Rady Gminy Sabnie z dnia 25 lutego 2022 r., strona internetowa Gminy Sabnie, strona Narodowego Instytutu Dziedzictwa www.zabytek.pl

dzierżawcą był Jakub Dowojnowicz starosta drohicki, po nim Jan Litawor Chreptowicz i jego żona, a od 1530 r. Stanisław Olędzki.

Pierwsze wzmianki o istnieniu w Grodzisku parafii obrządku wschodniego (unickiego) pod wezwaniem św. Michała Archaniola sięgają 1604 r. Parafia należała wówczas do diecezji płockiej. Obecny drewniany kościół w Grodzisku zbudowano w 1778 r. staraniem parafian. W 1861 r. parafia Grodzisk wchodziła w skład dekanatu sokołowskiego Cerkwi unickiej i diecezji chełmskiej. W 1875 r. car skasował Kościół unicki w Królestwie Polskim a wyznawców podporządkował Cerkwi rosyjskiej. Powstał prawosławny dekanat sokołowski, do którego włączono parafię Grodzisk. Doszło wtedy do tragicznych wydarzeń związanych z oporem ludności broniącej swojej cerkwi.

W XIX w. wieś była własnością Stanisława Młockiego, a następnie Stanisława Rzewuskiego. W końcu XIX w. w miejscowości został założony folwark, którego właścicielem aż do 1944 r. była rodzina Żółkowskich.

Zembrów należał do rodziny, której dwóch członków w drugiej połowie XV w. sprawowało urząd sędziego drohickiego. Jednym z nich był Stanisław Zawisza, który dał początek rodzinie Zembrowskich. Ożenił się z wdową po Mikołaju Sokołowskim, właścicielu Sokołowa, zmarłym przed 1481 r. W 1486 r. wraz z żoną ufundował kościół w Zembrowie. Zembrowscy, herbu Lubicz byli właścicielami wsi w XVI i XVII w. Obecnie miejscowość Zembrów liczy ok. 250 mieszkańców.

Na terenie części sołectwa Zembrów wyznaczone zostały: obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%) oraz obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%). W związku z powyższym, realizację każdego z potencjalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ww. obszarach należy przeprowadzić zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa.

Dla potencjalnych projektów zlokalizowanych na obszarach zalewowych będą obowiązywały odrębne przepisy, tj. m.in. zakazy określone w art. 77 ust. 1 pkt. 3 Prawa wodnego, zgodnie z którym na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią występuje bezwzględny zakaz lokalizowania nowych cmentarzy, gromadzenia ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wodę, oraz prowadzenia przetwarzania odpadów, w szczególności ich składowania. Należy brać pod uwagę, że w sytuacji, gdy przedsięwzięcie rewitalizacyjne realizowane będzie na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, wymagane będzie zastosowanie odpowiednich technologii, materiałów, zabezpieczeń sieci i urządzeń minimalizujących ryzyko strat, do których mogłoby dojść w wyniku powodzi.

2.2.1. Sfera społeczna

Wyznaczony obszar rewitalizacji w Gminie Sabnie cechuje się kumulacją problemów społecznych, co potwierdzają dane wskaźnikowe oraz analizy jakościowe przeprowadzone w dwóch podobszarach: Grodzisk i Zembrów. Kluczowymi wyzwaniami społecznymi są: starzenie się społeczeństwa, wysoki udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych, znaczna liczba mieszkańców korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa i bezrobocia w ogólnej liczbie korzystających, niepełnosprawność oraz niski poziom bezpieczeństwa. Bezrobocie, zwłaszcza wśród osób z niskim poziomem wykształcenia, skutkuje zjawiskami wykluczenia społecznego, ubóstwa i marginalizacji. Znaczący odsetek osób z obszaru korzysta z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, ubóstwa, niepełnosprawności oraz długotrwałej choroby, co wskazuje na pogarszające się warunki materialne rodzin. Dodatkowo, poziom przestępczości w obszarze przewyższa średnią dla gminy. Powyższe problemy wskazują na konieczność kompleksowych działań rewitalizacyjnych, ukierunkowanych na aktywizację zawodową, poprawę bezpieczeństwa i przeciwdziałanie przemocy, wsparcie rodzin i osób ze specjalnymi potrzebami oraz wzmocnienie lokalnej tożsamości i współpracy społecznej.

O sytuacji kryzysowej w obszarze rewitalizacji świadczą wartości wskaźników delimitacyjnych, wykorzystanych do analizy sfery społecznej. 15 spośród 18 wskaźników dla obszaru rewitalizacji osiągnęło wartości gorsze niż średnia dla gminy.

Tab. 2 Porównanie wskaźników w sferze społecznej w obszarze rewitalizacji i w gminie

lp.	nazwa wskaźnika	obszar rewitalizacji	Gmina Sabnie
1	udział osób w wieku przedprodukcyjnym w liczbie mieszkańców [%]	10,71	16,03
2	współczynnik obciążenia demograficznego	45,39	37,72
3	udział dzieci w wieku do 6 lat w liczbie mieszkańców [%]	3,11	3,73
4	udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]	2,58	2,49
5	udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]	43,33	50,31
6	udział osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]	36,67	14,21
7	udział osób bezrobotnych w wieku powyżej 55 lat w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]	10,0	7,0
8	udział osób bezrobotnych w wieku poniżej 25 lat w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]	16,67	22,26
9	udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w ogólnej liczbie korzystających	41,67	19,73
10	udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w ogólnej liczbie korzystających	41,67	24,66
11	liczba interwencji w przeliczeniu na 100 mieszkańców	6,64	5,89
12	liczba popełnionych przestępstw i wykroczeń w przeliczeniu na 100 mieszkańców	4,10	3,25
13	liczba osób z niebieską kartą w przeliczeniu na 100 mieszkańców	0,40	0,66
14	udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w ogólnej liczbie korzystających	58,33	38,90
15	udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie korzystających	29,17	10,42
16	liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na mieszkańców [%]	0,43	0,32
17	liczba zarejestrowanych kół gospodyń wiejskich w przeliczeniu na mieszkańców [%]	0,21	0,28
18	frekwencja w wyborach samorządowych w 2024 r. [%]	67,87	68,73

Wskaźnik obciążenia demograficznego dla obszaru rewitalizacji wynosi 45,39%, podczas gdy średnia dla gminy to 37,72%, co oznacza, że w obszarze rewitalizacji występuje niekorzystny stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w liczbie mieszkańców w gminie to 16,03, natomiast w obszarze rewitalizacji – 10,71. Jednocześnie, wskaźniki dotyczące liczby najmłodszych mieszkańców w obszarze rewitalizacji są niższe niż wynosi średnia dla gminy. Dzieci do lat 6 stanowią 3,73% mieszkańców Gminy Sabnie. W obszarze rewitalizacji udział dzieci do lat 6 w ogólnej liczbie mieszkańców wynosi 3,11%. W latach 1995-2023 liczba osób

zamieszkałych w gminie zmniejszała, a powiat sokołowski i zgodnie z Raportem pn. „Sytuacja demograficzna województwa mazowieckiego w 2024 r.” zakwalifikowano do powiatów wyludniających się. Dla powiatu sokołowskiego zaraportowano jeden z największych w województwie ubytek ludności w latach 2010-2043 - o 13,10%.

Trwający proces starzenia się ludności wskazuje na konieczność podjęcia działań skierowanych do grupy osób w wieku poprodukcyjnym i aktywnego ich włączenia w życie społeczno-gospodarcze gminy. W kontekście rosnącej liczby osób starszych wyzwanie dla samorządu lokalnego stanowi zjawisko poczucia samotności osób starszych, co przekłada się na potrzeby aktywizacyjne wśród tej grupy wiekowej, a także na dostosowanie przestrzeni, obiektów publicznych i miejsc wypoczynku dla osób starszych. Utrzymujący się negatywny trend zmniejszania się liczby osób w wieku przedprodukcyjnym w przyszłości może stanowić przyczynę braku zastępowalności pokoleń także na rynku pracy, prowadzącą do spadku liczby osób gotowych do podjęcia pracy przy jednoczesnym opuszczaniu rynku pracy ze względu na osiągnięcie wieku emerytalnego. Jednocześnie należy wskazać na potencjalną przyczynę zmniejszania się liczby osób w wieku przedprodukcyjnym w strukturze wiekowej mieszkańców, jaką jest odpływ młodych ludzi do większych ośrodków miejskich, które zapewniają im możliwości zarobkowe. Zapewnienie odpowiednich miejsc pracy, infrastruktury do spędzania czasu wolnego oraz miejsc opieki nad dziećmi, a także społeczne dowartościowanie rodzin, może skutkować napływem do gminy osób młodych, a tym samym w perspektywie czasu zwiększaniem udziału osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. Wymaga to jednak podejmowania działań nie tylko przez samorząd lokalny, ale także jest skutkiem decyzji na wyższych szczeblach administracji, jak również przedsiębiorców, którzy decyzje o lokalizacji podmiotów gospodarczych podejmują w oparciu o rachunek ekonomicznej opłacalności przedsięwzięć.

Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie jest zbliżony do poziomu powiatowego i wojewódzkiego, a nawet nieznacznie niższy. Oznacza to, że lokalny rynek pracy charakteryzuje się dobrą kondycją. Stopa bezrobocia na poziomie 2,49% w gminie (oraz 2,58% w obszarze rewitalizacji) wynika z normalnych procesów gospodarczych i zmian na rynku pracy, takich jak rotacja pracowników, procesy restrukturyzacyjne i sezonowość. Problemem natomiast jest to, że ponad połowę osób bezrobotnych stanowią osoby długotrwale pozostające bez pracy. Długotrwale bezrobotni stanowią 37,5% wszystkich bezrobotnych w obszarze rewitalizacji. Taki sam odsetek osób bezrobotnych w obszarze stanowią osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym. Bezrobocie, szczególnie długotrwale, jest przyczyną kolejnych, negatywnych zjawisk społecznych, tj. ubóstwo, utrata statusu społecznego, pogarszające się relacje z rodziną i bliskimi, rozpad rodzin czy patologie społeczne.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w godnych warunkach. Pozwala także zapobiegać trudnym sytuacjom życiowym, wspierając ich przy usamodzielnieniu się oraz integracji ze środowiskiem. Osoby będące w trudnej sytuacji życiowej często korzystają z różnych zasiłków, a także jednocześnie z kilku form wsparcia. Ponad 13% spośród wszystkich korzystających z pomocy społecznej w gminie mieszka w obszarze rewitalizacji. Najwięcej świadczeń pomocowych jest pobieranych z powodu niepełnosprawności (4), bezrobocia i ubóstwa (po 3). Beneficjenci pomocy społecznej to 1,45% mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Trudności w sferze społecznej, takie jak bezrobocie i ubóstwo, często wpływają na życie rodzin i mają negatywny wpływ na rozwój dzieci. Gospodarcze wyzwania mogą prowadzić do zmniejszenia szans na zdobycie edukacji wyższego poziomu, co może pogłębiać nierówności społeczne.

Jedną z podstawowych potrzeb człowieka, która odgrywa ogromną rolę w wartościowaniu otoczenia oraz w podejmowaniu działań jest poczucie bezpieczeństwa. Jest to istotny czynnik, bez którego funkcjonowanie jest znacząco utrudnione. Wartości wszystkich wskaźników odnoszących się do bezpieczeństwa, przewyższają w obszarze

rewitalizacji średnią gminną. Ponad 15% interwencji publicznych, a także ponad 16% przestępstw i wykroczeń na terenie Gminy Sabnie w 2024 r. miało miejsce w obszarze rewitalizacji.

Jednym z istotnych aspektów procesu rewitalizacji jest aktywizacja społeczna mieszkańców obszaru. Część społeczności obszaru aktywnie uczestniczy w życiu społecznym gminy. Świadczyć o tym może liczba działających organizacji pozarządowych, osiągająca w obszarze rewitalizacji wskaźniki wyższe od średniej dla gminy oraz ogólnie wysoki wskaźnik frekwencji wyborczej. Analizując zagadnienia aktywności społecznej, należy wziąć pod uwagę fakt, że w małych gminach formalne organizacje mogą nie oddawać pełnej skali aktywności społecznej, wymagane jest zastosowanie mierzalnych wskaźników. Przykładem może być liczba kół gospodyń wiejskich czy organizacji pozarządowych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców. Tego typu wskaźniki pozwalają jednak na obiektywną ocenę poziomu zaangażowania społecznego oraz umożliwiają porównanie różnych obszarów. Chociaż wskaźniki te mogą nie odzwierciedlać pełnej skali aktywności, są istotnym narzędziem w identyfikacji obszarów wymagających wsparcia i w opracowywaniu strategii rewitalizacyjnych, które uwzględnią lokalne specyfiki. Małe gminy mają często mniejsze zasoby ludzkie, co może utrudniać zakładanie formalnych organizacji, choć nie oznacza to braku aktywności społecznej. Jednak w tym tkwi również potencjał. Organizowanie się ludzi na mniejszą skalę, np. wokół wspólnych projektów, wydarzeń lokalnych czy w nieformalnych grupach, może być równie skuteczne, co większe organizacje. Rewitalizacja powinna zatem uwzględniać ten potencjał, wspierać oddolne inicjatywy i budować mechanizmy współpracy, które mogą działać na małą skalę, ale przynosić duże efekty. Kluczowe będzie zidentyfikowanie realnych potrzeb i problemów mieszkańców, oraz wspieranie lokalnej aktywności, która nie zawsze musi przybierać formalne ramy.

Podobszar Grodzisk

Podobszar rewitalizacji Grodzisk o powierzchni 214,77 ha zamieszkują 233 osoby. Gęstość zaludnienia w sołectwie wynosi 0,30 os./ha. Osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 10,30% ogólnej liczby mieszkańców obszaru, a osoby w wieku poprodukcyjnym – 25,75%. Udział dzieci w wieku do 6 lat wynosi w podobszarze 3,43%, co jest wynikiem niższym niż średnia dla gminy (3,73%). Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosi 3,27%. 20% osób bezrobotnych to długotrwale bezrobotni, czyli pozostający bez pracy ponad rok. 40% wśród bezrobotnych to osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym. 20% osób bezrobotnych stanowią osoby po 55. roku życia. 1,72% mieszkańców jest objętych wsparciem pomocy społecznej. 50% korzysta z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia, tyle samo osób z powodu ubóstwa. Świadczenia pobierane są także z tytułu niepełnosprawności (50%) oraz długotrwałej i ciężkiej choroby, a także wielodietności (po 25%). W podobszarze Grodzisk liczba interwencji w przeliczeniu na 100 mieszkańców wynosi 7,73 i jest wyższa od średniej gminnej (5,89), natomiast liczba popełnionych przestępstw i wykroczeń (w przeliczeniu na 100 mieszkańców) w podobszarze to 3,43 podczas gdy średnia dla gminy wynosi 3,25. W podobszarze działa Koło Gospodyń Wiejskich, Stowarzyszenie My dla Grodziska oraz Ochotnicza Straż Pożarna.

Podobszar Zembrów

Podobszar rewitalizacji Zembrów o powierzchni 118,22 ha zamieszkuje 252 mieszkańców. Gęstość zaludnienia w sołectwie wynosi 0,31 os./ha. Osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 11,11% ogólnej liczby mieszkańców miejscowości, a osoby w wieku poprodukcyjnym – 32,54%. Udział dzieci w wieku do 6 lat wynosi w podobszarze 2,78%, co jest wynikiem niższym niż średnia dla gminy. Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosi 1,89%. Niemal 67% osób bezrobotnych to długotrwale bezrobotni, co może obrazować złożony problem braku możliwości zatrudnienia. Ok. 33% wśród bezrobotnych to osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym. 1,19% mieszkańców jest objętych wsparciem pomocy społecznej,

w tym z powodu niepełnosprawności, ubóstwa, bezrobocia, długotrwałej lub ciężkiej choroby. Liczba interwencji w przeliczeniu na 100 mieszkańców wynosi 5,56, natomiast liczba popełnionych przestępstw i wykroczeń (w przeliczeniu na 100 mieszkańców) – 4,76. Wartość wskaźnika liczby osób z niebieską kartą w przeliczeniu na 100 mieszkańców w podobszarze wynosi 0,79. W obszarze rewitalizacji nie prowadzą działalności żadne stowarzyszenia i organizacje społeczne.

2.2.2. Sfera gospodarcza

W sferze gospodarczej w obszarze rewitalizacji analizie podlegał poziom przedsiębiorczości. Dobrze rozwinięta sfera działalności gospodarczej jest związana z potencjałem kapitału ludzkiego w zakresie podejmowania ryzyka działalności na własny rachunek, ale także jest wypadkową takich zmiennych jak lokalizacja czy wsparcie władz gminy w sferze rozwoju przedsiębiorczości lokalnej.

Tab. 3 Porównanie wskaźników w sferze gospodarczej w obszarze rewitalizacji i w gminie

lp.	nazwa wskaźnika	obszar rewitalizacji	Gmina Sabnie
1	liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	3,87	4,28
2	udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców [%]	61,83	61,26
3	liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	6,05	7,16

W obszarze rewitalizacji liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców jest niższa w porównaniu do średniej gminnej. Natomiast proporcja ludności w wieku produkcyjnym (czyli osób potencjalnie aktywnych zawodowo) jest niewiele wyższa od wartości wskaźnika dla całej gminy. Liczba zarejestrowanych firm na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym jest mimo to niższa w obszarze rewitalizacji w porównaniu z całą gminą.

Podobszar Grodzisk

Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców jest znacząco niższa aniżeli średnia dla obszaru rewitalizacji i wynosi 2,58, a w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym – 3,92. W obszarze zarejestrowanych jest 6 podmiotów gospodarczych – osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców jest wyższy aniżeli w obszarze rewitalizacji i całej gminie i wynosi 64,56.

Podobszar Zembrów

Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców jest wyższa aniżeli średnia dla obszaru rewitalizacji i wynosi 5,16, a w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym – 8,18. W obszarze zarejestrowanych jest 12 podmiotów gospodarczych – osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą oraz 1 firma figurująca w rejestrze KRS. Udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców jest niższy aniżeli w obszarze rewitalizacji i wynosi 59,11.

2.2.3. Sfera środowiskowa

W sferze środowiskowej w obszarze rewitalizacji analizie podlegał stan środowiska przyrodniczego jako istotny czynnik, mający wpływ na jakość życia mieszkańców. Diagnoza sytuacji środowiskowej powiązana jest ze standardami jakości środowiska, w tym gospodarką odpadami stanowiącymi zagrożenie dla życia, zdrowia lub stanu środowiska, jak również udziałem powierzchni zieleni. Walory przyrodnicze i krajobrazowe stanowią wartość estetyczną, jak i funkcjonalną. Możliwość wykorzystania obszarów chronionych dla społeczności lokalnej może przynieść liczne korzyści społeczne, zdrowotne i ekologiczne. Obszary te mogą służyć jako miejsca rekreacji, odpoczynku i spotkań dla społeczności lokalnej, mogą być wykorzystywane do edukacji ekologicznej. Korzystanie z przestrzeni zieleni może również przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców poprzez poprawę jakości powietrza. W rewitalizacji obszaru kluczowe znaczenie mogą mieć działania na rzecz ochrony środowiska, w szczególności rozwój odnawialnych źródeł energii (OZE). Promowanie i zwiększanie liczby tych instalacji na obszarze rewitalizacji przyczyniają się do poprawy jakości środowiska, ograniczając emisję zanieczyszczeń, a więc nie tylko wspierają ekologiczną transformację, ale także podnoszą atrakcyjność obszaru i poprawiają jakość życia lokalnej społeczności.

Tab. 4 Porównanie wskaźników w sferze środowiskowej w obszarze rewitalizacji i w gminie

lp.	nazwa wskaźnika	obszar rewitalizacji	Gmina Sabnie
1	ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na liczbę mieszkańców [Mg]	1,73	1,67
2	ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na liczbę budynków [Mg]	1,23	1,24

Usuwanie dachów azbestowo-cementowych jest istotne przede wszystkim ze względu na ryzyko zdrowotne wynikające z ekspozycji na azbest, który jest substancją rakotwórczą. W obszarze rewitalizacji ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na liczbę budynków jest wyższa niż średnio w gminie, co wskazuje na szczególną potrzebę podjęcia działań naprawczych.

Usuwanie dachów azbestowo-cementowych przyczyni się do ograniczenia ryzyka długotrwałej ekspozycji mieszkańców na azbest, poprawy jakości życia oraz podniesienia estetyki budynków i przestrzeni publicznych. Działania te będą również wspierały proces odnowy obszaru rewitalizacji, poprawę jego wizerunku, a w dalszej perspektywie mogą sprzyjać wzrostowi wartości nieruchomości oraz zwiększeniu atrakcyjności inwestycyjnej i osiedleńczej tego obszaru.

Podobszar Grodzisk

Ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na liczbę budynków jest minimalnie wyższa aniżeli średnia dla obszaru rewitalizacji i wynosi 1,27 Mg na 1 budynek. Wartość wskaźnika obejmującego ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na liczbę mieszkańców jednostki jest minimalnie niższa (1,71) niż w całym obszarze rewitalizacji, ale wyższa niż wynosi średnia gminna.

Podobszar Zembrów

Ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na liczbę budynków jest niższa aniżeli średnia dla obszaru rewitalizacji i wynosi 1,20 Mg na 1 budynek. Ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na liczbę

mieszkańców jest wyższa niż średnia dla obszaru rewitalizacji, a także średnia gminna i wynosi 1,76 Mg.

2.2.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Sfera przestrzenno-funkcjonalna stanowi istotny komponent jakości życia mieszkańców i wpływa bezpośrednio na warunki bytowe, możliwości integracji społecznej oraz poziom aktywności lokalnych społeczności. W przypadku wyznaczonego obszaru rewitalizacji w gminie Sabnie niedobory w infrastrukturze społecznej, niewystarczające zagospodarowanie przestrzeni publicznych oraz ograniczenia funkcjonalne zabudowy mają ścisły związek z pogłębiającymi się problemami w sferze społecznej i gospodarczej. Niska dostępność przestrzeni wspólnej, deficyty w zakresie infrastruktury usługowej czy degradacja zasobów kulturowych mogą ograniczać aktywizację mieszkańców, potęgować zjawiska wykluczenia oraz obniżać poczucie przynależności do lokalnej wspólnoty. Zależność ta jest szczególnie istotna w kontekście wysokiego poziomu bezrobocia i ograniczonej aktywności gospodarczej – deficyty infrastrukturalne nie tylko pogłębiają istniejące problemy społeczne, ale także ograniczają potencjał rozwojowy obszaru. Dlatego też kompleksowa rewitalizacja powinna uwzględniać nie tylko poprawę infrastruktury technicznej, ale również tworzenie przyjaznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych, które będą wspierać integrację, aktywność społeczną i rozwój lokalnych inicjatyw.

Diagnoza sytuacji obszaru rewitalizacji obejmuje niewystarczające wyposażenie w sferze technicznej i społecznej, brak dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.

Tab. 5 Porównanie wskaźników w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w obszarze rewitalizacji i w gminie

lp.	nazwa wskaźnika	obszar rewitalizacji	Gmina Sabnie
1	liczba placów zabaw, obiektów sportowych i obiektów oświatowo-kulturalnych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców jednostki urbanistycznej	0,40	0,54
2	liczba obiektów w Gminnej Ewidencji Zabytków w przeliczeniu na liczbę budynków	3,68	1,64

Dostępność infrastruktury rekreacyjnej odnosi się do wszelkich obiektów, miejsc i udogodnień służących rekreacji, sportowi oraz aktywnemu spędzaniu czasu wolnego, takich jak obiekty sportowe, place zabaw, parki rekreacyjne, ścieżki rowerowe itp.

Zabytki odgrywają istotną rolę w poprawie jakości życia poprzez tworzenie estetycznych przestrzeni, które inspirują i wzbogacają codzienne doświadczenia mieszkańców. Ich obecność w otoczeniu przyczynia się do stworzenia wyjątkowego środowiska, które sprzyja relaksowi, refleksji oraz integracji społecznej. Ponadto zabytki stanowią ważny element krajobrazu kulturowego, który dodaje charakteru i autentyczności miejscom, zachęcając do odkrywania historii oraz dziedzictwa kulturowego danej lokalizacji, przyczyniając się do poprawy atrakcyjności miejsca do życia i pracy. W procesie rewitalizacji warto zwrócić uwagę na ochronę i eksponowanie istniejących zabytków, które mogą stanowić cenny element tożsamości kulturowej i być atrakcją turystyczną. W obszarze rewitalizacji zlokalizowanych jest 32,47% zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków.

Podobszar Grodzisk

W podobszarze zlokalizowana jest remiza OSP, pełniąca również funkcję świetlicy wiejskiej, a także w bezpośrednim sąsiedztwie budynku: plac zabaw, plac sportowo-

rekreacyjny z wiatą. Na terenie sołectwa Grodzisk znajduje się 12 obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków. W rejestrze zabytków województwa mazowieckiego figurują natomiast następujące obiekty zlokalizowane w Grodzisku:

- ❖ drewniana cerkiew greckokatolicka, obecnie kościół rzymskokatolicki parafialny pw. Świętej Trójcy o numerze rejestru 131/615 z 4.04.1962 r., wybudowana w 1788 r. z fundacji Antoniego Załuskiego jako cerkiew unicka. Odrestaurowana w 1852 r., a następnie w 1950 r. – odnowiona. Obecny kościół w latach 1875-1919 funkcjonował jako cerkiew prawosławna,
- ❖ zespół dworski z początku XX w. o numerze rejestru: 385 z 19.05.1986 r., obejmujący: drewniany dwór wzniesiony dla rodziny Żółkowskich oraz park. W okresie międzywojennym zespół składał się z dworu, parku, sadu, lasu, cegielni, zabudowań gospodarczych złożonych z lodowni, budynku gospodarczego, spichlerza, chlewni, owczarni, rymarni, kuźni i dwóch stodół. Zespół ogrodzony był ceglanym murem i drewnianym parkanem, na osi alei dojazdowej znajdowała się ozdobna brama. Poza dworem do dzisiaj zachowały się jedynie lodownia, spichlerz i niezabytkowy budynek gospodarczy. Park stracił swoje cechy; z parku krajobrazowego zmienił się w park leśny, z uwagi na całkowite zatarcie koncepcji samosiewem.

Działania rewitalizacyjne w podobszarze powinny koncentrować się na modernizacji i rozbudowie infrastruktury społecznej, aby lepiej odpowiadała ona na potrzeby mieszkańców i sprzyjała integracji lokalnej, w szczególności priorytetem są kolejne etapy prac, które pozwolą na dalszą rewitalizację oraz kompleksową ochronę zespołu dworskiego w Grodzisku.

Podobszar Zembrów

W obszarze znajduje się 13 zabytków ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków, w tym 7 domów mieszkalnych. W rejestrze zabytków województwa mazowieckiego figurują natomiast następujące obiekty zlokalizowane w Zembrowie:

- ❖ zespół kościoła parafialnego, o numerze rejestru A-753 z 17.07.2007 r., obejmujący kościół pw. Najświętszego Zbawiciela, murowane ogrodzenie cmentarza kościelnego z początku XX w. oraz drewnianą plebanię z przełomu XIX/XX w. Obecny murowany kościół w stylu neoromańskim pod wezwaniem Najświętszego Zbawiciela został wzniesiony w latach 1902-1905, według projektu Kazimierza Zajączkowskiego. Jest to kościół trójnawowy, murowany z kamieni granitowych i cegły o układzie bazylikowym, z dwiema prostopadłościennymi wieżami, nakrytymi ostrosłupowymi hełmami. W kościele znajdują się neogotyckie ołtarze i ambona. Parafia w Zembrowie była erygowana już w XV w. W 1486 roku Zawisza herbu Lubicz z Zembrowa ufundował pierwszy w tym miejscu drewniany kościół. Kolejny wybudowano w 1773 r.
- ❖ cmentarz rodowy rodziny Trębickich oraz kaplica grobowa, o numerze rejestru A-706 z 7.06.2006 r. Cmentarz został założony w 1851 r. W podziemiach kaplicy znajdują się groby członków rodu Trębickich, w tym najstarszy datowany na 1830 r. W górnej części kaplicy i na klamkach drzwi umieszczono herb Ślepowron. Wewnątrz kaplicy nad wejściem znajduje się tablica memoratywna.⁹

W podobszarze zlokalizowany jest budynek filii przedszkola (w trakcie likwidacji) i plac zabaw.

2.2.5. Sfera techniczna

Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji w tej sferze obejmuje niewystarczające wyposażenie w sferze technicznej, analizę struktury wiekowej budynków oraz wykorzystywanie indywidualnych źródeł ciepła. Stan techniczny zabudowy i stosowane

⁹ Narodowy Instytut Dziedzictwa, www.zabytek.pl

systemy ogrzewania mają bezpośredni wpływ na jakość życia mieszkańców, a tym samym ściśle wiążą się z problemami społecznymi zidentyfikowanymi na obszarze rewitalizacji.

Na terenie Gminy Sabnie występuje niewystarczające wyposażenie w sferze technicznej. Dotychczas na terenie gminy nie funkcjonowała sieć kanalizacyjna. Dopiero w ostatnim czasie zakończono budowę oczyszczalni ścieków dla miejscowości Kupientyn i Kupientyn-Kolonia. Kolejnym etapem prac będzie wykonywanie przyłączy. Ścieki przechowywane są w zbiornikach bezodpływowych, w zdecydowanie mniejszym zakresie funkcjonują przydomowe oczyszczalnie ścieków. Według danych GUS, 2857 osób korzysta z sieci wodociągowej, tj. 89,8% mieszkańców gminy.¹⁰ 87,4% budynków mieszkalnych podłączonych jest do sieci. Stan techniczny sieci wodociągowej jest zróżnicowany i wymaga dalszej analizy pod kątem potrzeb modernizacyjnych.

Wysoki udział budynków wybudowanych przed 1945 rokiem, często wymagających kosztownych remontów, termomodernizacji i dostosowania do współczesnych standardów energetycznych, prowadzi do pogorszenia warunków mieszkaniowych, szczególnie dla osób o niskich dochodach, seniorów oraz rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Jednocześnie rozpowszechnione stosowanie pieców na paliwa stałe zwiększa emisję zanieczyszczeń, wpływając negatywnie na stan zdrowia mieszkańców, w szczególności dzieci i osób starszych. Degradacja techniczna budynków może również prowadzić do obniżenia wartości nieruchomości i pogłębiania się zjawisk ubóstwa mieszkaniowego. W efekcie, problemy w sferze technicznej nie tylko obciążają budżety domowe mieszkańców, ale też potęgują zjawiska wykluczenia społecznego, ograniczając mobilność, dostęp do usług oraz możliwość aktywnego uczestnictwa w życiu lokalnej społeczności. W tym kontekście działania rewitalizacyjne muszą uwzględniać potrzebę poprawy efektywności energetycznej, modernizacji zasobów mieszkaniowych oraz wsparcia mieszkańców w adaptacji budynków do współczesnych wymagań środowiskowych i społecznych.

W sferze technicznej w obszarze rewitalizacji analizie poddano także wykorzystywane indywidualne źródła ciepła. Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków jest prowadzona zgodnie z założeniami nakreślonymi przez ustawę o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków, w której gromadzone są dane dotyczące źródeł ciepła i źródeł spalania paliw. Ogrzewanie budynków mieszkalnych, obiektów użyteczności publicznej oraz podmiotów gospodarczych odbywa się z indywidualnych źródeł ciepła, wśród których dominują źródła ciepła na paliwa stałe. W łącznej liczbie źródeł ciepła dominują źródła ciepła na paliwa stałe, które stanowią średnio ok. 79% wszystkich źródeł ciepła. Jest to potencjalne źródło niskiej emisji w obszarze rewitalizacji. Istotnym aspektem jest jakość wykorzystywanych nośników ciepła, jak również klasa energetyczna pieca. W gminie ponad 50% wykorzystywanych urządzeń stanowią urządzenia 3 klasy i kotły bezklasowe. W gminie następuje powolna wymiana urządzeń na nowocześniejsze rozwiązania, głównie z wykorzystaniem dofinansowania z programu „Czyste Powietrze”. Rozpowszechnione stosowanie pieców na paliwa stałe zwiększa emisję zanieczyszczeń, wpływając negatywnie na stan zdrowia mieszkańców, w szczególności dzieci i osób starszych. W tym kontekście działania rewitalizacyjne muszą uwzględniać potrzebę poprawy efektywności energetycznej, modernizacji zasobów mieszkaniowych oraz wsparcia mieszkańców w adaptacji budynków do współczesnych wymagań środowiskowych i społecznych. Konieczna jest również modernizacja i wymiana źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej, zlokalizowanych w obszarze rewitalizacji, w celu zmniejszenia energochłonności, kosztów ogrzewania oraz emisji zanieczyszczeń. W zakresie sfery technicznej istotne jest uwzględnienie wpływu sposobu ogrzewania na emisję zanieczyszczeń do środowiska. W przypadku starszych systemów ogrzewania, takich jak piece węglowe, w tym najniższej klasy lub wręcz bezklasowe dochodzi do większej emisji szkodliwych substancji i obciążenia dla środowiska. Dlatego istotne jest promowanie modernizacji systemów ogrzewania oraz stosowanie nowoczesnych, bardziej ekologicznych

¹⁰ Bank Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl

rozwiązań, co pozwoli zmniejszyć negatywne skutki dla środowiska i poprawić jakość powietrza w obszarze rewitalizacji.

Tab. 6 Porównanie wskaźników w sferze technicznej w obszarze rewitalizacji i w gminie

lp.	nazwa wskaźnika	obszar rewitalizacji	Gmina Sabnie
1	liczba przyłączy wodociągowych w odniesieniu do liczby budynków mieszkalnych w jednostce urbanistycznej	0,88	0,79
2	odsetek budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1945 r.	33,37	24,11
3	odsetek źródeł ciepła na paliwa stałe w łącznej liczbie źródeł ciepła	84,32	78,87
4	odsetek wykorzystywanych kotłów najniższej klasy (3 i poniżej)	48,64	51,56

W obszarze rewitalizacji odnotowano wyższe niż dla całej gminy wskaźniki dotyczące liczby przyłączy wodociągowych w odniesieniu do liczby budynków mieszkalnych w jednostce urbanistycznej, a także odsetek wykorzystywanych kotłów najniższej klasy i bezklasowych. Natomiast w podobszarach zlokalizowanych jest więcej budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1945 r. oraz źródeł ciepła na paliwa stałe w łącznej liczbie źródeł ciepła.

Podobszar Grodzisk

Liczba przyłączy wodociągowych w odniesieniu do liczby budynków mieszkalnych w Grodzisku wynosi 0,92 i jest to wartość wyższa od wartości wskaźnika dla całej gminy. Sołectwo nie jest przyłączone do sieci kanalizacyjnej. 28,85% budynków w gminie to budynki wybudowane przed 1945 r. 82,71% wykorzystywanych źródeł ciepła stanowią źródła ciepła na paliwa stałe, a wśród nich 54,55% stanowią kotły bezklasowe lub kotły 3 klasy.

Podobszar Zembrów

Liczba przyłączy wodociągowych w odniesieniu do liczby budynków mieszkalnych w Zembrowie wynosi 0,85 i jest to wartość wyższa od wartości wskaźnika dla całej gminy. Sołectwo nie jest przyłączone do sieci kanalizacyjnej. 37,9% budynków w gminie to budynki wybudowane przed 1945 r. 85,94% wykorzystywanych źródeł ciepła stanowią źródła ciepła na paliwa stałe, a wśród nich 42,73% stanowią kotły bezklasowe lub kotły 3 klasy.

2.3. Lokalne potencjały rozwojowe

Lokalne potencjały rozwojowe obszaru rewitalizacji to zestaw atutów i mocnych stron obszaru rewitalizacji, społeczności, która go zamieszkuje, oraz działających tam przedsiębiorców i organizacji. Potencjały te zostały zidentyfikowane w analizowanych sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Mają one istotny wpływ na zrównoważony rozwój obszaru, ale ich zasięg nie zawsze odnosi się wyłącznie do obszaru rewitalizacji, mając wpływ także na inne obszary w gminie.

Pomimo faktu, że w obszarze rewitalizacji skupiają się problemy w sferze społecznej, to jednocześnie posiada on wiele lokalnych potencjałów rozwojowych związanych z tą sferą, które można wykorzystać podczas planowania działań rewitalizacyjnych. Jednym z głównych atutów obszaru są jego mieszkańcy. Stanowią oni potencjał, możliwy do wykorzystania w procesie rewitalizacji. Mieszkańcy mogą wspomóc proces budowy silnej, lokalnej wspólnoty, która dba o siebie nawzajem oraz o otaczające środowisko. W obszarze rewitalizacji, w podobszarze Grodzisk, działają Koło Gospodyń Wiejskich, Ochotnicza Straż

Požarna, a także jedno stowarzyszenie, mające na celu aktywizację społeczną i gospodarczą mieszkańców. Organizacje te odgrywają kluczową rolę w animacji życia społecznego na obszarach wiejskich, integrując mieszkańców wokół wspólnych inicjatyw kulturalnych, edukacyjnych i społecznych. Dzięki ich działalności pielęgnowane są lokalne tradycje, zwyczaje, a jednocześnie realizowane są nowe formy aktywności takie jak festyny, warsztaty czy akcje charytatywne. Stanowią one ważną przestrzeń współpracy międzypokoleniowej, wzmacniają więzi sąsiedzkie i poczucie tożsamości lokalnej. Poprzez zaangażowanie i oddolne działania, skutecznie pobudzają aktywność społeczną oraz przyczyniają się do rozwoju kapitału społecznego wsi. Ich obecność świadczy o istnieniu kapitału społecznego, który odpowiednio wspierany może stać się fundamentem trwałej zmiany społecznej w ramach rewitalizacji. Istotną rolę mogą odegrać tu także placówki oświatowe i instytucje kultury, których infrastruktura i kadra mogą wspierać programy aktywizacyjne i edukacyjne. Wykorzystanie lokalnych potencjałów rozwojowych wymaga ścisłej współpracy między sektorem publicznym, społecznym i prywatnym. Partnerstwa lokalne oraz współdziałanie interesariuszy – od samorządu, przez organizacje pozarządowe, po przedsiębiorców – stanowią fundament skutecznego wdrażania działań rewitalizacyjnych i mogą przyczynić się do trwałej zmiany społecznej.

W kontekście problemów zdiagnozowanych w sferze społecznej istotnym potencjałem są zlokalizowane w obszarze rewitalizacji budynki gminne, które mogą zostać zaadaptowane do pełnienia nowych funkcji społecznych, co pozwoli tchnąć nowe życie w stare przestrzenie zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Do lokalnych potencjałów rozwojowych obszaru rewitalizacji zaliczyć jego walory przyrodnicze i krajobrazowe. Część podobszaru rewitalizacji położona jest w otulinie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego. Cennym dziedzictwem są także ślady dawnej kultury ziemiańskiej – zabytkowe dwory i grodziska. Z Gminą Sabnie związana jest także postać Heleny Mniszek, pochowanej na cmentarzu w Zembrowie.

Lokalnym potencjałem rozwojowym w sferze technicznej jest prowadzenie działań na rzecz gospodarki niskoemisyjnej, wymiana starych, nieefektywnych źródeł ciepła na ekologiczne, wzrost udziału zużycia energii finalnej ze źródeł odnawialnych, a także działania podejmowane przez mieszkańców w zakresie termomodernizacji budynków mieszkalnych.

W planowanych projektach widoczny jest wyraźny potencjał integracyjny, tworzenie miejsc przyjaznych mieszkańcom, które sprzyjają budowaniu więzi międzypokoleniowych, wspólnemu spędzaniu czasu oraz rozwijaniu kompetencji społecznych. Przestrzenie te jako nowoczesne centra aktywności, mogą stać się inkubatorami inicjatyw lokalnych, wydarzeń kulturalnych i działań edukacyjnych, odpowiadając na potrzeby różnych grup wiekowych: dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów.

Nowe i zmodernizowane przestrzenie publiczne oraz obiekty społeczne mogą sprzyjać rozwojowi dialogu społecznego, współpracy instytucji i mieszkańców, a także umożliwiać testowanie lokalnych modeli usług społecznych, np. klubów seniora, centrów wolontariatu czy świetlic środowiskowych. W dłuższej perspektywie, działania te mają szansę przełożyć się na większą spójność społeczną, poprawę jakości życia i wzrost zaangażowania mieszkańców w sprawy swojej miejscowości.

2.4. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Uzupełnieniem szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizacji wsparte wskazaniem lokalnych potencjałów rozwojowych jest podsumowanie diagnozy, tj. zidentyfikowanych problemów oraz potrzeb określonych przez mieszkańców i pozostałych interesariuszy rewitalizacji wraz z możliwościami ich rozwiązania, wskazując w ten sposób potrzeby rewitalizacyjne obszaru. Tego rodzaju podsumowanie stanowi podstawę do projektowania kompleksowych działań rewitalizacyjnych, których skuteczność zależy nie tylko od trafności zdiagnozowanych problemów, ale także od stopnia zaangażowania lokalnych interesariuszy w cały proces.

Podsumowując szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji w sferze społecznej, priorytety w zakresie prowadzenia rewitalizacji wiążą się z koniecznością przeprowadzenia wszechstronnej interwencji, mającej na celu wzmocnienie grup społecznych narażonych na marginalizację i wykluczenie społeczne. Wynika to z poziomu ubóstwa, problemu niepełnosprawności i braku bezpieczeństwa w obszarze rewitalizacji. Ten proces ma na celu zwiększenie kapitału społecznego, co z kolei prowadzi do trwałej aktywizacji społecznej, zawodowej i obywatelskiej osób, które dotychczas pozostawały biernymi uczestnikami życia społecznego. Z jednej strony, wzrost liczby osób starszych stawia wyzwania związane z opieką zdrowotną i społeczną, a z drugiej – brak więzi i zaangażowania lokalnych mieszkańców utrudnia budowanie silnych i wspierających relacji. Te zjawiska mogą prowadzić do pogłębiania się izolacji i marginalizacji niektórych grup społecznych. Aby przeciwdziałać tym problemom, warto wprowadzić programy wspierające aktywizację seniorów, które promują ich udział w życiu społecznym oraz zapewniają dostęp do opieki zdrowotnej i edukacji cyfrowej. Dodatkowo organizowanie regularnych inicjatyw integracyjnych, takich jak spotkania sąsiedzkie czy lokalne wydarzenia kulturalne, może wzmocnić więzi między mieszkańcami i zwiększyć ich zaangażowanie w sprawy społeczności.

Inne grupy, które wymagają spersonalizowanych interwencji, to dzieci i młodzież. Podstawą zapewnienia prawidłowego rozwoju najmłodszych jest silna i bezpieczna rodzina, która umożliwia dostrzeżenie wszystkich potencjałów. Aktywizacja dzieci w środowisku szkolnym i przedszkolnym poprzez dostosowane do ich potrzeb zajęcia pozalekcyjne i programy edukacyjne jest również niezwykle istotna, przede wszystkim dla zwiększenia ich zaangażowania społecznego. Część dzieci i młodzieży, szczególnie w podobszarach, potrzebuje dodatkowego wsparcia wychowawczego i edukacyjnego. Jako priorytetowe winno zostać także potraktowane wsparcie dla grup szczególnie wrażliwych, takich jak osoby z niepełnosprawnościami, długotrwałymi chorobami, bądź doświadczające przemocy w rodzinie czy trudności życiowych. Pomimo istniejących gminnych instytucji pomocowych, istnieje potrzeba bardziej skoncentrowanych działań, szczególnie na poziomie lokalnym. Zasadnicze znaczenie ma również stworzenie sieci współpracy między instytucjami pomocy społecznej, organizacjami pozarządowymi i lokalnymi liderami. Taka struktura wsparcia może umożliwić szybsze reagowanie na potrzeby mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu na poziomie społeczności lokalnej. Lokalne organizacje pozarządowe mogą odegrać istotną rolę w świadczeniu pomocy tym najbardziej potrzebującym mieszkańcom. Istotnym elementem jest także aktywizacja zawodowa osób długotrwale bezrobotnych, często generujących inne problemy społeczne w swoich rodzinach.

Wnioskiem z analizy danych w sferze gospodarczej jest potrzeba szczególnego wsparcia obszaru rewitalizacji, aby wyrównać różnice i stymulować tam rozwój gospodarczy. Interwencje w sferze społecznej mające na celu zmniejszenie poziomu bezrobocia będą miały pozytywny wpływ również na sferę gospodarczą poprzez wzrost liczby podmiotów prowadzących działalność na terenie gminy, co przełoży się na zwiększenie dostępności usług.

W sferze środowiskowej kluczowe znaczenie mają działania związane z ochroną środowiska, w tym usuwanie azbestu, który stanowi zagrożenie zdrowotne, oraz rozwój odnawialnych źródeł energii (OZE). Zasoby przyrodnicze, takie jak obszary chronione, stanowią duży potencjał dla lokalnego rozwoju, szczególnie w zakresie turystyki i rekreacji. Efektywne wykorzystanie walorów krajobrazowych oraz promowanie działań ekologicznych mogą wpłynąć na podniesienie atrakcyjności obszaru oraz dobrostan lokalnej społeczności.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna w rewitalizacji odgrywa istotną rolę, szczególnie w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej. W obszarze rewitalizacji dostęp do infrastruktury kształtuje się na średnim poziomie. W procesie rewitalizacji planuje się inwestycje w infrastrukturę społeczną i zagospodarowanie przestrzeni publicznych.

Duży odsetek budynków ogrzewanych piecami na paliwa stałe z wykorzystaniem węgla jako głównego paliwa wskazuje na konieczność poprawy efektywności energetycznej

oraz redukcji emisji zanieczyszczeń. Wprowadzenie nowoczesnych systemów grzewczych oraz termomodernizacja starszych budynków mogłyby znacząco poprawić jakość życia mieszkańców i stan środowiska. Działania rewitalizacyjne w sferze technicznej powinny koncentrować się na wymianie nieefektywnych źródeł ciepła i wspieraniu ekologicznych rozwiązań w zakresie gospodarowania nieruchomościami. W kontekście technicznym wskazane jest również wdrożenie lokalnych programów doradztwa energetycznego, które wspierałyby mieszkańców w planowaniu i realizacji modernizacji budynków, szczególnie w zakresie efektywności energetycznej. Programy te powinny być powiązane z dostępem do źródeł finansowania zewnętrznego, zarówno krajowego, jak i unijnego.

Kompleksowa diagnoza obszaru rewitalizacji pozwala nie tylko na określenie konkretnych potrzeb, ale także na wskazanie potencjalnych kierunków rozwoju społeczności lokalnej. Skuteczność planowanych działań zależy od ich spójności, systematycznego monitorowania rezultatów oraz realnego włączenia mieszkańców we wszystkie etapy procesu, począwszy od planowania, przez wdrażanie, aż po ocenę efektów. Tylko w ten sposób możliwe będzie osiągnięcie trwałych zmian i rzeczywistej poprawy jakości życia na obszarze rewitalizacji.

3. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Podstawą planowania dla obszaru rewitalizacji jest pogłębiona analiza problemów, potrzeb i lokalnych potencjałów tego obszaru, przeprowadzona na etapie szczegółowej diagnozy, wsparta udziałem interesariuszy w kreowaniu wizji rozwoju. Wizja stanowi opis pożądanego stanu obszaru po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji i osiągnięciu jego celów.

W wyniku analizy potrzeb i potencjałów lokalnych obszaru rewitalizacji wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji została określona jako:

Obszar rewitalizacji Gminy Sabnie to przestrzeń, w której wysoki standard życia łączy się z odpowiedzialnym podejściem do rozwoju oraz silnymi więziami społecznymi. Kluczowe znaczenie ma tutaj aktywność i integracja mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób ze specjalnymi potrzebami. Szczególne miejsce w procesie rewitalizacji mają inicjatywy skierowane do seniorów, dzieci i młodzieży, a także działania międzypokoleniowe. Podobszary rewitalizacji: Grodzisk i Zembrów staną się miejscami solidarności społecznej, otwartymi na potrzeby wszystkich mieszkańców. Podejmowane działania społeczne i inwestycyjne przyczynią się do poprawy warunków życia poprzez podniesienie jakości usług publicznych, w tym edukacji, a także rozwijanie bogatej oferty kulturalnej, edukacyjnej i rekreacyjnej. Wspierają one szerokie włączenie społeczne wszystkich mieszkańców. Realizacja projektów rewitalizacyjnych zwiększy również możliwości zatrudnienia oraz wzmocni lokalną przedsiębiorczość. Gmina w procesie rewitalizacji efektywnie wykorzystuje swoje zasoby przyrodnicze, kulturowe i historyczne, dbając o zachowanie dziedzictwa i promowanie walorów krajobrazowych.

W sferze społecznej działania rewitalizacyjne ukierunkowane będą na wspieranie integracji społecznej oraz włączenia społecznego, co pozwoli zmniejszyć poziom bezrobocia i ubóstwa. Gmina Sabnie stanie się obszarem zapewniającym mieszkańcom atrakcyjne warunki do życia, aktywności społecznej i zawodowej oraz integracji, a także będzie stanowiła forum aktywnej współpracy pomiędzy administracją publiczną, mieszkańcami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji pozytywnie wpłynie na całą społeczność gminy. Zakładana organizacja przestrzeni publicznych powinna zachęcić wszystkie grupy społeczne, tj. rodziny, dzieci i młodzież, seniorów, osoby niepełnosprawne do integracji społecznej poprzez udział

w formach aktywności proponowanych na terenie gminy, tj. imprezy kulturalne, sportowe i rekreacyjne.

W sferze gospodarczej nastąpi aktywizacja gospodarcza mieszkańców, a gmina będzie obszarem, gdzie istnieją korzystne warunki do prowadzenia działalności gospodarczej, dzięki funkcjonującym i potencjalnym podmiotom gospodarczym.

W sferze środowiskowej gmina będzie dążyła do jakościowej poprawy terenów zielonych i rekreacyjnych, przechodzenia w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, pozwalającej na zmniejszenie emisji dwutlenku węgla, a także usuwania wyrobów zawierających azbest z budynków na terenie gminy.

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej gmina będzie się charakteryzowała wysokiej jakości strukturą przestrzenną; nastąpi poprawa stanu zachowania obiektów mieszkalnych, estetyki przestrzeni, infrastruktury drogowej i okołodrogowej oraz zagospodarowania przestrzeni publicznej. Zrewitalizowane obszary będą atrakcyjne dla mieszkańców i podmiotów gospodarczych, a odnowiona przestrzeń i infrastruktura będzie stanowiła podstawę do podejmowania działań, zmierzających do poprawy estetyki pozostałych obszarów gminy.

4. Cele rewitalizacji i kierunki działań

Głównym celem prowadzenia procesu rewitalizacji jest społeczne i gospodarcze ożywienie zdegradowanych obszarów gminy. Zdefiniowana wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji będzie realizowana poprzez cele rewitalizacji. Cele rewitalizacji stanowią odpowiedź na problemy zidentyfikowane przy opracowaniu szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizacji z wykorzystaniem lokalnych potencjałów rozwojowych i potrzeb rewitalizacyjnych.

Cele rewitalizacji pozostają w pełni adekwatne do problemów zidentyfikowanych w toku diagnozy. Odpowiadają one zarówno na zjawiska społeczne, takie jak starzenie się ludności, długotrwałe bezrobocie, ubóstwo czy ograniczona aktywność mieszkańców, jak i na deficyty w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Uwzględniają konieczność poprawy jakości przestrzeni publicznych, rozwoju usług społecznych i aktywizacji lokalnych społeczności, przy jednoczesnym wykorzystaniu zasobów środowiskowych i dziedzictwa kulturowego. Cele te zostały sformułowane w sposób umożliwiający wdrażanie działań zrównoważonych, komplementarnych i dostosowanych do specyfiki obszaru rewitalizacji. Stanowią więc przełożenie wizji stanu obszaru po rewitalizacji oraz są wynikiem partycypacji społecznej. Cele rewitalizacji mają charakter zintegrowany, zapewniając kompleksową interwencję i spójne całościowo zaadresowanie problemów.

Cele rewitalizacji zostały sformułowane w sposób kompleksowy i odpowiadający zdiagnozowanym potrzebom oraz lokalnym potencjałom. Obejmują one:

1. **Podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego i gospodarczego** poprzez aktywizację społeczności lokalnej, rozwój usług społecznych, edukacyjnych i kulturalnych oraz wspieranie lokalnej przedsiębiorczości.
2. **Tworzenie atrakcyjnych, funkcjonalnych i dostępnych przestrzeni publicznych**, sprzyjających integracji społecznej, poprawie estetyki otoczenia oraz bezpieczeństwu i aktywności mieszkańców.
3. **Zrównoważone wykorzystanie potencjału środowiskowego gminy**, w tym zasobów przyrodniczych i krajobrazowych, z uwzględnieniem działań proekologicznych, ochrony bioróżnorodności oraz adaptacji do zmian klimatu.

Uwzględniając konieczność kompleksowego i skoordynowanego podejścia, realizacja programu rewitalizacji w gminie powiązana jest z lokalną polityką społeczną, edukacyjną, kulturalną, gospodarczą i przestrzenną. Cele rewitalizacji odzwierciedlają wizję przemiany obszaru zdegradowanego oraz dążenie do poprawy jakości życia mieszkańców, integrując

działania w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Odpowiadają one przede wszystkim na:

- starzenie się ludności, wysoki poziom obciążenia demograficznego
- zjawisko bezrobocia, wysoki poziom ubóstwa i korzystania z pomocy społecznej,
- niski poziom bezpieczeństwa,
- niski poziom aktywności społecznej,
- ograniczony dostęp do usług społecznych i brak infrastruktury, przestrzeni wspólnych,
- zły stan techniczny budynków oraz poziom emisji zanieczyszczeń pochodzących z indywidualnych źródeł ciepła.

Kierunki działań odpowiadają zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym. W ich sformułowaniu zastosowana została komplementarność problemowa poprzez powiązanie zdiagnozowanych, negatywnych zjawisk na podstawie analizy sfer: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, co pozwoliło na określenie dopełniających się celów, które oddziałują na zidentyfikowane kryzysy, wykorzystując jednocześnie lokalne potencjały rozwojowe.

Każdemu z celów rewitalizacji przyporządkowano kierunki działań, umożliwiające osiągnięcie pożądanego efektów w zakresie rozwiązywania problemów w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Tab. 7 Cele rewitalizacji i kierunki działań

lp.	cel	kierunki działań
1	Podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego i gospodarczego	1.1. Przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego. 1.2. Motywowanie i wspieranie mieszkańców w działaniach na rzecz lokalnej społeczności. 1.3. Tworzenie przestrzeni wspólnych i miejsc spotkań sprzyjających integracji oraz wzmocnianiu spójności społecznej. 1.4. Zapewnienie powszechnego dostępu do wysokiej jakości usług społecznych dla mieszkańców wszystkich grup wiekowych. 1.5. Wzmocnianie tożsamości lokalnej poprzez rozwój oferty kulturalnej i edukacyjnej. 1.6. Aktywizacja zawodowa mieszkańców i rozwój kompetencji. 1.7. Wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych.
2	Tworzenie atrakcyjnych, funkcjonalnych i dostępnych przestrzeni publicznych	2.1. Modernizacja i doposażenie obiektów użyteczności publicznej. 2.2. Poprawa infrastruktury obiektów kulturalnych, sakralnych i sportowych. 2.3. Zwiększenie atrakcyjności i dostępności przestrzeni publicznych. 2.4. Termomodernizacja budynków i wdrażanie rozwiązań zwiększających efektywność energetyczną. 2.5. Poprawa estetyki zabudowy i elementów małej architektury. 2.6. Usprawnienie systemu komunikacyjnego, w tym infrastruktury drogowej i pieszej. 2.7. Modernizacja infrastruktury technicznej, w tym sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

lp.	cel	kierunki działań
3	Zrównoważone wykorzystanie potencjału środowiskowego gminy	3.1. Aktywne wykorzystanie zasobów kulturowych, przyrodniczych i krajobrazowych. 3.2. Zagospodarowanie terenów zieleni z myślą o potrzebach rekreacyjnych mieszkańców. 3.3. Poprawa stanu środowiska, w tym działania na rzecz gospodarki niskoemisyjnej oraz usuwania wyrobów zawierających azbest. 3.4. Kształtowanie ładu przestrzennego i promowanie porządku w przestrzeniach publicznych.

5. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Rewitalizacja to narzędzie społecznego i gospodarczego ożywiania obszarów zdegradowanych, a wynikiem działań, mających na celu wyprowadzenie obszarów ze stanu kryzysowego, powinien być rozwój kapitału społecznego na rewitalizowanym obszarze. Istotne jest więc podejmowanie działań aktywizujących i sprzyjających budowaniu tożsamości lokalnej i tworzeniu więzi międzyludzkich. Silne poczucie tożsamości i więzi dają pozytywne efekty zarówno w kontaktach międzyludzkich, prowadzących do działań na rzecz lokalnej społeczności, jak i w sferze przestrzeni publicznej, wyrażające się podejmowaniem inicjatyw na rzecz poprawy jakości otoczenia, zwiększenia poczucia bezpieczeństwa i zmniejszenia poziomu wykluczenia społecznego.

Ożywienie społeczne jest ściśle powiązane z poprawą jakości życia – zarówno poprzez zwiększenie dostępności usług publicznych, jak i tworzenie przestrzeni wspólnych, które sprzyjają integracji, współpracy międzypokoleniowej oraz udziałowi w życiu lokalnej wspólnoty. Działania te przekładają się nie tylko na wzrost zaufania społecznego i poczucia bezpieczeństwa, ale również na poprawę estetyki otoczenia oraz przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia i bierności społecznej.

W ramach Programu zaplanowano projekty zintegrowane, które łączą cele społeczne z komponentami infrastrukturalnymi, gospodarczymi i środowiskowymi. Są one odpowiedzią na potrzeby zidentyfikowane w procesie diagnozy oraz rezultatem szerokich konsultacji społecznych. Każdy z projektów został zaprojektowany w sposób komplementarny – tak, aby równocześnie odpowiadać na potrzeby różnych grup mieszkańców oraz przyczyniać się do realizacji trzech głównych celów rewitalizacji.¹¹

Założenia Programu będą realizowane poprzez konkretne projekty rewitalizacyjne. Lista planowanych, podstawowych projektów rewitalizacyjnych nie stanowi zamkniętego katalogu działań. Cele rewitalizacji nie powinny być rozpatrywane rozłącznie, gdyż mają charakter komplementarny, a ich realizacja w ramach projektów zintegrowanych umożliwi zrealizowanie wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji. W zamierzeniach zaplanowane działania wspierają dążenie do spójności społecznej obszaru rewitalizacji, ale także całego obszaru gminy.

Projekty te zostały zaprojektowane tak, aby wzajemnie się uzupełniały – tworząc spójną ramę działań rewitalizacyjnych w skali całej gminy. Każde z przedsięwzięć koncentruje się na przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, tworzeniu przyjaznych i dostępnych przestrzeni oraz wspieraniu lokalnej aktywności. Dzięki takiemu podejściu rewitalizacja staje się procesem głęboko osadzonym w potrzebach mieszkańców, prowadząc nie tylko do poprawy warunków życia, ale także do budowy zrównoważonej, zintegrowanej i silnej wspólnoty lokalnej.

¹¹ Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2024 r. poz. 278) oraz art. 36 ust. 8 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz.U. z 2022 r. poz. 1079).

5.1. Planowane, podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Planowane, podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne przekładają cele rewitalizacji na konkretne działania:

- ❖ **P1:** Renowacja zabytkowego dworku w Grodzisku wraz z rewaloryzacją parku oraz ich adaptacja dla celów muzealnych i kulturalno-edukacyjnych
- ❖ **P2:** Modernizacja sali wiejskiej w Grodzisku i zagospodarowanie terenu wokół jako miejsca integracji i aktywności społecznej mieszkańców wsi
- ❖ **P3:** Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych.
- ❖ **P4:** Renowacja zabytkowego kościoła parafialnego pw. Świętej Trójcy w Grodzisku i remont plebanii wraz z zagospodarowaniem otoczenia
- ❖ **P5:** Centrum Integracji Międzypokoleniowej i Dom Pomocy Społecznej w Zembrowie
- ❖ **P6:** Tworzenie przyjaznej, wielofunkcyjnej przestrzeni wspólnej w Zembrowie, sprzyjającej integracji mieszkańców i rozwojowi lokalnych inicjatyw społeczno-kulturalnych
- ❖ **P7:** Renowacja zabytkowego kościoła parafialnego pw. Najświętszego Zbawiciela w Zembrowie wraz z remontem plebanii i zagospodarowaniem otoczenia
- ❖ **P8:** Poprawa bezpieczeństwa i rozwój zrównoważonej mobilności w podobszarach rewitalizacji w Gminie Sabnie
- ❖ **P9:** Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej poprzez modernizację sieci wodociągowej oraz budowę kanalizacji sanitarnej w podobszarach rewitalizacji
- ❖ **P10:** Poprawa jakości środowiska w obszarze rewitalizacji w Gminie Sabnie
- ❖ **P11:** Poprawa jakości kształcenia na terenie Gminy Sabnie poprzez kompleksowe działania inwestycyjne i społeczne
- ❖ **P12:** Podniesienie jakości usług publicznych w Gminie Sabnie
- ❖ **P13:** Poprawa jakości życia w Gminie Sabnie poprzez tworzenie przestrzeni wspólnych sprzyjających aktywizacji i integracji mieszkańców
- ❖ **P14:** Zalew Niewiadoma jako Lokalne Centrum Sportu, Rekreacji i Turystyki w Gminie Sabnie

Realizacja powyższych projektów ma przyczynić się do:

- redukcji bezrobocia i uruchomienia nowych usług lokalnych,
- zmniejszenia poziomu ubóstwa,
- zwiększenia atrakcyjności obszaru dzięki lepszej infrastrukturze społecznej,
- poprawy stanu zdrowia i aktywności fizycznej mieszkańców,
- poprawy dostępności przestrzeni publicznych dla osób ze specjalnymi potrzebami,
- poprawy bezpieczeństwa w obszarze rewitalizacji,
- zmniejszenia skali wykluczenia społecznego poprzez tworzenie zachęt do udziału w życiu wspólnoty,
- wspierania modernizacji technicznej budynków (np. termomodernizacji i wymiany źródeł ciepła przy okazji adaptacji obiektów do nowych funkcji).

Tym samym Program w pierwszej kolejności koncentruje się na celach społecznych, tj. przeciwdziałaniu wykluczeniu, integracji mieszkańców oraz poprawie jakości życia, uzupełniając je o działania gospodarcze i infrastrukturalne. Takie podejście tworzy spójną ramę rozwoju, która odpowiada na bieżące potrzeby społeczności lokalnej i jednocześnie buduje fundamenty zrównoważonej przyszłości całej gminy.

W zakresie zaplanowanych projektów zintegrowanych założono, że każda z części zakresu przyczynia się do realizacji założonych celów oraz że w obszarze rewitalizacji elementy infrastruktury drogowej stanowią nieodłączny element większego projektu w obszarze turystyki, kultury i dziedzictwa kulturowego lub fizycznej regeneracji oraz nie są one dominującym elementem tego projektu, a ich koszt nie przekracza 15% kosztów kwalifikowalnych całego projektu.

W odniesieniu do zaplanowanych projektów odnotowuje się, że działania rewitalizacyjne dotyczące zabytków wpisanych do rejestru zabytków województwa mazowieckiego oraz ujętych w wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków, muszą być realizowane zgodnie z przepisami określonymi w ustawie z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2024 r. poz. 1292 ze zm.) i Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 roku w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę skarbów dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz.U. z 2021 r. poz. 81). Dla każdego przedsięwzięcia, na etapie projektowym, dokonywane będą uzgodnienia szczegółowego zakresu wskazanych prac z Mazowieckim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

P1: Renowacja zabytkowego dworku w Grodzisku wraz z rewaloryzacją zabytkowego parku oraz ich adaptacja dla celów muzealnych i kulturalno-edukacyjnych

Podmiot realizujący: Gmina Sabnie

Miejsce realizacji: podobzar rewitalizacji Grodzisk, dz.ew. 142907_2.0002.513/7

Opis przedsięwzięcia

W podobzarze rewitalizacji Grodzisk zlokalizowany jest zabytkowy zespół dworski z początku XX w. o numerze rejestru: 385 z 19.05.1986 r., obejmujący: drewniany dwór wzniesiony dla rodziny Żółkowskich oraz park. W okresie międzywojennym zespół składał się z dworu, parku, sadu, lasu, cegielni, zabudowań gospodarczych złożonych z lodowni, budynku gospodarczego, spichlerza, chlewni, owczarni, rymarni, kuźni i dwóch stodół. Zespół ogrodzony był ceglany murem i drewnianym parkanem, na osi alei dojazdowej znajdowała się ozdobna brama. Poza dworem do dzisiaj zachowały się jedynie lodownia, spichlerz i niezabytkowy budynek gospodarczy. Park zatracił swoje cechy – z parku krajobrazowego zmienił się w park leśny, z uwagi na całkowite zatarcie koncepcji samosiewem.

Gmina podejmuje od wielu lat działania związane z zahamowaniem procesu niszczenia ww. zabytku. Na początku 2026 r. zakończono pierwszy etap zewnętrznych prac remontowo-konserwatorskich przy dworku, realizowanych w ramach zadania dofinansowanego z programu „Mazowsze dla zabytków”. W ramach tego etapu wykonano m.in.: nowe pokrycie dachu, wymianę zdegradowanych belek podwalinowych, wymianę zniszczonych desek elewacyjnych, wypłaskowanie oraz odmalowanie elewacji całego dworku. Przeprowadzone zewnętrzne prace remontowe znacząco poprawiły stan techniczny obiektu, zapewniły jego bezpieczeństwo konstrukcyjne oraz przywróciły historyczną estetykę elewacji, z poszanowaniem zabytkowego charakteru budynku.

Projekt podstawowy P1 ma na celu kontynuację ww. działań, a kompleksowy remont umożliwi jego pełne wykorzystanie na rzecz społeczności lokalnej. Dworek, otoczony parkiem, zlokalizowany jest na działce o powierzchni 10,52 ha, co stanowi o ogromnym potencjale tego miejsca.

Zakres planowanych do realizacji zadań obejmuje:

1. Remont zabytkowego dworku, w tym w szczególności takie zadania jak:

- ✓ wymiana stolarki okiennej i drzwiowej,
- ✓ renowacja stolarki okiennej i drzwiowej,
- ✓ remont i wykonanie posadzek,
- ✓ roboty konstrukcyjne i wykończeniowe,
- ✓ wykonanie instalacji odgromowej,
- ✓ wykonanie oświetlenia i iluminacji budynku,
- ✓ wykonanie wewnętrznych instalacji: elektrycznej, wentylacyjnej, wodociągowej, kanalizacyjnej, c.o., ppoż., alarmowej i teletechnicznej,
- ✓ wykonanie zewnętrznych instalacji: elektrycznej, wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej, pompy ciepła, kanalizacji deszczowej i zbiornika na ścieki,
- ✓ remont pomieszczeń,
- ✓ dostawa i montaż wyposażenia,

P1: Renowacja zabytkowego dworku w Grodzisku wraz z rewaloryzacją zabytkowego parku oraz ich adaptacja dla celów muzealnych i kulturalno-edukacyjnych

- ✓ zabezpieczenie i renowacja istniejącego wyposażenia i zabytkowych elementów obiektu,
- ✓ przeprowadzenie badań konserwatorskich.

W dworku powstaną sale dydaktyczne i pracownie z zapleczem technicznym. Niezabytkowe zabudowania gospodarcze po adaptacji będą pełniły funkcję zaplecza sanitarno-technicznego, a całe otoczenie zostanie uporządkowane tak, by tworzyło spójny, przyjazny dla odwiedzających kompleks. Zmodernizowana przestrzeń będzie dostępna dla osób z niepełnosprawnościami.

W ramach zadania przewiduje się także renowację - remont i modernizację budynku lodowni.

2. Rewaloryzacja parku, w tym m.in.

- ✓ analizy w kontekście historycznym, przestrzennym i przyrodniczym, a także inwentaryzacja dendrologiczna parku wraz z projektem gospodarki drzewostanem,
- ✓ utworzenie ścieżek i alejek, w tym alei dojazdowej,
- ✓ rekonstrukcja ozdobnej bramy,
- ✓ odtworzenie utwardzonego podjazdu,
- ✓ rewitalizacja istniejących stawów z przeznaczeniem na gromadzenie wód opadowych,
- ✓ założenie trawników i rabat z roślinami dekoracyjnymi oraz użytkowymi,
- ✓ pielęgnacja drzew,
- ✓ stworzenie miejsc parkingowych,
- ✓ budowa ogrodzenia parkowego,
- ✓ montaż elementów małej architektury, w tym: dwie drewniane altany, ławki parkowe, kosze na śmieci, leżaki i pergole, betonowe stoły do gier,
- ✓ oświetlenie parku,
- ✓ monitoring,
- ✓ wykonanie nasadzeń,
- ✓ montaż hoteli dla owadów, karmników, domków lęgowych dla ptaków, schronienia dla nietoperzy,
- ✓ montaż zabawek edukacyjnych dla dzieci, gier i układanek plenerowych, w tym zielony roślinny labirynt, piaskownica archeologiczna i ścieżka sensoryczna,
- ✓ montaż tablic informacyjnych odpornych na dewastację, zawierających zdjęcia archiwalne, opis charakterystyki parku i dworu oraz krótką historię miejsca.

3. Utworzenie Gminnego Centrum Kultury w zmodernizowanym obiekcie i poszerzenie oferty edukacyjno-kulturalnej Gminy Sabnie - przygotowanie oferty zajęć i warsztatów dla różnych grup wiekowych. Położenie obiektu stanowi doskonałe warunki do organizacji zajęć terenowych, warsztatów, wystaw i wydarzeń artystycznych. Zaplanowano:

- ✓ utworzenie punktu informacji turystycznej oraz opracowanie broszury o Gminie Sabnie,
- ✓ zajęcia artystyczno-kreatywne, w tym kaligrafia, iluminatorstwo, malarstwo, rękodzieło i inne prace plastyczne np. ceramika, zajęcia muzyczne i rytmiczne, warsztaty teatralne, warsztaty zielarskie,
- ✓ warsztaty kulinarne,
- ✓ spotkania Koła Gospodyń Wiejskich,
- ✓ spotkania autorskie, wystawy, plenery malarskie, wykłady, prelekcje,
- ✓ zajęcia edukacyjne i rozwijające kompetencje, np. zajęcia czytelnicze, dyskusje, tworzenie opowiadań, Dyskusyjny Klub Książki,
- ✓ zajęcia dotyczące zdrowego odżywiania, bezpieczeństwa żywieniowego, uwrażliwiające na problem marnowania żywności,
- ✓ zajęcia przyrodnicze, edukacja ekologiczna dot. bioróżnorodności, przeciwdziałania zmianom klimatycznym etc.,
- ✓ zajęcia historyczne i w duchu patriotycznym, spotkania międzypokoleniowe, w tym projekty związane z historią lokalną, wywiady z najstarszymi mieszkańcami gminy, etc., lekcje „żywej historii”, historyczne gry terenowe, zajęcia powiązane z procesami rewitalizacyjnymi prowadzonymi przez gminę – zajęcia z historii lokalnej,
- ✓ zajęcia dedykowane rodzinom: organizacja warsztatów rodzinnych z okazji Dnia Mamy, Dnia Taty, Dnia Dziecka, Świąt Bożego Narodzenia i Świąt Wielkanocnych,

P1: Renowacja zabytkowego dworku w Grodzisku wraz z rewaloryzacją zabytkowego parku oraz ich adaptacja dla celów muzealnych i kulturalno-edukacyjnych

- ✓ zajęcia psychologiczne, w tym warsztaty budowania poczucia własnej wartości, trening umiejętności społecznych (TUS), zabawy integracyjne wspierające współpracę i komunikację, rozmowy o emocjach, empatii i radzeniu sobie w trudnych sytuacjach, zajęcia dla rodziców z wzmocnienia kompetencji rodzicielskich, grupy wsparcia dla osób z doświadczeniem onkologicznym, a także dla rodziców dzieci ze specjalnymi potrzebami, spotkania z psychologiem i pedagogiem,
- ✓ kino „Pod chmurką” w okresie letnim,
- ✓ kiermasz bożonarodzeniowy.

Projekt odpowiada na deficyt infrastruktury społecznej i rekreacyjnej i koncentruje się przede wszystkim na aspektach społecznych, odpowiadając na pilną potrzebę tworzenia przestrzeni sprzyjających integracji, aktywizacji i poprawie jakości życia mieszkańców. Dotychczas w Gminie nie funkcjonowało Centrum Kultury, a zajęcia tego typu organizowane były głównie przez placówki oświatowe i gminną bibliotekę. Inwestycja przyczyni się do zwiększenia uczestnictwa społecznego, wzmocnienia więzi międzyludzkich, ograniczy poczucie izolacji osób starszych i zachęci młodszych mieszkańców do pozostania w miejscu zamieszkania oraz aktywności obywatelskiej poprzez udostępnienie atrakcyjnych, dostępnych i bezpiecznych przestrzeni wspólnych. Projekt uwzględni wykorzystanie walorów środowiskowych regionu.

Projekt skierowany jest do różnych grup mieszkańców – dzieci, młodzieży, rodzin, osób starszych – tworząc warunki do integracji międzypokoleniowej i wzmocnienia lokalnej tożsamości.

Brak infrastruktury społecznej oraz niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb mieszkańców, w tym osób starszych, dzieci i młodzieży oraz osób ze szczególnymi potrzebami, pogłębia wykluczenie i ogranicza możliwości integracji społecznej. Planowane przedsięwzięcie ma na celu przeciwdziałanie tym negatywnym zjawiskom poprzez stworzenie nowoczesnej, ogólnodostępnej przestrzeni wspólnej, która będzie sprzyjała integracji, aktywności i poprawie jakości życia mieszkańców. Projekt stanowi odpowiedź na zidentyfikowane potrzeby lokalnej społeczności i wpisuje się w kierunki działań rewitalizacyjnych wyznaczonych dla gminy Sabnie.

Główne cele projektu:

- ✓ Podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez stworzenie funkcjonalnej, bezpiecznej i estetycznej przestrzeni wspólnej, odpowiadającej na potrzeby różnych grup społecznych.
- ✓ Stworzenie historycznej i kulturalnej „wizytówki” Gminy Sabnie, podniesienie atrakcyjności Gminy.
- ✓ Utworzenie Gminnego Centrum Kultury – instytucji koordynującej działania edukacyjno-kulturalne na terenie Gminy.
- ✓ Podkreślenie roli dziedzictwa kulturowego w kształtowaniu lokalnej tożsamości.
- ✓ Zbudowanie przyjaznego i dostępnego środowiska, które będzie sprzyjać integracji międzypokoleniowej, wzmocnianiu więzi sąsiedzkich oraz aktywności obywatelskiej.
- ✓ Reaktywacja zdegradowanego terenu poprzez nadanie mu nowych funkcji społeczno-rekreacyjnych, zorientowanych na potrzeby mieszkańców, w szczególności dzieci, seniorów i osób z niepełnosprawnościami.
- ✓ Poprawa estetyki, bezpieczeństwa i dostępności przestrzeni publicznej.
- ✓ Zwiększenie wykorzystania w celach kulturalnych zabytkowego parku i dworku poprzez odnowę i rozbudowę infrastruktury na jego terenie, przeznaczonej na cele rekreacyjne i kulturalne
- ✓ ochrona i podkreślenie walorów historycznych miejsca, dzięki pracom rewaloryzacyjnym i promocji obiektu, jako atrakcji turystycznej.

Efektem przedsięwzięcia jest znaczące rozszerzenie oferty kulturalnej w podobszarze rewitalizacji. Dzięki tej ofercie oraz zwiększeniu możliwości integracji społecznej, a także wzmocnieniu promocji turystycznej i przyciągnięciu większej ilości zwiedzających, osiągnięty jest wzrost aktywizacji (partycypacji) mieszkańców, budowa lokalnego kapitału społecznego, wzrost poziomu współpracy w celu realizacji wspólnych przedsięwzięć. Są to „miękkie” efekty rozwojowe, bardzo istotne dla wzmocnienia podstaw rozwoju lokalnego.

Oferta kulturalno-edukacyjna powstała w wyniku projektu zapewni różnorodną jakość programu, tworzy nowe formy uczestnictwa w kulturze, umożliwi aktywizację nowych odbiorców i wzrost ich kompetencji kulturowych. Bogata oferta czasu wolnego sprzyja również zmniejszeniu zachowań

P1: Renowacja zabytkowego dworku w Grodzisku wraz z rewaloryzacją zabytkowego parku oraz ich adaptacja dla celów muzealnych i kulturalno-edukacyjnych

niebezpiecznych u dzieci i młodzieży. Wspólne uczestnictwo w zajęciach tworzy poczucie przynależności do grupy rówieśniczej i lokalnej społeczności.

Spójność z celami rewitalizacji i kierunkami działań

Realizacja przedsięwzięcia w pełni wpisuje się w cele rewitalizacji, ukierunkowane na podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego, a także na poprawę jakości zagospodarowania przestrzeni i infrastruktury.

Działania zaplanowane w ramach inwestycji realizują kluczowe kierunki działań rewitalizacyjnych, w szczególności w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu (1.1), wspierania osób ze specjalnymi potrzebami, zapewnienia usług społecznych dostępnych dla wszystkich grup wiekowych, tworzenia miejsc wspólnych sprzyjających integracji i inicjatywom oddolnym. Jednocześnie przedsięwzięcie przyczynia się do poprawy infrastruktury obiektów użyteczności publicznej, w szczególności obiektów kulturalnych (2.1 i 2.2). Planowane działania przyczynią się do pełnego wykorzystania potencjału gminy, w celu ich udostępnienia mieszkańcom (3.1., 3.2., 3.4).

Projekt odpowiada zatem kompleksowo na wyzwania obszaru rewitalizacji.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość	Możliwe źródła finansowania	Planowany termin
8 000 000 zł	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027, Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FENIKS), Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego – FERS, Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO), LGD Tygiel Doliny Bugu, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Program Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030, środki MKiDN oraz Narodowego Centrum Kultury, Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy, środki Samorządu Województwa Mazowieckiego w ramach dostępnych instrumentów finansowych i programów, fundacje korporacyjne, budżet gminy, inne dostępne środki, w tym w ramach nowej perspektywy finansowej UE na lata 2028-2034, etc.	2027-2035

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

Efektami realizacji przedsięwzięcia będzie poprawa jakości życia mieszkańców sołectwa Grodzisk poprzez odnowienie i aktywne zagospodarowanie przestrzeni wspólnej w miejscowości. Odnowiona przestrzeń stanie się miejscem codziennych spotkań, integracji i wspólnego działania, sprzyjającym budowaniu więzi międzyludzkich, wzmacnianiu tożsamości lokalnej oraz rozwijaniu oddolnych inicjatyw obywatelskich.

Nowa infrastruktura umożliwi realizację różnorodnych działań społecznych: warsztatów międzypokoleniowych, zajęć dla seniorów, spotkań młodzieży, inicjatyw edukacyjnych i kulturalnych prowadzonych z udziałem mieszkańców. Projekt przyczyni się do zwiększenia aktywności społecznej i poczucia współodpowiedzialności za wspólną przestrzeń, a także pobudzi lokalną kreatywność i zaangażowanie.

Zrewaloryzowane otoczenie zapewni mieszkańcom atrakcyjne, bezpieczne i dostępne miejsce do odpoczynku oraz wspólnego spędzania czasu. Obszar ten będzie przyjazny i dostępny dla rodzin z dziećmi, osób starszych, młodzieży oraz osób z niepełnosprawnościami.

Inwestycja pozytywnie wpłynie na estetykę i funkcjonalność przestrzeni publicznej, podnosząc walory wizerunkowe miejscowości, a jednocześnie przyczyni się do wzrostu kapitału społecznego. Zwiększy zaangażowanie mieszkańców w życie wspólnoty lokalnej, wzmocni poczucie przynależności i bezpieczeństwa, a także stworzy trwałe warunki dla dalszego rozwoju społeczno-kulturalnego Grodziska.

P1: Renowacja zabytkowego dworku w Grodzisku wraz z rewaloryzacją zabytkowego parku oraz ich adaptacja dla celów muzealnych i kulturalno-edukacyjnych

Wskaźniki produktu:

Liczba obiektów zabytkowych poddanych renowacji – 2

Liczba zagospodarowanych przestrzeni – 1

Wskaźniki rezultatu:

Liczba osób korzystających z obiektu (średniomiesięcznie) – 100

Liczba wydarzeń społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych realizowanych w nowej przestrzeni (średniorocznie) – 20

Liczba nowo zatrudnionych osób w obiektach, którym nadano nowe funkcje - 3

Zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami

Przedsięwzięcie będzie realizowane z zachowaniem zasad dostępności, zgodnie z wymaganiami uniwersalnego projektowania oraz racjonalnych usprawnień. Obejmuje to dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną. Wszystkie działania projektowe zostaną zaplanowane w taki sposób, aby osoby ze szczególnymi potrzebami nie były wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt będzie realizowany w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami. Podmiot realizujący zapewni, że wszystkie informacje dotyczące projektów będą zgodne z wymaganiami dostępności cyfrowej, w tym ze standardem WCAG 2.1 na poziomie AA oraz aktualnymi wytycznymi krajowymi i unijnymi. Zapewni to pełniejszy udział osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększy inkluzję efektów przedsięwzięcia.

P2: Modernizacja sali wiejskiej w Grodzisku i zagospodarowanie terenu wokół jako miejsca integracji i aktywności społecznej mieszkańców wsi

Podmiot realizujący: Gmina Sabnie

Miejsce realizacji: podobszar rewitalizacji Grodzisk, dz.ew. 142907_2.0002.455/2

Opis przedsięwzięcia

Projekt odpowiada na problem niewystarczającego dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i brak miejsc integracji. Zaplanowane działania pobudzą inicjatywy oddolne, umożliwią organizację wydarzeń, które przeciwdziałają wykluczeniu społecznemu i budują kapitał społeczny. Zakres projektu obejmuje **modernizację sali wiejskiej - budynku remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Grodzisku** wraz z zewnętrzną i wewnętrzną infrastrukturą techniczną, niezbędną do prawidłowego funkcjonowania obiektu. Zakłada się modernizację, w celu uzyskania nowoczesnego obiektu przystosowanego do potrzeb OSP, zapewniającego odpowiednie warunki do przechowywania sprzętu ratowniczego, organizacji szkoleń oraz prowadzenia działań operacyjnych. Realizacja tego zadania ma na celu stworzenie infrastruktury, która znacząco wpłynie na poprawę bezpieczeństwa lokalnej społeczności oraz operacyjności. W ramach zadania zaplanowano także doposażenie jednostki OSP w Grodzisku w sprzęt, w tym m.in. zakup nowego samochodu strażackiego dla druhów, który umożliwi im działanie szybkie i skuteczne. Dzięki realizacji projektu możliwe będzie lepsze wykorzystanie potencjału OSP, która dzięki nowej infrastrukturze będzie mogła skuteczniej wspierać działania ratownicze i prewencyjne.

W ramach projektu planuje się także remont pomieszczeń m.in. dostosowanie łazienki, wymianę posadzki, wymianę źródła ciepła na instalację niskoemisyjną, utworzenie zaplecza kuchennego, wyposażenie budynku w meble i sprzęty niezbędne do prowadzenia całorocznej działalności, spotkań KGW, zebrań mieszkańców, warsztatów oraz organizacji wydarzeń lokalnych.

Kolejnym elementem prac w ramach projektu jest zagospodarowanie terenu wokół budynku poprzez m.in. utworzenie ścieżki prowadzącej do altany, placu zabaw, siłowni plenerowej. Zaplanowano także wykonanie nasadzeń, montaż elementów małej infrastruktury: ławek, koszy na śmieci, stojaków rowerowych. Elementem uzupełniającym jest oświetlenie i montaż monitoringu.

Problemy obszaru rewitalizacji, które adresuje przedsięwzięcie:

P2: Modernizacja sali wiejskiej w Grodzisku i zagospodarowanie terenu wokół jako miejsca integracji i aktywności społecznej mieszkańców wsi

- niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną,
- zły stan techniczny budynków i urządzeń grzewczych,
- wysoka emisyjność i wysoki koszt zastosowanych rozwiązań grzewczych,
- niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami,
- niski poziom bezpieczeństwa,
- brak szerokiej i odpowiednio zróżnicowanej oferty spędzania czasu wolnego.

Główne cele projektu:

- Podniesienie efektywności energetycznej budynków publicznych.
- Podniesienie jakości życia mieszkańców Grodziska poprzez stworzenie funkcjonalnej, bezpiecznej i estetycznej przestrzeni wspólnej, odpowiadającej na potrzeby różnych grup społecznych.
- Zbudowanie przyjaznego i dostępnego środowiska, które będzie sprzyjać integracji międzypokoleniowej, wzmacnianiu więzi sąsiedzkich oraz aktywności obywatelskiej.
- Wzmocnienie wspólnoty lokalnej poprzez inwestycje umożliwiające prowadzenie działalności edukacyjnej, kulturalnej i społecznej oraz wspierające rozwój lokalnych inicjatyw oddolnych.
- Całoroczne wykorzystanie budynku użyteczności publicznej, poprawa efektywności działania KGW.
- Poprawa stanu technicznego budynku.
- Poprawa jakości powietrza i zmniejszenie emisyjności na terenie Gminy.
- Zmniejszenie kosztów ogrzewania budynków.

Elementem uzupełniającym dla projektu jest rewaloryzacja stawu zlokalizowanego na działce 142907_2.0002.646 (poza obszarem zabudowy tj. poza obszarem rewitalizacji), obręb Grodzisk - obszar zdegradowany. Zadanie to ma istotne znaczenie dla poprawy jakości przestrzeni publicznej i walorów rekreacyjno-przyrodniczych sołectwa Grodzisk, a także dla wzmocnienia funkcji integracyjnych i społecznych planowanej inwestycji. Ze względu na położenie poza obszarem rewitalizacji rewaloryzacja stawu będzie traktowana jako działanie uzupełniające, wspierające osiągnięcie celów przedsięwzięcia realizowanego w obszarze rewitalizacji.

Spójność z celami rewitalizacji i kierunkami działań

Realizacja przedsięwzięcia w pełni wpisuje się w cele rewitalizacji, ukierunkowane na podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego, a także na poprawę jakości zagospodarowania przestrzeni i infrastruktury.

Działania zaplanowane w ramach inwestycji realizują kluczowe kierunki działań rewitalizacyjnych, w szczególności w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu (1.1), wspierania osób ze specjalnymi potrzebami (1.2), zapewnienia usług społecznych dostępnych dla wszystkich grup wiekowych (1.3 i 1.4). Jednocześnie przedsięwzięcie przyczynia się do poprawy jakości infrastruktury technicznej (2.1, 2.2. i 2.3). Wymiana źródeł ciepła na niskoemisyjne przyczyni się do poprawy stanu środowiska (3.3).

Projekt odpowiada zatem kompleksowo na wyzwania obszaru rewitalizacji.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość	Możliwe źródła finansowania	Planowany termin
2 000 000 zł	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027, Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS), Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego – FERS, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Program Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030, LGD Tygiel Doliny Bugu, środki Samorządu Województwa Mazowieckiego w ramach dostępnych instrumentów finansowych i programów, budżet gminy, inne dostępne środki, w	2027-2030

P2: Modernizacja sali wiejskiej w Grodzisku i zagospodarowanie terenu wokół jako miejsca integracji i aktywności społecznej mieszkańców wsi

	tym w ramach nowej perspektywy finansowej UE na lata 2028-2034	
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji		
Wskaźniki produktu: Liczba zmodernizowanych obiektów – 1 Liczba zagospodarowanych przestrzeni – 2 Liczba zakupionych samochodów strażackich - 1 Wskaźniki rezultatu: Liczba osób korzystających ze zmodernizowanego budynku (średniomiesięcznie) – 35 Liczba wydarzeń społecznych, kulturalnych i edukacyjnych realizowanych w nowej przestrzeni (średniorocznie) - 6		
Zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami		
Przedsięwzięcie będzie realizowane z zachowaniem zasad dostępności, zgodnie z wymaganiami uniwersalnego projektowania oraz racjonalnych usprawnień. Obejmuje to dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną. Wszystkie działania projektowe zostaną zaplanowane w taki sposób, aby osoby ze szczególnymi potrzebami nie były wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt będzie realizowany w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami. Podmiot realizujący zapewni, że wszystkie informacje dotyczące projektów będą zgodne z wymaganiami dostępności cyfrowej, w tym ze standardem WCAG 2.1 na poziomie AA oraz aktualnymi wytycznymi krajowymi i unijnymi. Zapewni to pełniejszy udział osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększy inkluzyjność efektów przedsięwzięcia.		

P3: Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych.

Podmiot realizujący: Gmina Sabnie
Miejsce realizacji: podobszary rewitalizacji Grodzisk i Zembrów. Działania w ramach projektu realizowane będą w obiektach gminnych - świetlicach wiejskich, ale także siedzibie GOPS, Urzędzie Gminy; w przypadku działań skierowanych do wszystkich mieszkańców gminy, pierwszeństwo zgłoszeń przysługiwać będzie mieszkańcom podobszarów rewitalizacji
Opis przedsięwzięcia
Projekt odpowiada na zdiagnozowane problemy społeczne w podobszarach rewitalizacji, przede wszystkim dotyczące bezrobocia, w tym wysoki odsetek osób długotrwale pozostających bez pracy oraz bezrobotnych z najniższym wykształceniem. Głównym celem projektu jest podniesienie kompetencji społecznych, zawodowych i osobistych mieszkańców, tak aby zwiększyć ich aktywność, samodzielność oraz zdolność do funkcjonowania na rynku pracy i w życiu społecznym. Projekt skierowany jest do mieszkańców Gminy, w szczególności zamieszkujących podobszary rewitalizacji, w tym osób dorosłych chcących podnieść swoje kompetencje, osób pozostających bez pracy lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, młodych dorosłych rozpoczynających aktywność zawodową. Zakres projektowanych zadań obejmuje: ✓ Szkolenia kompetencyjne, w tym warsztaty z komunikacji interpersonalnej, szkolenia z asertywności i budowania poczucia własnej wartości, trening radzenia sobie ze stresem i emocjami, kursy z zakresu pracy zespołowej i rozwiązywania konfliktów, kursy autoprezentacji. ✓ Szkolenia zawodowe, w tym kursy podnoszące kwalifikacje, zajęcia rozwijające kompetencje cyfrowe, szkolenia przygotowujące do wejścia na rynek pracy, szkolenia z nowoczesnych kierunków rozwoju turystyki wiejskiej itd.

P3: Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych.

- ✓ **Wsparcie specjalistyczne**, w tym konsultacje z doradcą zawodowym, wsparcie psychologa w zakresie budowania odporności psychicznej i motywacji, indywidualne plany rozwoju kompetencji.

Główny cel projektu:

- rozwój kompetencji miękkich (komunikacja, współpraca, radzenie sobie ze stresem),
- wzmocnienia kompetencji kluczowych, takich jak umiejętność uczenia się, kreatywność,
- podniesienia kwalifikacji zawodowych uczestników dzięki specjalistycznym szkoleniom,
- przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, bierności społecznej, ubóstwu i patologiom społecznym.

Spójność z celami rewitalizacji i kierunkami działań

Realizacja przedsięwzięcia wpisuje się w kierunki działań przyporządkowane do celu 1 - Podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego i gospodarczego i przyczyni się do aktywizacji zawodowej mieszkańców i rozwój ich kompetencji, a także do wspierania rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość	Możliwe źródła finansowania	Planowany termin
500 000 zł	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego – FERS, Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy, Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO), środki Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, środki Samorządu Województwa Mazowieckiego w ramach dostępnych instrumentów finansowych i programów, środki wojewódzkie, powiatowe, budżet gminy, inne dostępne środki, w tym w ramach nowej perspektywy finansowej UE na lata 2028-2034, etc.	2027-2035

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

Zmieniające się realia społeczne i zawodowe wymagają od mieszkańców stałego podnoszenia kwalifikacji i nabywania nowych umiejętności. Realizacja projektu umożliwi wzmocnienie potencjału mieszkańców i zwiększenie ich możliwości w życiu zawodowym i społecznym. Dzięki połączeniu szkoleń, warsztatów, wsparcia psychologicznego i doradztwa projekt tworzy fundament dla trwałych zmian w lokalnej społeczności.

Liczba zorganizowanych szkoleń/spotkań – 4 szt./rok

Wskaźniki rezultatu:

Liczba uczestników szkoleń/warsztatów –15 os/każdorazowo

Zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami

Przedsięwzięcie będzie realizowane z zachowaniem zasad dostępności, zgodnie z wymaganiami uniwersalnego projektowania oraz racjonalnych usprawnień. Obejmuje to dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną. Wszystkie działania projektowe zostaną zaplanowane w taki sposób, aby osoby ze szczególnymi potrzebami nie były wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt będzie realizowany w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami. Podmiot realizujący zapewni, że wszystkie informacje dotyczące projektów będą zgodne z wymaganiami dostępności cyfrowej, w tym ze standardem WCAG 2.1 na poziomie AA oraz aktualnymi wytycznymi krajowymi i unijnymi. Zapewni to pełniejszy udział osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększy inkluzyjność efektów przedsięwzięcia.

P4: Renowacja zabytkowego kościoła parafialnego pw. Świętej Trójcy w Grodzisku i remont plebanii wraz z zagospodarowaniem otoczenia

Podmiot realizujący: Parafia Trójcy Świętej, Dekanat Sterdyński

Miejsce realizacji: podobszar rewitalizacji – Grodzisk, dz.ew. 142907_2.0002.148, 142907_2.0002.131/4

Opis przedsięwzięcia

Zabytkowy kościół rzymskokatolicki parafialny pw. Świętej Trójcy jest wpisany do rejestru zabytków województwa mazowieckiego pod nr 131/615 z 4.04.1962 r. i jest świadectwem historii ziemi sokołowskiej. Obecny kościół został wybudowany w 1788 r. z fundacji Antoniego Załuskiego jako cerkiew unicka. Został odrestaurowany w 1852 r., a następnie w 1950 r. – odnowiony. W latach 1875-1919 funkcjonował jako cerkiew prawosławna. Plebania i cmentarz figurują w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków.

Zabytki takie jak kościół parafialny pw. Świętej Trójcy w Grodzisku stanowią ważny element krajobrazu kulturowego. W procesie rewitalizacji niezwykle istotna jest ochrona i eksponowanie najcenniejszych zabytków, które mogą stanowić element tożsamości kulturowej i jednocześnie atrakcję turystyczną.

Zakres zaplanowanych do realizacji zadań obejmuje:

- przeprowadzenie prac konserwatorskich wewnątrz kościoła,
- modernizacja lub wymiana ławek,
- przeprowadzenie prac konserwatorskich elewacji,
- zagospodarowanie terenu wokół kościoła,
- zagospodarowanie otoczenia kościoła oraz elementów zespołu sakralnego ujętych w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków
- remont plebanii.

Dla przedsięwzięcia, na etapie projektowym, dokonywane będą uzgodnienia szczegółowego zakresu prac z Mazowieckim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Spójność z celami rewitalizacji i kierunkami działań

Realizacja projektu w pełni wpisuje się w cele rewitalizacji, ukierunkowane na podniesienie jakości życia mieszkańców oraz tworzenie funkcjonalnych i dostępnych przestrzeni publicznych.

Działania zaplanowane w ramach inwestycji realizują kluczowe kierunki działań rewitalizacyjnych, w szczególności w zakresie poprawy infrastruktury obiektów sakralnych (2.2), a także kształtowania ładu przestrzennego i promowanie porządku w przestrzeniach publicznych (3.4).

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość	Możliwe źródła finansowania	Planowany termin
3 000 000 zł	środki MKiDN, Rządowy Program Ochrony Zabytków, środki Samorządu Województwa Mazowieckiego w ramach dostępnych instrumentów finansowych i programów, budżet gminy, inne dostępne środki, w tym w ramach nowej perspektywy finansowej UE na lata 2028-2034	2027-2035

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki produktu:

Liczba zabytkowych obiektów poddanych renowacji - 2

Liczba zagospodarowanych przestrzeni – 2

Wskaźniki rezultatu:

Liczba osób korzystających z zabytków (średniotygodniowo) – 500

Zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami

Przedsięwzięcie będzie realizowane z zachowaniem zasad dostępności, zgodnie z wymaganiami uniwersalnego projektowania oraz racjonalnych usprawnień. Obejmuje to dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną. Wszystkie działania

P4: Renowacja zabytkowego kościoła parafialnego pw. Świętej Trójcy w Grodzisku i remont plebanii wraz z zagospodarowaniem otoczenia

projektowe zostaną zaplanowane w taki sposób, aby osoby ze szczególnymi potrzebami nie były wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt będzie realizowany w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami. Podmiot realizujący zapewni, że wszystkie informacje dotyczące projektów będą zgodne z wymaganiami dostępności cyfrowej, w tym ze standardem WCAG 2.1 na poziomie AA oraz aktualnymi wytycznymi krajowymi i unijnymi. Zapewni to pełniejszy udział osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększy inkluzyjność efektów przedsięwzięcia.

P5: Centrum Integracji Międzypokoleniowej i Dom Pomocy Społecznej w Zembrowie

Podmiot realizujący: Gmina Sabnie

Miejsce realizacji: podobszar rewitalizacji Zembrów, teren dawnej szkoły podstawowej, nr dz. ew. 142907_2.0024.287

Opis przedsięwzięcia

Zgodnie z Raportem pn. „Sytuacja demograficzna województwa mazowieckiego w 2024 r.” dla powiatu sokołowskiego zaraportowano jeden z największych w województwie ubytek ludności w latach 2010-2024 - o 13,10%. Tym samym powiat sokołowski zakwalifikowano do powiatów wyludniających się. Analiza struktury wiekowej mieszkańców gminy Sabnie wskazuje na starzenie się społeczności lokalnej, zwiększa się liczba ludności w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym. W 2002 r. było to 96,8 osób, a w 2024 r. wskaźnik ten wynosił aż 182,2. W podobszarze rewitalizacji Zembrów zidentyfikowano szereg problemów w sferze społecznej. Analiza struktury wiekowej mieszkańców obszaru wskazuje na starzenie się lokalnej społeczności. Stwierdzono wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych, a także problem ubóstwa przejawiający się wysokim odsetkiem osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa. Zanotowano także wysoki udział osób korzystających z pomocy GOPS z tytułu niepełnosprawności.

Niekorzystne zmiany demograficzne skutkują rosnącą potrzebą wzmacniania aktywności społecznej osób starszych w środowiskach lokalnych, w celu integracji seniorów i przeciwdziałania samotności oraz wykluczeniu społecznemu. Realizacja projektu ma na celu pogłębienie integracji wewnątrz- i międzypokoleniowej, wzmocnienie samorządności seniorów oraz aktywne przeciwdziałanie osamotnieniu osób starszych.

Starzenie się populacji i prognozowane dalsze niekorzystne trendy demograficzne to jedno z kluczowych wyzwań, przed którym staje nasze społeczeństwo. Co więcej, w wyniku przemian społecznych doszło do gwałtownych zmian w rodzinach, często skutkujących zerwaniem więzi międzypokoleniowych, co prowadzi do poważnych konsekwencji społecznych. Osłabieniu ulega poczucie wspólnoty i solidarności, a seniorzy często doświadczają samotności, odrzucenia i marginalizacji. Brak relacji z dziadkami sprawia także, że młodsze pokolenia są pozbawione kontaktu z ich doświadczeniem, mądrością i wzorcami życiowymi, co utrudnia proces wychowawczy i kształtowanie postaw społecznych. W wymiarze społecznym zerwanie tych więzi skutkuje zanikiem naturalnej wymiany doświadczeń między młodymi a starszymi. Prowadzi to do pogłębiania stereotypów i braku wzajemnego zrozumienia.

Wychodząc naprzeciw ww. zjawiskom społecznym oraz problemom zidentyfikowanym w obszarze rewitalizacji Gmina Sabnie planuje realizację projektu pn. **Centrum Integracji Międzypokoleniowej i Dom Pomocy Społecznej w Zembrowie**. Projekt umożliwi wykorzystanie dużego terenu o pow. 1,87 ha, na którym zlokalizowane są dwa budynki po zlikwidowanej w 2021 r. szkole. Obiekty są bardzo złym stanie technicznym. Kontrole przeprowadzone przez straż pożarną i Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego wskazały, że nie nadają się do dalszego użytku.

Problemy obszaru rewitalizacji, które adresuje przedsięwzięcie:

- starzenie się lokalnej społeczności,
- niepełnosprawność,
- niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska,

P5: Centrum Integracji Międzypokoleniowej i Dom Pomocy Społecznej w Zembrowie

- niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną,
- niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru,
- niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.

W ramach projektu planowane są działania infrastrukturalne i społeczne. Przedsięwzięcie ma na celu kompleksową modernizację budynków zlokalizowanych na działce 142907_2.0024.287, a także otoczenia pod kątem przekształcenia obiektów w przyszłości w **Centrum Integracji Międzypokoleniowej i Dom Pomocy Społecznej**. Celem projektu jest odnowa społeczno-kulturalna obszaru rewitalizacji oraz zapewnienie mieszkańcom ze specjalnymi potrzebami miejsca, w którym będą mogli spędzać wolny czas w sposób aktywny, w atrakcyjnej i dostępnej przestrzeni. Planowane działania stanowią adekwatną i atrakcyjną odpowiedź na realne potrzeby mieszkańców oraz zachodzące i prognozowane zmiany społeczne.

Projekt będzie realizowany w trzech etapach.

Etap I – prace przygotowawcze: przygotowanie długofalowej koncepcji stopniowej adaptacji obiektów, w tym wykonanie studium wykonalności i programu funkcjonalno-użytkowego, a także przeprowadzenie konsultacji społecznych i pogłębionej analizy potrzeb, uzyskanie wymaganych pozwoleń.

Etap II - Modernizacja i adaptacja budynków poszkolnych w Zembrowie na potrzeby społeczne, edukacyjne i opiekuńcze

Zakres realizowanych zadań w ramach Etapu II obejmuje:

- kompleksową termomodernizację budynków – ocieplenie ścian, dachu, stropu, wymiana stolarki drzwiowej i okiennej, modernizacja instalacji grzewczej z zastosowaniem nowoczesnych technologii w tym OZE, modernizacja instalacji wentylacyjnej, wymiana oświetlenia na LED, remont elewacji, wymiana azbestowego pokrycia dachowego,
- modernizację wnętrza budynków zakładając użytkowanie obiektu na potrzeby seniorów i osób z niepełnosprawnościami, w tym: modernizację pomieszczeń - prace ogólnobudowlane, roboty rozbiórkowe, izolacja istniejących ścian fundamentowych, elementy ślusarsko-kowalskie, instalacje teletechniczne, posadzki, tynki i okładziny ścienne, stolarka drzwiowa, stolarka okienna, prace dot. sieci sanitarnej, sieci elektrycznej, stworzenie zaplecza sanitarnego i kuchennego,
- stworzenie dedykowanych poszczególnym aktywnościom sal tematycznych,
- wyposażenie obiektów w sprzęt pozwalający na realizację nowych funkcji, obejmujący m.in. meble, sprzęt rehabilitacyjny, systemy zabezpieczające przed pożarem, systemy monitoringu i instalacje przyzywowe,
- zagospodarowanie otoczenia budynku – utworzenie terenu rekreacyjnego umożliwiającego uprawianie sportu oraz integrację na świeżym powietrzu poprzez urządzenie zewnętrznej strefy sportu i rekreacji, montaż siłowni zewnętrznej, wykonanie alejek spacerowych, nasadzeń zieleni, montaż altan, pergoli, elementów małej architektury, wydzielenie przestrzeni funkcjonalnych przeznaczonych do relaksu i odpoczynku,
- budowę parkingu dla użytkowników placówki i odwiedzających.

Etap III - Utworzenie Centrum Integracji Międzypokoleniowej i Domu Pomocy Społecznej (dla seniorów i dzieci z niepełnosprawnościami)

Zakres realizowanych zadań w ramach Etapu III obejmuje:

- zapewnienie wykwalifikowanej opieki w ramach pobytu dla podopiecznych DPS,
- działania edukacyjne w ramach Centrum Integracji Międzypokoleniowej np. warsztaty z rozwiązywania trudnych sytuacji, organizacja Uniwersytetu Trzeciego Wieku, szkolenia z kompetencji cyfrowych, zajęcia z zakresu poprawy świadomości zagrożeń, podniesienie świadomości prawnej osób po 60. roku życia oraz wyposażenie ich w wiedzę i umiejętności, które pozwolą skutecznie rozpoznawać i unikać zagrożeń zarówno w realnym świecie, jak i w przestrzeni cyfrowej, spotkania tematyczne i autorskie, poradnictwo, działania kulturalno-oświatowe, takie jak wycieczki, potańcówki, działania sportowo-rekreacyjne, jak nordic-walking, pilates, gimnastyka korekcyjna, taniec, terapia zajęciowa w tym zajęcia kulinarne, plastyczne, rękodzielnicze itp., usługi aktywizujące społecznie: organizacja czasu wolnego, rozwój pasji i zainteresowań, samopomoc i wolontariat, współuczestnictwo w życiu społecznym, w tym organizacja spotkań międzypokoleniowych i projektów edukacyjnych w ramach „historii mówionej”, Klub Seniora, realizacja programów wspierających typu „złota

P5: Centrum Integracji Międzypokoleniowej i Dom Pomocy Społecznej w Zembrowie

rażka” dla Seniora, teleopieka, etc., międzypokoleniowe spotkania z dziećmi i młodzieżą z terenu Gminy Sabnie, Dzień Babci i Dziadka dla wszystkich seniorów w Gminie.

Centrum Integracji Międzypokoleniowej wraz z Domem Pomocy Społecznej stanowić będzie środowiskową pomoc, która ma na celu zaspokajać potrzeby bytowe, kulturalne i integracyjne osób starszych i osób z niepełnosprawnościami. Celem działalności będzie także inicjowanie współpracy i łączenie różnorodnych inicjatyw, które skutkować będą aktywizacją i włączeniem w społeczność lokalną. Obiekty zostaną wyposażone również w biblioteczkę, salę klubową, salę ogólną, pokój relaksu, gabinet do konsultacji specjalistycznych, kuchnię, węzeł sanitarny, szatnię.

Centrum Integracji Międzypokoleniowej to miejsce, które pozwoli na osłabienie poczucia izolacji i osamotnienia oraz wzmocni więzi osób w wieku starszym. Spodziewane efekty realizacji tej części projektu obejmują:

- podtrzymywanie aktywności społecznej,
- utrzymanie dobrej kondycji i sprawności ruchowej seniorów,
- utrzymywanie i rozwijanie sprawności intelektualnej seniorów,
- usamodzielnienie i pobudzenie zaradności,
- rozwijanie różnych zainteresowań,
- organizację wolnego czasu (np. wspólne wycieczki, wyjścia do kina i teatru),
- oparcie społeczne: zaspokojenie potrzeby kontaktu i przynależności (w tym integracja ze środowiskiem lokalnym),
- przeciwdziałanie bezrobociu i zwiększenie zatrudnienia na terenie Gminy Sabnie,
- wzrost atrakcyjności Gminy jako miejsca przyjaznego mieszkańcom, odpowiadającego na potrzeby osób ze szczególnymi potrzebami, dobrego miejsca do życia.

W ramach projektu przewiduje się również rozmieszczenie na działce nr 287 instalacji fotowoltaicznej służącej zasilaniu nowych i zmodernizowanych obiektów objętych przedsięwzięciem. Rozwiązanie to przyczyni się do ograniczenia kosztów eksploatacyjnych, zwiększenia efektywności energetycznej infrastruktury publicznej oraz zmniejszenia emisji związanych ze zużyciem energii elektrycznej. Wdrożenie odnawialnego źródła energii wzmocni trwałość finansową projektu i będzie wspierać cele rewitalizacji związane z poprawą jakości środowiska oraz tworzeniem nowoczesnej, niskoemisyjnej infrastruktury służącej mieszkańcom.

Spójność z celami rewitalizacji i kierunkami działań

Realizacja przedsięwzięcia w Zembrowie w pełni wpisuje się w cele rewitalizacji, ukierunkowane na podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego i gospodarczego. Projekt odpowiada na potrzebę tworzenia atrakcyjnych, dostępnych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych, które sprzyjają integracji, aktywności społecznej i podnoszeniu komfortu życia oraz zrównoważonego wykorzystania potencjału środowiskowego gminy, a także są odpowiedzią na wyzwania nowoczesności.

Działania zaplanowane w ramach inwestycji realizują kluczowe kierunki działań rewitalizacyjnych, w szczególności w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu (1.1), tworzenia przestrzeni wspólnych oraz zapewnienia usług społecznych dostępnych dla wszystkich grup wiekowych (1.3 i 1.4). Projekt wzmocnia również lokalną tożsamość poprzez działania kulturalne i edukacyjne prowadzone w zmodernizowanym budynku (1.5).

Jednocześnie przedsięwzięcie przyczynia się do poprawy jakości infrastruktury technicznej (2.1 i 2.2, 2.3.), estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej (3.1), a także zagospodarowania zieleni i kształtowania ładu przestrzennego (2.5, 3.2 i 3.4). Modernizacja budynków poszkolnych oraz urządzenie otoczenia służyć będzie nie tylko opiece nad seniorami, ale także rekreacji i wypoczynkowi, jak również budowaniu więzi międzypokoleniowych i wspólnotowych. Dom Pomocy Społecznej zapewni będzie jego mieszkańcom warunki bezpiecznego i godnego życia, intymności, niezależności oraz umożliwi podopiecznym rozwój osobowości i samodzielności.

Projekt odpowiada zatem kompleksowo na wyzwania obszaru rewitalizacji, łącząc cele społeczne, przestrzenne i środowiskowe.

Spójność z celami rewitalizacji i kierunkami działań

P5: Centrum Integracji Międzypokoleniowej i Dom Pomocy Społecznej w Zembrowie

Realizacja przedsięwzięcia w pełni wpisuje się w cele rewitalizacji, ukierunkowane na podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego, a także na poprawę jakości zagospodarowania przestrzeni i infrastruktury.

Działania zaplanowane w ramach inwestycji realizują kluczowe kierunki działań rewitalizacyjnych, w szczególności w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu (1.1), zapewnienia usług społecznych dostępnych dla wszystkich grup wiekowych (1.4), tworzenia miejsc wspólnych sprzyjających integracji i inicjatywom oddolnym (1.2 i 1.3). Jednocześnie przedsięwzięcie przyczynia się do poprawy infrastruktury obiektów użyteczności publicznej, a także zwiększenia atrakcyjności i dostępności miejsc publicznych (2.1-2.4). Planowane działania przyczynią się do pełnego wykorzystania potencjału gminy na potrzeby mieszkańców (3.1., 3.2., 3.4), a także poprawy stanu środowiska poprzez działania na rzecz gospodarki niskoemisyjnej (3.3).

Projekt odpowiada zatem kompleksowo na wyzwania obszaru rewitalizacji.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość	Możliwe źródła finansowania	Planowany termin
18 000 000 zł	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027, Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS), Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego – FERS, Program wieloletni na rzecz osób starszych „Aktywni Seniorzy - ASY” na lata 2026-2030, Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO), LGD Tygiel Doliny Bugu, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Program Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030, środki Samorządu Województwa Mazowieckiego w ramach dostępnych instrumentów finansowych i programów, fundacje korporacyjne, budżet gminy, inne dostępne środki, w tym w ramach nowej perspektywy finansowej UE na lata 2028-2034, etc.	2027-2035

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

Efektami realizacji przedsięwzięcia będzie:

- poprawa dostępności obiektów publicznych,
- poprawa estetyki przestrzeni publicznych służących celom społecznym,
- wzmocnienie możliwości świadczenia pomocy potrzebującym osobom starszym i z niepełnosprawnościami w środowisku lokalnym,
- zapewnienie włączenia seniorów do życia społeczności lokalnych, w tym wpływ na poprawę jakości życia mieszkańców w ich środowisku lokalnym,
- uspołecznienie i umożliwienie podejmowania przez osoby starsze i z niepełnosprawnościami aktywności na miarę posiadanego potencjału i zasobów
- zapewnienie osobom starszym i niepełnosprawnym warunków do niezależnego życia, w tym w szczególności do utrzymywania relacji społecznych, zarządzania czasem, planowania aktywności itp.
- zmniejszenie bezrobocia, zwiększenie liczby miejsc pracy na terenie Gminy Sabnie.

Wskaźniki produktu:

Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury społecznej – 2

Liczba zmodernizowanych obszarów zieleni - 1

P5: Centrum Integracji Międzypokoleniowej i Dom Pomocy Społecznej w Zembrowie

Wskaźniki rezultatu:

Liczba wydarzeń społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych realizowanych w nowej przestrzeni wspólnej, w tym liczba wydarzeń międzypokoleniowych (średniorocznie) – 8/4

Liczba osób korzystających z nowej przestrzeni wspólnej (średniomiesięcznie) – 30

Liczba utworzonych placówek wpierających rozwój społeczny - 1

Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych – do określenia na etapie realizacji projektu

Liczba seniorów objętych wsparciem instytucjonalnym - do określenia na etapie realizacji projektu

Liczba nowo zatrudnionych osób w obiektach, którym nadano nowe funkcje - 7

Zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami

Przedsięwzięcie będzie realizowane z zachowaniem zasad dostępności, zgodnie z wymaganiami uniwersalnego projektowania oraz racjonalnych usprawnień. Obejmuje to dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną. Wszystkie działania projektowe zostaną zaplanowane w taki sposób, aby osoby ze szczególnymi potrzebami nie były wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt będzie realizowany w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami. Podmiot realizujący zapewni, że wszystkie informacje dotyczące projektów będą zgodne z wymaganiami dostępności cyfrowej, w tym ze standardem WCAG 2.1 na poziomie AA oraz aktualnymi wytycznymi krajowymi i unijnymi. Zapewni to pełniejszy udział osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększy inkluzyjność efektów przedsięwzięcia.

P6: Tworzenie przyjaznej, wielofunkcyjnej przestrzeni wspólnej w Zembrowie, sprzyjającej integracji mieszkańców i rozwojowi lokalnych inicjatyw społeczno-kulturalnych

Podmiot realizujący: Gmina Sabnie

Miejsce realizacji: podobszar rewitalizacji Zembrów, nr dz. ew. 142907_2.0024.286

Opis przedsięwzięcia

Projekt odpowiada na niski poziom aktywności społecznej i brak miejsc integracji. Modernizacja świetlicy wraz z budową małego parku sąsiedzkiego i otwartej strefy fitness pobudzi inicjatywy oddolne, umożliwi organizację wydarzeń, które przeciwdziałają wykluczeniu społecznemu i budują kapitał społeczny.

Problemy obszaru rewitalizacji, które adresuje przedsięwzięcie:

- starzenie się lokalnej społeczności,
- niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska
- niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną,
- niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru,
- niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.

Realizacja przedsięwzięcia w Zembrowie bezpośrednio odpowiada na potrzeby społeczności lokalnej i wpisuje się w cele rewitalizacji, koncentrujące się na poprawie jakości życia, integracji społecznej oraz aktywizacji mieszkańców. Projekt zakłada stworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni wspólnej, która będzie sprzyjać międzypokoleniowej integracji, wzmacnianiu więzi sąsiedzkich oraz rozwijaniu lokalnych inicjatyw obywatelskich i kulturalnych.

Modernizacja świetlicy wiejskiej oraz obiektu po zlikwidowanym przedszkolu wraz rewaloryzacją otoczenia oraz zagospodarowaniem przyległego terenu stworzy warunki do prowadzenia działań społecznych, edukacyjnych i rekreacyjnych, dostępnych dla wszystkich grup wiekowych. W szczególności przedsięwzięcie odpowiada na potrzeby dzieci i osób z niepełnosprawnościami, przeciwdziałając ich wykluczeniu i wspierając ich aktywność społeczną. Położenie w bezpośrednim sąsiedztwie Centrum Integracji Międzypokoleniowej, o którym mowa w ramach Projektu P5 umożliwi integrację społeczną i realizację projektów międzypokoleniowych.

P6: Tworzenie przyjaznej, wielofunkcyjnej przestrzeni wspólnej w Zembrowie, sprzyjającej integracji mieszkańców i rozwojowi lokalnych inicjatyw społeczno-kulturalnych

Tworząc estetyczną, bezpieczną i funkcjonalną przestrzeń w centrum miejscowości, projekt przyczyni się do zwiększenia zaangażowania mieszkańców w życie wspólnoty, budowania poczucia tożsamości lokalnej i wspólnej odpowiedzialności za otoczenie. Działania te będą także impulsem do rozwoju nowych inicjatyw oddolnych i zwiększenia kapitału społecznego wsi.

Główne cele projektu:

- Podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez stworzenie funkcjonalnej, bezpiecznej i estetycznej przestrzeni wspólnej w centrum miejscowości, odpowiadającej na potrzeby różnych grup społecznych.
- Zbudowanie przyjaznego i dostępnego środowiska, które będzie sprzyjać integracji międzypokoleniowej, wzmacnianiu więzi sąsiedzkich oraz aktywności obywatelskiej.
- Reaktywacja zdegradowanego terenu poprzez nadanie mu nowych funkcji społeczno-rekreacyjnych, zorientowanych na potrzeby mieszkańców, w szczególności dzieci, seniorów i osób z niepełnosprawnościami.
- Poprawa estetyki, bezpieczeństwa i dostępności przestrzeni publicznej, tak aby stała się ona centrum życia społecznego wsi.
- Wzmocnienie wspólnoty lokalnej poprzez inwestycje umożliwiające prowadzenie działalności edukacyjnej, kulturalnej i społecznej oraz wspierające rozwój lokalnych inicjatyw oddolnych.

Zakres realizowanych zadań obejmuje m.in.:

- Kompleksową modernizację dwóch budynków – małej świetlicy wiejskiej oraz budynku po zlikwidowanym przedszkolu wraz z rewaloryzacją otoczenia w celu podniesienia standardu i wielofunkcyjności obiektu jako przestrzeni integracji społecznej, edukacji nieformalnej i działań kulturalnych.
- Wyposażenie obiektów w sprzęty i udogodnienia umożliwiające prowadzenie zajęć dla dzieci, młodzieży, seniorów oraz grup nieformalnych (warsztaty, spotkania, zajęcia aktywizujące).
- Zagospodarowanie terenu wokół – jako przestrzeni odpoczynku, relaksu i spotkań międzypokoleniowych, obejmujące: budowę ciągów pieszych, altan, ławek i elementów małej architektury sprzyjających integracji społecznej i spędzaniu czasu na świeżym powietrzu.
- Montaż oświetlenia i monitoringu, co zwiększy bezpieczeństwo oraz zachęci do korzystania z przestrzeni również w godzinach wieczornych.
- Doposażenie placu zabaw.
- Montaż ogrodzenia.
- Zagospodarowanie zieleni i uporządkowanie przestrzeni publicznej, tak by sprzyjała interakcjom społecznym i budowaniu wspólnej tożsamości lokalnej.
- Dostosowanie przestrzeni do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i ograniczoną mobilnością, w duchu dostępności uniwersalnej.
- Dostosowanie obiektu do wymogów bezpieczeństwa i funkcjonalności jako miejsca czasowego zakwaterowania ludności w przypadku zagrożeń i/lub sytuacji nadzwyczajnych (obrona cywilna).
- Modernizację i adaptację infrastruktury społecznej (świetlica, tereny rekreacyjne) do aktualnych potrzeb mieszkańców, z uwzględnieniem ich udziału w projektowaniu i użytkowaniu przestrzeni.
- Działania społeczne – przygotowanie oferty zajęć i warsztatów dla różnych grup wiekowych, organizację warsztatów, spotkań, zajęć pozalekcyjnych etc.

Spójność z celami rewitalizacji i kierunkami działań

Realizacja przedsięwzięcia w pełni wpisuje się w cele rewitalizacji, ukierunkowane na podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego i gospodarczego. Projekt odpowiada na potrzebę tworzenia atrakcyjnych, dostępnych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych, które sprzyjają integracji, aktywności społecznej i podnoszeniu komfortu życia oraz zrównoważonego wykorzystania potencjału środowiskowego gminy. Działania zaplanowane w ramach inwestycji realizują kluczowe kierunki działań rewitalizacyjnych.

P6: Tworzenie przyjaznej, wielofunkcyjnej przestrzeni wspólnej w Zembrowie, sprzyjającej integracji mieszkańców i rozwojowi lokalnych inicjatyw społeczno-kulturalnych

Spójność z celami rewitalizacji i kierunkami działań

Realizacja przedsięwzięcia w pełni wpisuje się w cele rewitalizacji, ukierunkowane na podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego, a także na poprawę jakości zagospodarowania przestrzeni i infrastruktury.

Działania zaplanowane w ramach inwestycji realizują kluczowe kierunki działań rewitalizacyjnych, w szczególności w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu (1.1), zapewnienia usług społecznych dostępnych dla wszystkich grup wiekowych (1.4), tworzenia miejsc wspólnych sprzyjających integracji i inicjatywom oddolnym (1.2 i 1.3). Jednocześnie przedsięwzięcie przyczynia się do poprawy infrastruktury obiektów użyteczności publicznej, a także zwiększenia atrakcyjności i dostępności miejsc publicznych (2.1-2.4). Planowane działania przyczynią się do pełnego wykorzystania potencjału gminy na potrzeby mieszkańców (3.1., 3.2.). Efektem projektu będzie także kształtowanie ładu przestrzennego i promowanie porządku w przestrzeniach publicznych (3.4).

Projekt odpowiada zatem kompleksowo na wyzwania obszaru rewitalizacji.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość	Możliwe źródła finansowania	Planowany termin
5 000 000 zł	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego, Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FENIKS), Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy, Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO), NFOŚiGW, WFOŚiGW, , środki Samorządu Województwa Mazowieckiego w ramach dostępnych instrumentów finansowych i programów, Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030, LGD Tygiel Doliny Bugu, środki wojewódzkie, programy Narodowego Centrum Kultury, budżet Gminy, inne dostępne źródła finansowania, w tym w ramach nowej perspektywy finansowej UE na lata 2028-2034, fundacje korporacyjne etc.	2027-2035

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

Efektami realizacji przedsięwzięcia będzie poprawa jakości życia mieszkańców Zembrowa poprzez odnowienie i aktywne zagospodarowanie przestrzeni wspólnej w centrum miejscowości. Odnowiona obiekty staną się nowoczesnym centrum życia społecznego, miejscem codziennych spotkań, integracji i wspólnego działania, sprzyjającym budowaniu więzi międzyludzkich, wzmocnianiu tożsamości lokalnej oraz rozwijaniu oddolnych inicjatyw obywatelskich.

Nowa infrastruktura umożliwi realizację różnorodnych działań społecznych: warsztatów międzypokoleniowych, zajęć dla seniorów, spotkań młodzieży, inicjatyw edukacyjnych i kulturalnych prowadzonych z udziałem mieszkańców. Projekt przyczyni się do zwiększenia aktywności społecznej i poczucia współodpowiedzialności za wspólną przestrzeń, a także pobudzi lokalną kreatywność i zaangażowanie.

Zrewaloryzowany teren rekreacyjny zapewni mieszkańcom atrakcyjne, bezpieczne i dostępne miejsce do odpoczynku, spacerów oraz wspólnego spędzania czasu, również w ramach wydarzeń plenerowych i lokalnych świąt. Dzięki zastosowaniu elementów infrastruktury technicznej, takich jak oświetlenie i monitoring, obszar ten stanie się przyjazny i dostępny dla rodzin z dziećmi, osób starszych, młodzieży oraz osób z niepełnosprawnościami.

Inwestycja pozytywnie wpłynie na estetykę i funkcjonalność przestrzeni publicznej, podnosząc walory wizerunkowe miejscowości, a jednocześnie przyczyni się do wzrostu kapitału społecznego. Zwiększy zaangażowanie mieszkańców w życie wspólnoty lokalnej, wzmocni

P6: Tworzenie przyjaznej, wielofunkcyjnej przestrzeni wspólnej w Zembrowie, sprzyjającej integracji mieszkańców i rozwojowi lokalnych inicjatyw społeczno-kulturalnych

poczucie przynależności i bezpieczeństwa, a także stworzy trwałe warunki dla dalszego rozwoju społeczno-kulturalnego Zembrowa.

Wskaźniki produktu:

Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury społecznej – 2

Liczba zagospodarowanych terenów zielonych - 1

Wskaźniki rezultatu:

Liczba osób korzystających ze obiektów (średniomiesięcznie) – 50

Liczba wydarzeń społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych realizowanych w nowej przestrzeni (średniorocznie) - 12

Zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami

Przedsięwzięcie będzie realizowane z zachowaniem zasad dostępności, zgodnie z wymaganiami uniwersalnego projektowania oraz racjonalnych usprawnień. Obejmuje to dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną. Wszystkie działania projektowe zostaną zaplanowane w taki sposób, aby osoby ze szczególnymi potrzebami nie były wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt będzie realizowany w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami. Podmiot realizujący zapewni, że wszystkie informacje dotyczące projektów będą zgodne z wymaganiami dostępności cyfrowej, w tym ze standardem WCAG 2.1 na poziomie AA oraz aktualnymi wytycznymi krajowymi i unijnymi. Zapewni to pełniejszy udział osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększy inkluzyjność efektów przedsięwzięcia.

P7: Renowacja zabytkowego kościoła parafialnego pw. Najświętszego Zbawiciela w Zembrowie wraz z remontem plebanii i zagospodarowaniem otoczenia

Podmiot realizujący: Parafia Najświętszego Zbawiciela, Dekanat Sterdyński

Miejsce realizacji: podobszar rewitalizacji Zembrów, dz.ew. 142907_2.0024.306, 142907_2.0024.49, 142907_2.0024.307, 142907_2.0024.48/1, 142907_2.0024.50

Opis przedsięwzięcia

Obecny murowany kościół w stylu neoromańskim pod wezwaniem Najświętszego Zbawiciela został wzniesiony w latach 1902-1905, według projektu arch. Kazimierza Zajączkowskiego. Budowę rozpoczęto w maju 1902 roku dzięki staraniom i fundacji dziedziców Sterdyni i Ceranowa – Ludwika Górskiego herbu Boża Wola i jego żony Pauliny z hr. Krasińskich herbu Ślepowron. Budowę kościoła w Zembrowie finansowali również miejscowi ziemianie: właścicielka Kurowic – Emilia z Trębickich hr. Starzeńska oraz dziedzic Łazowa – Stanisław Rzewuski, a także Adolf Lortsch z Grodziska, Michał Mniszek-Tchórznicki z Sabni, Zofia Górka z Ceranowa, Adolf Zambrzycki z Kupientyna, Stanisław Doria Dernałowicz z Repek i Władysław Kazimierz Sobański z Przeździatki. W 1905 roku konsekrowano nowy kościół pod wezwaniem Najświętszego Zbawiciela.

Kościół oraz plebania figurują w rejestrze województwa mazowieckiego pod nr A-753 z dn. 17.07.2007 r. Do rejestru wpisane są także: cmentarz i kaplica rodowa (nr rejestru A-706 z dn. 07.06.2006 r.). W kościele w Zembrowie realizowanych jest wiele działań społecznych takich jak warsztaty muzyki liturgicznej dla młodzieży, Wielkopostne Dni Skupienia dla mężczyzn, kobiet, a także pracowników oświaty. Parafia organizuje także ferie dla dzieci, służy pomocą wszystkim osobom w potrzebie i buduje trwałą i silną wspólnotę. Prowadzone są spotkania dla Duszpasterstwa Rodzin i Kobiet oraz Wspólnoty Trudnych Małżeństw.

Zakres zaplanowanych do realizacji zadań obejmuje:

- przeprowadzenie prac konserwatorskich elewacji obiektów,
- przeprowadzenie prac konserwatorskich przy fragmentach wystroju wnętrza,
- zagospodarowanie terenu wokół kościoła,
- zagospodarowanie terenu otoczenia zabytkowego zespołu kościelnego, w tym przestrzeni zieleni oraz elementów wodnych powiązanych funkcjonalnie i krajobrazowo z obiektem,

P7: Renowacja zabytkowego kościoła parafialnego pw. Najświętszego Zbawiciela w Zembrowie wraz z remontem plebanii i zagospodarowaniem otoczenia

- remont plebanii.

Dla przedsięwzięcia, na etapie projektowym, dokonywane będą uzgodnienia szczegółowego zakresu prac z Mazowieckim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Spójność z celami rewitalizacji i kierunkami działań

Realizacja projektu w pełni wpisuje się w cele rewitalizacji, ukierunkowane na podniesienie jakości życia mieszkańców oraz tworzenie funkcjonalnych i dostępnych przestrzeni publicznych.

Działania zaplanowane w ramach inwestycji realizują kluczowe kierunki działań rewitalizacyjnych, w szczególności w zakresie poprawy infrastruktury obiektów sakralnych (2.2), a także kształtowania ładu przestrzennego i promowanie porządku w przestrzeniach publicznych (3.4).

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość	Możliwe źródła finansowania	Planowany termin
3 000 000 zł	środki MKiDN, Rządowy Program Ochrony Zabytków, środki Samorządu Województwa Mazowieckiego w ramach dostępnych instrumentów finansowych i programów, budżet gminy, inne dostępne środki, w tym w ramach nowej perspektywy finansowej UE na lata 2028-2034	2027-2035

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki produktu:

Liczba zabytkowych obiektów poddanych renowacji - 2

Liczba zagospodarowanych przestrzeni - 3

Wskaźniki rezultatu:

Liczba osób korzystających z zabytków (średniotygodniowo) – 500

Zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami

Przedsięwzięcie będzie realizowane z zachowaniem zasad dostępności, zgodnie z wymaganiami uniwersalnego projektowania oraz racjonalnych usprawnień. Obejmuje to dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną. Wszystkie działania projektowe zostaną zaplanowane w taki sposób, aby osoby ze szczególnymi potrzebami nie były wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt będzie realizowany w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami. Podmiot realizujący zapewni, że wszystkie informacje dotyczące projektów będą zgodne z wymaganiami dostępności cyfrowej, w tym ze standardem WCAG 2.1 na poziomie AA oraz aktualnymi wytycznymi krajowymi i unijnymi. Zapewni to pełniejszy udział osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększy inkluzyjność efektów przedsięwzięcia.

P8: Poprawa bezpieczeństwa i rozwój zrównoważonej mobilności w podobszarach rewitalizacji w Gminie Sabnie

Podmiot realizujący: Gmina Sabnie

Miejsce realizacji: podobszary rewitalizacji: Grodzisk i Zembrów

Opis przedsięwzięcia

Zakres projektu obejmuje remonty i modernizację dróg w podobszarach rewitalizacji wraz z budową i modernizacją chodników, ścieżek rowerowych i/lub pieszo-rowerowych, przejść dla pieszych, montażem oświetlenia etc. Jest to kompleksowa inwestycja poprawiająca bezpieczeństwo, komfort pieszych i rowerzystów oraz przepustowość ruchu, wpływająca również na zwiększenie dostępności do nowych i zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej, służących mieszkańcom podobszarów.

Główne cele projektu:

P8: Poprawa bezpieczeństwa i rozwój zrównoważonej mobilności w podobszarach rewitalizacji w Gminie Sabnie

- Poprawa jakości infrastruktury drogowej.
- Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców.
- Zwiększenie dostępności komunikacyjnej do obiektów infrastruktury społecznej, kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej.

Projekt odpowiada na potrzeby społeczno-gospodarcze, w szczególności brak spójnych i bezpiecznych powiązań infrastruktury rowerowej, niską dostępność transportową obszarów o mniejszym zaludnieniu oraz rosnące zainteresowanie formami mobilności przyjaznej środowisku, w tym turystyką rowerową.

Spójność z celami rewitalizacji i kierunkami działań

Działania zaplanowane w ramach tego przedsięwzięcia realizują kluczowe kierunki działań rewitalizacyjnych, w szczególności w zakresie zapewnienia powszechnego dostępu do wysokiej jakości usług społecznych dla mieszkańców wszystkich grup wiekowych (1.4). Budowa ścieżki rowerowej umożliwi dojazd do zrewitalizowanych przestrzeni wspólnych mieszkańcom nie posiadającym innego środka komunikacji. Przede wszystkim projekt przyczyni się do usprawnienia systemu komunikacyjnego, w tym infrastruktury drogowej i pieszej (2.6).

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość	Możliwe źródła finansowania	Planowany termin
20 000 000 zł	Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, środki wojewódzkie, środki powiatowe, inne dostępne źródła finansowania, w tym także w ramach nowej perspektywy finansowej UE na lata 2028-2034, budżet gminy, etc.	2027-2035

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

Realizacja projektu skutkowała będzie poprawą mobilności, komfortu życia mieszkańców, bezpieczeństwa lokalnej społeczności. Działania związane z budową infrastruktury rowerowej pozwolą na zmniejszenie poziomu niskiej emisji pochodzącej z transportu samochodowego oraz pozwolą na ograniczenie indywidualnego ruchu zmotoryzowanego, na rzecz ruchu rowerowego.

Wskaźniki produktu:

Długość zmodernizowanych odcinków dróg – 10 km

Długość wybudowanych odcinków ścieżek rowerowych – 10 km

Wskaźniki rezultatu:

Liczba mieszkańców korzystających z nowo wybudowanych ścieżek rowerowych (średniomiesięcznie) – 300

Zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami

Przedsięwzięcie będzie realizowane z zachowaniem zasad dostępności, zgodnie z wymaganiami uniwersalnego projektowania oraz racjonalnych usprawnień. Obejmuje to dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną. Wszystkie działania projektowe zostaną zaplanowane w taki sposób, aby osoby ze szczególnymi potrzebami nie były wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt będzie realizowany w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami. Podmiot realizujący zapewni, że wszystkie informacje dotyczące projektów będą zgodne z wymaganiami dostępności cyfrowej, w tym ze standardem WCAG 2.1 na poziomie AA oraz aktualnymi wytycznymi krajowymi i unijnymi. Zapewni to pełniejszy udział osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększy inkluzyjność efektów przedsięwzięcia.

P9: Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej poprzez modernizację sieci wodociągowej oraz budowę kanalizacji sanitarnej w podobszarach rewitalizacji

Podmiot realizujący: Gmina Sabnie

Miejsce realizacji: podobszary rewitalizacji: Grodzisk i Zembrów

Opis przedsięwzięcia

Brak kanalizacji w podobszarach rewitalizacji to problem, który wykracza poza kwestie techniczne. Dotyczy także zdrowia publicznego, ochrony środowiska, komfortu życia oraz rozwoju społeczno-gospodarczego. Niewystarczająca infrastruktura sanitarna może zwiększać ryzyko zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych, generować wyższe koszty eksploatacyjne dla mieszkańców oraz obniżać atrakcyjność osiedleńczą i inwestycyjną tych terenów. Rozbudowa infrastruktury kanalizacyjnej jest zatem istotnym elementem poprawy warunków życia i ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych w obszarze rewitalizacji.

Zakres projektu obejmuje budowę sieci kanalizacyjnej wraz z przepompowniami. Ponadto planuje się wdrożenie systemu monitorowania i sterowania pracą sieci kanalizacyjnej – co umożliwi bieżące śledzenie parametrów takich jak przepływ ścieków, ciśnienie w rurociągach czy poziom napełnienia przepompowni. Celem projektu jest osiągnięcie wysokich standardów gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy Sabnie poprzez budowę nowoczesnej infrastruktury kanalizacyjnej, co umożliwi likwidację istniejących zbiorników bezodpływowych oraz wyeliminuje związane z nimi uciążliwości.

W ramach projektu zaplanowano także modernizację i budowę sieci wodociągowej.

Ponadto w ramach projektu przewidziano również wydatki na dokumentację, inspektora nadzoru oraz koszty pośrednie (promocję projektu).

Główne cele projektu:

- Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej.
- Poprawa jakości infrastruktury technicznej.
- Poprawa stanu środowiska.
- Poprawa komfortu życia mieszkańców.

Spójność z celami rewitalizacji i kierunkami działań

Działania zaplanowane w ramach tego przedsięwzięcia realizują kluczowe kierunki działań rewitalizacyjnych, w szczególności w zakresie modernizacji infrastruktury technicznej, w tym sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (2.7.)

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość	Możliwe źródła finansowania	Planowany termin
60 000 000	Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności, Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FENIKS), Programy NFOŚiGW i WFOŚiGW, środki wojewódzkie, inne dostępne źródła finansowania, w tym także w ramach nowej perspektywy finansowej UE na lata 2028-2034, budżet gminy, etc.	2027-2035

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

Realizacja projektu przyczyni się do osiągnięcia zróżnicowanych, trwałych korzyści, których odbiorcami będą użytkownicy i właściciele infrastruktury, a także mieszkańcy podobszarów rewitalizacji. Efektem realizacji przedsięwzięcia będą:

- redukcja zanieczyszczeń środowiska,
- eliminacja zbiorników bezodpływowych będących często w złym stanie technicznym i posiadających nieszczelności,
- ograniczenie niekontrolowanych zrzutów nieczystości ciekłych oraz ich przenikania do gleby i wód gruntowych
- racjonalne gospodarowanie zasobami,
- poprawa jakości i komfortu życia mieszkańców,

P9: Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej poprzez modernizację sieci wodociągowej oraz budowę kanalizacji sanitarnej w podobszarach rewitalizacji

- zwiększenie atrakcyjności gospodarczej podobszarów.

Wskaźniki produktu:

Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej – 15 km

Wskaźniki rezultatu:

Liczba mieszkańców korzystających z nowo wybudowanej sieci – 800 osób

Zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami

Przedsięwzięcie będzie realizowane z zachowaniem zasad dostępności, zgodnie z wymaganiami uniwersalnego projektowania oraz racjonalnych usprawnień. Obejmuje to dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną. Wszystkie działania projektowe zostaną zaplanowane w taki sposób, aby osoby ze szczególnymi potrzebami nie były wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt będzie realizowany w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami. Podmiot realizujący zapewni, że wszystkie informacje dotyczące projektów będą zgodne z wymaganiami dostępności cyfrowej, w tym ze standardem WCAG 2.1 na poziomie AA oraz aktualnymi wytycznymi krajowymi i unijnymi. Zapewni to pełniejszy udział osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększy inkluzję efektów przedsięwzięcia.

P10: Poprawa jakości środowiska w obszarze rewitalizacji w Gminie Sabnie

Podmiot realizujący: Gmina Sabnie

Miejsce realizacji: podobszary rewitalizacji: Grodzisk i Zembrów

Opis przedsięwzięcia

Do planowanych działań w zakresie poprawy jakości środowiska na obszarach rewitalizacji należą:

- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.
- Usunięcie wyrobów zawierających azbest.
- Wymiana źródeł ciepła na niskoemisyjne.
- Instalacja OZE w budynkach mieszkalnych.
- Instalacja farmy fotowoltaicznej na działce 142907_2.0002.137

Spójność z celami rewitalizacji i kierunkami działań

Przedsięwzięcie jest spójne z celami rewitalizacji w zakresie modernizacji infrastruktury technicznej, w tym kanalizacyjnej (2.7), wdrażania rozwiązań zwiększających efektywność energetyczną (2.4) oraz poprawy stanu środowiska, w tym działań na rzecz gospodarki niskoemisyjnej i usuwania wyrobów zawierających azbest (3.3). Planowane działania przyczynią się do poprawy warunków sanitarnych, ograniczenia ryzyka zdrowotnego związanego z azbestem, zmniejszenia emisji zanieczyszczeń oraz zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii w Gminie Sabnie.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość	Możliwe źródła finansowania	Planowany termin
700 000	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FENIKS), Programy NFOŚiGW i WFOŚiGW, środki wojewódzkie inne dostępne źródła finansowania, w tym także w ramach nowej perspektywy finansowej UE na lata 2028-2034, budżet gminy, etc.	2027-2035

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

Wskaźniki:

P10: Poprawa jakości środowiska w obszarze rewitalizacji w Gminie Sabnie

Liczba wymienionych źródeł ciepła na niskoemisyjne - 60
 Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest – 100 Mg
 Liczba zamontowanych przydomowych oczyszczalni ścieków - 60
 Liczba instalacji OZE zamontowanych w budynkach mieszkalnych – 60
 Liczba powstałych farm fotowoltaicznych - 1

Zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami

Przedsięwzięcie będzie realizowane z zachowaniem zasad dostępności, zgodnie z wymaganiami uniwersalnego projektowania oraz racjonalnych usprawnień. Obejmuje to dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną. Wszystkie działania projektowe zostaną zaplanowane w taki sposób, aby osoby ze szczególnymi potrzebami nie były wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt będzie realizowany w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami. Podmiot realizujący zapewni, że wszystkie informacje dotyczące projektów będą zgodne z wymaganiami dostępności cyfrowej, w tym ze standardem WCAG 2.1 na poziomie AA oraz aktualnymi wytycznymi krajowymi i unijnymi. Zapewni to pełniejszy udział osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększy inkluzyjność efektów przedsięwzięcia.

Zgodnie z art. 15 ust. 3 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, przedsięwzięcia rewitalizacyjne zamieszczone w gminnym programie rewitalizacji mogą być realizowane również poza obszarem rewitalizacji, jeżeli wynika to z ich specyfiki i służą one realizacji celów i kierunków działań programu.

Z uwagi na fakt, że w Gminie Sabnie najważniejsze instytucje publiczne zlokalizowane są poza obszarem rewitalizacji, w miejscowości gminnej, zaplanowano kilka projektów podstawowych realizowanych w Sabniach. Mieszkańcy podobszarów rewitalizacji korzystają z oferty takich instytucji jak: Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, jak również dzieci z podobszarów rewitalizacji uczęszczają do szkoły podstawowej i przedszkola w Zespole Szkół im. Heleny Mniszek w Sabniach, gdyż jest to jedyna placówka oświatowa na terenie gminy. W placówce znajduje się także Klub Malucha dla dzieci do lat 3.

Natomiast, na terenie sołectw Niewiadoma i Nieciecz Włościańska zlokalizowany jest Zalew Niewiadoma – przestrzeń o potencjale dla rozwoju społecznego i gospodarczego Gminy Sabnie. Realizacja projektów P11–P14 poza obszarem rewitalizacji jest zatem uzasadniona ich specyfiką oraz funkcjonalnym powiązaniem z potrzebami mieszkańców obszaru rewitalizacji. Projekty przyczynią się do rozwoju lokalnej społeczności, integracji społecznej i aktywizacji mieszkańców, poprawy dostępności do atrakcyjnych przestrzeni rekreacyjnych i podniesienia atrakcyjności Gminy Sabnie.

P11: Poprawa jakości kształcenia na terenie Gminy Sabnie poprzez kompleksowe działania inwestycyjne i społeczne

Podmiot realizujący: Gmina Sabnie

Miejsce realizacji: poza obszarem rewitalizacji, Sabnie – miejscowość gminna, dz.ew. 142907_2.0017.218 oraz 142907_2.0017.220

Opis przedsięwzięcia

Projekt zakłada szereg działań infrastrukturalnych i społecznych mających na celu podniesienie jakości kształcenia w Zespole Szkół im. Heleny Mniszek w Sabniach. Jest to jedyna publiczna szkoła w gminie, uczęszczają do niej dzieci ze wszystkich gminnych miejscowości. Obecnie w placówce uczy się ok. 140 uczniów. W skład Zespołu Szkół w Sabniach wchodzi Szkoła Podstawowa im. Heleny Mniszek w Sabniach oraz Gminne Przedszkole w Sabniach z filiami w Kupientynie i Zembrowie, przy czym zgodnie z Uchwałą Nr XXVIII/110/2025 Rady Gminy Sabnie z dnia 17 grudnia 2025 r. filie w Zembrowie i Kupientynie zostaną zlikwidowane z dniem

P11: Poprawa jakości kształcenia na terenie Gminy Sabnie poprzez kompleksowe działania inwestycyjne i społeczne

31 sierpnia 2026 r. W roku szkolnym 2025/2026 do Gminnego Przedszkola w Sabniach z siedzibą w Zembrowie uczęszczało 13 dzieci, w Kupientynie – 8, a w Sabniach – 19. Od 1 września 2026 r. wszystkie dzieci będą uczęszczały do Gminnego Przedszkola w Sabniach.

Problemy obszaru rewitalizacji, które adresuje przedsięwzięcie:

- niższe niż średnia powiatowa wyniki egzaminu ósmoklasisty,
- brak szerokiej i odpowiednio zróżnicowanej oferty kulturalnej oraz spędzania czasu wolnego,
- zagrożenie marginalizacją dzieci i młodzieży z niższym kapitałem społecznym,
- niechęć znaczącej części dzieci i młodzieży do aktywności fizycznej, problemy zdrowotne związane z brakiem ruchu, brak alternatywy dla świata cyfrowego.

Projekt obejmuje następujące **działania inwestycyjne**:

- Termomodernizacja budynków (szkoły oraz przedszkola) wraz ze zmianą systemu ogrzewania, czyli kompleksowy proces poprawy efektywności energetycznej obiektów, obejmujący ocieplenie dachu, wymianę okien i drzwi, modernizację systemu grzewczego (np. na pompy ciepła, fotowoltaikę), a także instalację systemów wentylacji mechanicznej, co prowadzi do znacznych oszczędności energii, obniżenia kosztów utrzymania i poprawy komfortu użytkowników. W ramach przedsięwzięcia zostaną opracowane audyty energetyczne oraz niezbędna dokumentacja techniczna. Zostanie również zamontowany monitoring w celu poprawy bezpieczeństwa.
- Budowa Klubu Malucha, poszerzenie oferty działania Klubu, w tym zwiększenie liczby dostępnych miejsc. Działający obecnie Klub Malucha zapewnia opiekę dla 10 dzieci w wieku do 3 lat. Klub zajmuje część pomieszczeń w budynku Szkoły Podstawowej w Sabniach. Planowane jest utworzenie odrębnego budynku przeznaczonego specjalnie na ten cel.
- Budowa nowoczesnego boiska, remont i doposażenie hali sportowej.
- Budowa małej architektury – ławek, koszy na śmieci, stojaków rowerowych.
- Zagospodarowanie przestrzeni wokół obiektu – nasadzenia drzew, traw i krzewów ozdobnych, w tym roślin miododajnych i bylin odpornych na warunki pogodowe, instalacja hoteli dla owadów.
- Utworzenie ogrodu deszczowego.
- Doposażenie placówki w sprzęt sportowy i dydaktyczny, w szczególności pracowni przyrodniczej, biologicznej, chemicznej, fizycznej, umożliwiający naukę „w praktyce” poprzez doświadczenia i eksperymenty, remont pomieszczeń, dostosowanie pomieszczeń do dedykowanych zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych, umożliwiających dzieciom wysoki poziom kształcenia, a także rozwijanie zainteresowań.
- Doposażenie biblioteki szkolnej.
- Doposażenie placu zabaw.
- Utworzenie i wyposażenie sali do zajęć z integracji sensorycznej, kącika relaksu pełniącego również funkcję sali do zajęć Treningu Umiejętności Społecznych. Zakup sprzętów ułatwiających skupienie uwagi i koncentrację: ogólnodostępne gniotki, gumy sensoryczne zakładane na krzesło, słuchawki wyciszające. Utworzenie sali sensorycznej dla dzieci z autyzmem i zaburzeniami SI, wyposażenie sali w niezbędny sprzęt takich jak: podwieszane platformy, specjalistyczne materace, kołyski i deski rotacyjne, huśtawki, deskorolki, tunele, piłki gimnastyczne, równoważnie, maglownice, beczka terapeutyczna, trampolina elastyczna, a także materiały i pomoce do stymulacji dotykowej, wzrokowej, węchowej i smakowej.

Projekt obejmuje następujące **działania społeczne**, w tym:

- Promowanie sportu, aktywności fizycznej i zdrowego trybu życia poprzez organizację licznych wydarzeń sportowych.
- Organizacja zajęć pozalekcyjnych i kółek zainteresowań – teatralnych, plastycznych, muzycznych, tanecznych, technicznych, kulinarnych, fotograficznych, przyrodniczych etc.
- Organizacja zajęć korekcyjno-kompensacyjnych.
- Organizacja zajęć dla dzieci wybitnie uzdolnionych.
- Organizacja konkursów promujących czytelnictwo, wolontariat, zaangażowanie społeczne.
- Kampanie społeczne.
- Miasteczko ruchu drogowego – zakup mobilnego miasteczka drogowego, które umożliwi stworzenie specjalnie zaaranżowanej przestrzeni do praktycznej nauki przepisów ruchu

P11: Poprawa jakości kształcenia na terenie Gminy Sabnie poprzez kompleksowe działania inwestycyjne i społeczne

drogowego, bezpiecznej jazdy na rowerze oraz prowadzenia egzaminów na kartę rowerową, a także konkursów z zakresu bezpieczeństwa ruchu drogowego. Miasteczko pozwoli dzieciom trenować poruszanie się na drodze w bezpiecznych, kontrolowanych warunkach.

- Realizacja projektów edukacyjnych np. projektów edukacji ekologicznej dot. ogrodów deszczowych, bioróżnorodności, adaptacji do zmian klimatu, konieczności ochrony zapylaczy, projektów społecznych dot. emocji, przeciwdziałania przemocy rówieśniczej, a także zajęć z zakresu pedagogiki kreatywnej takich jak spacery dźwiękowe, spacery zapachowe, teatr cieni w plenerze etc.
- Wycieczki edukacyjne.
- Uczestnictwo w konkursach organizowanych przez fundacje, a także centralne i lokalne instytucje publiczne, w tym m.in. Złote Szkoły NBP, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, pilotażowy program Ministerstwa Sportu i Turystyki „Szatnie na medal”, Fundacja Lotto im. Haliny Konopackiej, Fundacja „Orły Sportu”, Fundacja ING Dzieciom, Fundacja ORLEN, Fundacja PGE (m.in. konkurs „Spotkania ze sztuką”), Programy dotacyjne Ministerstwa Edukacji Narodowej, etc.
- Zaproszenie wystaw mobilnych oraz mobilnego planetarium Centrum Nauki Kopernik.
- Zapewnienie dostępu do zajęć terapeutycznych dla dzieci ze specjalnymi potrzebami, prowadzonych przez wykwalifikowaną kadrę.
- Kształcenie i doskonalenie kadr systemu oświaty. Wykwalifikowana kadra pedagogiczna odgrywa kluczową rolę w funkcjonowaniu szkoły i jakości procesu edukacyjnego. To kompetencje, doświadczenie oraz zaangażowanie nauczycieli mają bezpośredni wpływ na rozwój uczniów, ich poczucie bezpieczeństwa, motywację do nauki i kształtowanie postaw społecznych. Profesjonalna kadra potrafi nie tylko skutecznie przekazywać wiedzę, ale także wspierać uczniów w rozwoju emocjonalnym, rozpoznawać ich potrzeby oraz tworzyć przyjazne i inspirujące środowisko sprzyjające uczeniu się.

W szkole realizowane będą działania edukacyjne, kulturalne i promujące aktywność fizyczną na świeżym powietrzu. Realizowane będą także projekty, akcje obywatelskie, zajęcia kółek zainteresowań. Poszerzona zostanie oferta zajęć i dostosowań dla dzieci z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego. Kadra Zespołu Szkół im. Heleny Mniszek w Sabniach podniesie swoje kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach.

Spójność z celami rewitalizacji i kierunkami działań

Realizacja przedsięwzięcia w pełni wpisuje się w cele rewitalizacji, ukierunkowane na podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego, a także na poprawę jakości zagospodarowania przestrzeni i infrastruktury.

Działania zaplanowane w ramach inwestycji realizują kluczowe kierunki działań rewitalizacyjnych, w szczególności w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu (1.1), wspierania osób ze specjalnymi potrzebami (1.2), zapewnienia usług społecznych dostępnych dla wszystkich grup wiekowych (1.3 i 1.4).

Jednocześnie przedsięwzięcie przyczynia się do poprawy jakości infrastruktury technicznej (2.1, 2.2. i 2.3). Termomodernizacja budynku (2.4) przyczyni się do poprawy stanu środowiska poprzez działania na rzecz gospodarki niskoemisyjnej (3.3).

Projekt odpowiada zatem kompleksowo na wyzwania obszaru rewitalizacji, łącząc cele społeczne, przestrzenne i środowiskowe.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość	Możliwe źródła finansowania	Planowany termin
10 000 000 zł	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027, Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FENIKS), Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego – FERS, Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO), NFOŚiGW, WFOŚiGW, Program Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich	2027-2035

P11: Poprawa jakości kształcenia na terenie Gminy Sabnie poprzez kompleksowe działania inwestycyjne i społeczne

	NOWEFIO na lata 2021-2030, środki MKiDN oraz Narodowego Centrum Kultury, środki Samorządu Województwa Mazowieckiego w ramach dostępnych instrumentów finansowych i programów, budżet gminy, inne dostępne środki, w tym w ramach nowej perspektywy finansowej UE na lata 2028-2034	
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji		
Efektami realizacji przedsięwzięcia będzie stworzenie przestrzeni sprzyjającej rozwojowi dzieci i młodzieży w Gminie Sabnie. Nowa infrastruktura umożliwi realizację procesu kształcenia w komfortowych warunkach. Inwestycja pozytywnie wpłynie na estetykę i funkcjonalność przestrzeni publicznej, podnosząc walory wizerunkowe miejscowości, a jednocześnie przyczyni się do wzrostu kapitału społecznego. Realizacja projektu wzmocni poczucie przynależności i bezpieczeństwa, a także stworzy trwałe warunki dla dalszego rozwoju społeczno-kulturalnego. Do planowanych efektów należą także: ▪ rozwój talentów, kreatywności i zainteresowań dzieci, ▪ rozwijanie zamiłowania do sportu i aktywności fizycznej, poprawa kondycji fizycznej i ogólnego samopoczucia najmłodszych mieszkańców, ▪ zwiększenie umiejętności współpracy i komunikacji, ▪ lepsze wyniki szkolne dzięki wsparciu edukacyjnemu, ▪ zmniejszenie liczby dzieci spędzających czas w sposób niebezpieczny, ▪ zbudowanie przyjaznego i dostępnego środowiska szkolnego, które będzie sprzyjało integracji rówieśniczej, przeciwdziałaniu przemocy, tworzeniu odpowiedzialnej, zaangażowanej wspólnoty uczniowskiej. ▪ wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami. ▪ zapewnienie dostępu do najwyższej jakości przestrzeni i pomocy dydaktycznych. ▪ Podniesienie poziomu bezpieczeństwa. ▪ Podniesienie efektywności energetycznej budynków publicznych. ▪ Poprawa stanu technicznego budynku. Wskaźniki produktu: Liczba zmodernizowanych i nowych obiektów infrastruktury społecznej – 4 Liczba wymienionych źródeł ciepła na niskoemisyjne - 1 Liczba zagospodarowanych terenów publicznych – 1 Liczba zagospodarowanych terenów sportowo-rekreacyjnych – 1 Wskaźniki rezultatu: Liczba zrealizowanych projektów edukacyjnych (średniorocznie) – 4 Liczba uczestników zajęć pozalekcyjnych (średniomiesięcznie) – 20 Liczba osób korzystających z infrastruktury sportowej (średniomiesięcznie) – 50 Zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami Przedsięwzięcie będzie realizowane z zachowaniem zasad dostępności, zgodnie z wymaganiami uniwersalnego projektowania oraz racjonalnych usprawnień. Obejmuje to dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną. Wszystkie działania projektowe zostaną zaplanowane w taki sposób, aby osoby ze szczególnymi potrzebami nie były wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt będzie realizowany w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami. Podmiot realizujący zapewni, że wszystkie informacje dotyczące projektów będą zgodne z wymaganiami dostępności cyfrowej, w tym ze standardem WCAG 2.1 na poziomie AA oraz aktualnymi wytycznymi krajowymi i unijnymi. Zapewni to pełniejszy udział osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększy inkluzyjność efektów przedsięwzięcia.		

P12: Podniesienie jakości usług publicznych w Gminie Sabnie

Podmiot realizujący: Gmina Sabnie oraz Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Sokołowie Podlaskim

Miejsce realizacji: poza obszarem rewitalizacji, Sabnie – miejscowość gminna
dz.ew. 142907_2.0017.455, 142907_2.0017.457, 142907_2.0017.453, 142907_2.0017.454

Opis przedsięwzięcia

Problemy obszaru rewitalizacji, które adresuje przedsięwzięcie:

- brak dostępu do wysokiej jakości usług społecznych,
- wysoki udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa i niepełnosprawności,
- bezrobocie,
- niski poziom bezpieczeństwa,
- niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną,
- niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru,
- niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.

Priorytetem władz Gminy Sabnie jest rozwój i doskonalenie świadczonych przez gminę usług publicznych. Powinny one być dostosowane do standardów europejskich. W ramach przedsięwzięcia planuje się szereg działań infrastrukturalnych i realizowanych w nowych przestrzeniach działań społecznych.

Działania infrastrukturalne w tym projekcie obejmują:

1. Remont budynku Urzędu Gminy (dot. działki 142907_2.0017.455) wraz z zagospodarowaniem terenu przylegającego. W ramach zadania stworzone zostaną optymalne warunki dla funkcjonowania administracji lokalnej. Powstanie nowoczesny i funkcjonalny obiekt, który zapewni komfortowe warunki pracy oraz obsługi interesantów. Budynek będzie w pełni dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz osób ze szczególnymi potrzebami. Będzie to obiekt energooszczędny, funkcjonalny i przyjazny interesantom. Zagospodarowany zostanie również cały teren wokół budynku.
2. Remont budynku gminnego, w którym mieści się Gminy Ośrodek Pomocy Społecznej, przychodnia i sala fizjoterapii (dot. działki 142907_2.0017.457) – zmodernizowany budynek będzie służyć poprawie bezpieczeństwa zdrowotnego miejscowej społeczności. W nowym ośrodku będzie można uzyskać pomoc rehabilitacyjną, specjalistyczną, w tym psychologiczną, a także świadczenia w ramach podstawowej opieki zdrowotnej. Zadanie uwzględnia także wyposażenie placówki w niezbędny sprzęt medyczny i rehabilitacyjny.
3. Utworzenie Centrum Usług Społecznych (dotyczy działki 142907_2.0017.453, 142907_2.0017.454). Celem utworzenia CUS jest zwiększenie dostępu do zintegrowanych usług społecznych odpowiadających na zidentyfikowane, w ramach przeprowadzonej diagnozy, potrzeby mieszkańców Gminy Sabnie z zakresu m.in.: wsparcia rodziny, wsparcia osób z niepełnosprawnościami, wsparcia osób starszych, wzmacniania potencjału gminnej wspólnoty samorządowej w obszarze aktywizacji obywatelskiej i wsparcia społecznego uzupełniającego usługi społeczne. CUS umożliwi skonsolidowanie różnych usług w jednym miejscu, co skutkować będą:
 - lepszą koordynacją działań - dzięki centralizacji usług, możliwe jest lepsze zarządzanie i koordynowanie działań różnych instytucji i organizacji, co zwiększa efektywność wsparcia;
 - dostosowaniem do potrzeb lokalnych jako odpowiedź na specyficzne potrzeby społeczności, ponieważ jest tworzony z myślą o lokalnych uwarunkowaniach i problemach;
 - wsparciem dla osób w trudnej sytuacji - osobom w kryzysie, osobom starszym, niepełnosprawnym oraz ich rodzinom, co przyczynia się do poprawy jakości życia tych grup;
 - promowaniem aktywności społecznej – w ramach CUS będą organizowane różne programy i inicjatywy, które angażują mieszkańców w życie społeczne, co sprzyja integracji i budowaniu więzi w społeczności;
 - efektywnością kosztową,
 - współpracą z innymi instytucjami - organizacjami pozarządowymi, instytucjami edukacyjnymi oraz innymi podmiotami, co wzbogaca ofertę wsparcia.

Utworzenie Centrum Usług Społecznych to krok w kierunku bardziej zintegrowanego i efektywnego systemu wsparcia społecznego, który odpowiada na potrzeby mieszkańców i przyczynia się do ich lepszego funkcjonowania w społeczności. Gmina Sabnie otrzymała

P12: Podniesienie jakości usług publicznych w Gminie Sabnie

dofinansowanie w wysokości 2 116 729,16 zł na początkowy etap realizacji ww. zadania w ramach naboru nr FEMA.08.05-IP.01-090/25 dla Priorytetu VIII „Fundusze Europejskie dla aktywnej integracji oraz rozwoju usług społecznych i zdrowotnych na Mazowszu”, Działanie 8.5 „Usługi społeczne i zdrowotne” Programu Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021–2027. Zakres planowanych działań jest jednak bardzo szeroki i wymagał będzie dodatkowego finansowania ze źródeł zewnętrznych.

Elementem uzupełniającym projektu jest instalacja farmy fotowoltaicznej na działce 142907_2.0017.457. Rozwiązanie to będzie służyło zasilaniu nowych i zmodernizowanych obiektów objętych przedsięwzięciem, przyczyniając się do ograniczenia kosztów eksploatacyjnych, zwiększenia efektywności energetycznej oraz zmniejszenia emisji związanych ze zużyciem energii elektrycznej. Wykorzystanie odnawialnego źródła energii wzmocni trwałość finansową projektu i wpisze się w działania gminy na rzecz rozwoju nowoczesnej, niskoemisyjnej infrastruktury publicznej.

Nowe przestrzenie będą miejscem bezpiecznym – planuje się instalację systemów bezpieczeństwa – monitoringu, kontroli dostępu i ochrony przeciwpożarowej, a także wdrożenie nowoczesnych systemów informatycznych wspierających obsługę usług publicznych.

Działania społeczne w ramach projektu P12 obejmują:

1. **Szkolenia dedykowane pracownikom** Urzędu Gminy oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz, w przyszłości, CUS.
2. **Programy GOPS i CUS.**
3. **Profilaktyka zdrowotna** i pozostałe usługi realizowane w Przychodni rodzinnej w Sabniach, w tym: badania przesiewowe, kampanie informacyjne, programy profilaktyczne, zajęcia ruchowe dla seniorów, gimnastyka korekcyjna dla dzieci, zajęcia integracji sensorycznej dla dzieci, porady dietetyka, zajęcia gimnastyczne dla kobiet w ciąży, kurs szkoły rodzenia, spotkania z doradcą laktacyjnym, grupy wsparcia dla osób niepełnosprawnych, z doświadczeniem onkologicznym, dla rodziców dzieci ze specjalnymi potrzebami etc., terapia indywidualna i rodzinna, warsztaty radzenia sobie ze stresem, programy przeciwdziałania samotności, kursy pierwszej pomocy, szkolenia opiekunów osób niesamodzielnych.

Główny cel projektu:

- stworzenie nowoczesnej, wielofunkcyjnej przestrzeni służącej zdrowiu, edukacji, integracji i aktywizacji społecznej mieszkańców,
- zapewnienie kompleksowej obsługi administracyjnej, opieki zdrowotnej i rehabilitacyjnej w warunkach komfortowych i dostępnych dla wszystkich grup wiekowych,
- zapewnienie ośrodka koordynacji działań edukacyjno-kulturalnych w gminie, a także poszerzenie oferty kulturalnej i edukacyjnej,
- poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zapewnienie łatwego dostępu do usług publicznych w jednym miejscu,
- wzmocnienie więzi społecznych i zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w życiu lokalnej wspólnoty,
- rozwój lokalnej gospodarki poprzez tworzenie nowych miejsc pracy i wzrost zapotrzebowania na usługi towarzyszące.

Spójność z celami rewitalizacji i kierunkami działań

Realizacja przedsięwzięcia bezpośrednio wspiera osiągnięcie celu rewitalizacji, jakim jest podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego i gospodarczego. Projekt odpowiada również na potrzebę zrównoważonego wykorzystania potencjału środowiskowego gminy. Jest to projekt kompleksowy, który wpisuje się w niemalże wszystkie kierunki działań zaprogramowane w procesie rewitalizacyjnym Gminy Sabnie.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość	Możliwe źródła finansowania	Planowany termin
18 000 000 zł	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027, Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS), Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego – FERS, Krajowy Plan	2027-2035

P12: Podniesienie jakości usług publicznych w Gminie Sabnie

	Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO), NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki Samorządu Województwa Mazowieckiego w ramach dostępnych instrumentów finansowych i programów, budżet gminy, inne dostępne środki, w tym w ramach nowej perspektywy finansowej UE na lata 2028-2034	
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji		
Efektem realizacji przedsięwzięcia będzie wyraźna poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zapewnienie łatwego dostępu do nowoczesnych usług publicznych, medycznych, rehabilitacyjnych, opiekuńczych realizowanych przez wykwalifikowaną kadrę. Projekt przyczyni się do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zdrowotnemu, w szczególności w odniesieniu do osób ze specjalnymi potrzebami, oraz wzmocni proces aktywizacji społecznej i integracji międzypokoleniowej. Projekt znacząco zwiększy dostępność usług publicznych, poprawi bezpieczeństwo i komfort codziennego funkcjonowania, a także stworzy nowe miejsca pracy, wzmacniając lokalną gospodarkę.		
Wskaźniki produktu:		
Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury społecznej – 2		
Liczba zmodernizowanych obszarów zieleni - 2		
Wskaźniki rezultatu:		
Liczba osób korzystających z nowych i zmodernizowanych obiektów (średniomiesięcznie) – 100 os.		
Liczba przeszkolonych pracowników instytucji publicznych (średniorocznie) - 4		
Liczba nowo zatrudnionych osób w obiektach - 2		
Zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami		
Przedsięwzięcie będzie realizowane z zachowaniem zasad dostępności, zgodnie z wymaganiami uniwersalnego projektowania oraz racjonalnych usprawnień. Obejmuje to dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną. Wszystkie działania projektowe zostaną zaplanowane w taki sposób, aby osoby ze szczególnymi potrzebami nie były wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt będzie realizowany w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami. Podmiot realizujący zapewni, że wszystkie informacje dotyczące projektów będą zgodne z wymaganiami dostępności cyfrowej, w tym ze standardem WCAG 2.1 na poziomie AA oraz aktualnymi wytycznymi krajowymi i unijnymi. Zapewni to pełniejszy udział osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększy inkluzyjność efektów przedsięwzięcia.		

P13: Poprawa jakości życia w Gminie Sabnie poprzez tworzenie przestrzeni wspólnych sprzyjających aktywizacji i integracji mieszkańców

Podmiot realizujący: Gmina Sabnie
Miejsce realizacji: poza obszarem rewitalizacji, Sabnie – miejscowość gminna, dz.ew. 142907_2.0017.452
Opis przedsięwzięcia
W ramach projektu zaplanowano budowę Sali wiejskiej - ogólnodostępnej sali jako centrum spotkań dla mieszkańców Gminy Sabnie. W nowocześnie zaprojektowanym budynku znajdują się takie pomieszczenia jak: przestronna sala spotkań, szatnia, pomieszczenie kuchenne wraz z zapleczem, hol oraz toalety- damska, męska oraz dla osób niepełnosprawnych. Teren przy obiekcie zostanie utwardzony oraz obsadzony różnorodną roślinnością. Projekt zakłada również zakup niezbędnego wyposażenia, takiego jak meble kuchenne, sprzęty AGD, stoły krzesła, wyposażenie łazienek. Budynek zostanie wyposażony we wszystkie niezbędne instalacje tj.: wodociągową, kanalizację sanitarną, wentylację, elektryczną, teletechniczną i alarmową.

P13: Poprawa jakości życia w Gminie Sabnie poprzez tworzenie przestrzeni wspólnych sprzyjających aktywizacji i integracji mieszkańców

Inwestycja ta ma na celu stworzenie nowoczesnej i funkcjonalnej przestrzeni służącej integracji mieszkańców oraz organizacji wydarzeń społeczno-kulturalnych.

W budynku realizowane będą działania społeczne, kulturalne i edukacyjne.

Drugim elementem do realizacji w ramach projektu jest modernizacja boiska gminnego zlokalizowanego na działce 142907_2.0017.452. Zadanie obejmuje: modernizację oświetlenia boiska, modernizację ogrodzenia, zakup nowego wyposażenia boiska, montaż toalety, zakup i montaż trybun. Dzięki przeprowadzonej modernizacji boisko będzie przez kolejne lata dalej funkcjonowało jako miejsce dostępne i otwarte dla wszystkich chcących uprawiać sport.

Kolejnym elementem projektu jest budowa zadaszonych kortu do padla. Padel to zdobywający coraz większą popularność sport rakietowy łączący elementy tenisa i squasha. Na dachu obiektu planowane jest zamieszczenie instalacji fotowoltaicznej.

Spójność z celami rewitalizacji i kierunkami działań

Realizacja przedsięwzięcia bezpośrednio wspiera osiągnięcie celu rewitalizacji, jakim jest podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego i gospodarczego. Projekt odpowiada również na potrzebę zrównoważonego wykorzystania potencjału środowiskowego gminy. Jest to projekt kompleksowy, który wpisuje się w niemalże wszystkie kierunki działań zaprogramowane w procesie rewitalizacyjnym Gminy Sabnie.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość	Możliwe źródła finansowania	Planowany termin
5 000 000 zł	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027, Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS), Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego – FERS, Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO), NFOŚiGW, WFOŚiGW, fundacje korporacyjne, LGD Tygiel Doliny Bugu, środki Samorządu Województwa Mazowieckiego w ramach dostępnych instrumentów finansowych i programów, budżet gminy, inne dostępne środki, w tym w ramach nowej perspektywy finansowej UE na lata 2028-2034	2027-2035

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

Efektom realizacji przedsięwzięcia będzie wyraźna poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zapewnienie łatwego dostępu do nowoczesnych usług publicznych, medycznych, rehabilitacyjnych, opiekuńczych realizowanych przez wykwalifikowaną kadrę. Projekt przyczyni się do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zdrowotnemu, w szczególności w odniesieniu do osób ze specjalnymi potrzebami, oraz wzmocni proces aktywizacji społecznej i integracji międzypokoleniowej. Projekt znacząco zwiększy dostępność usług publicznych, poprawi bezpieczeństwo i komfort codziennego funkcjonowania, a także stworzy nowe miejsca pracy, wzmacniając lokalną gospodarkę.

Wskaźniki produktu:

Liczba zmodernizowanych i nowych obiektów infrastruktury społecznej – 3

Liczba zmodernizowanych obszarów zieleni - 1

Wskaźniki rezultatu:

Liczba osób korzystających z nowych i zmodernizowanych obiektów (średniomiesięcznie) – 100 os.

Liczba wydarzeń realizowanych w nowych i zmodernizowanych przestrzeniach (średniomiesięcznie) - 6

Zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami

P13: Poprawa jakości życia w Gminie Sabnie poprzez tworzenie przestrzeni wspólnych sprzyjających aktywizacji i integracji mieszkańców

Przedsięwzięcie będzie realizowane z zachowaniem zasad dostępności, zgodnie z wymaganiami uniwersalnego projektowania oraz racjonalnych usprawnień. Obejmuje to dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną. Wszystkie działania projektowe zostaną zaplanowane w taki sposób, aby osoby ze szczególnymi potrzebami nie były wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt będzie realizowany w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami. Podmiot realizujący zapewni, że wszystkie informacje dotyczące projektów będą zgodne z wymaganiami dostępności cyfrowej, w tym ze standardem WCAG 2.1 na poziomie AA oraz aktualnymi wytycznymi krajowymi i unijnymi. Zapewni to pełniejszy udział osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększy inkluzyjność efektów przedsięwzięcia.

P14: Zalew Niewiadoma jako Lokalne Centrum Sportu, Rekreacji i Turystyki w Gminie Sabnie

Podmiot realizujący: Gmina Sabnie

Miejsce realizacji: Zalew Niewiadoma, poza obszarem rewitalizacji – obręb Kupientyn Kolonia, Niewiadoma, Nieciecz Włoszczańska

Opis przedsięwzięcia

Projekt odpowiada na deficyt infrastruktury społecznej i rekreacyjnej oraz niski poziom atrakcyjności turystycznej. Planowane przedsięwzięcie ma na celu stworzenie nowoczesnej, ogólnodostępnej przestrzeni wspólnej, która będzie sprzyjała integracji, aktywności i poprawie jakości życia mieszkańców. Przestrzeń wokół zbiornika Niewiadoma zostanie przekształcona w miejsce codziennych spotkań, rekreacji i wspólnego spędzania czasu, co szczególnie ważne jest w kontekście przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, samotności i bierności społecznej. Projekt skierowany jest do różnych grup mieszkańców – dzieci, młodzieży, rodzin, osób starszych – tworząc warunki do integracji międzypokoleniowej i wzmacniania lokalnej tożsamości.

Problemy obszaru rewitalizacji, które adresuje przedsięwzięcie:

- starzenie się lokalnej społeczności,
- długotrwałe bezrobocie,
- stosunkowo duża liczba osób, objętych wsparciem pomocy społecznej,
- niska aktywność gospodarcza mieszkańców,
- niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną,
- niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru,
- niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.

Projekt stanowi odpowiedź na zidentyfikowane potrzeby lokalnej społeczności i wpisuje się w kierunki działań rewitalizacyjnych wyznaczonych dla gminy Sabnie

Główny cel projektu:

- stworzenie nowoczesnej i przyjaznej przestrzeni rekreacyjnej, która służyła będzie mieszkańcom oraz turystom jako miejsce relaksu, aktywnego wypoczynku i integracji społecznej,
- rozwój infrastruktury, która podniesie komfort użytkowników oraz zwiększy atrakcyjność regionu, tworząc przestrzeń bezpieczną i dostępną dla wszystkich grup wiekowych,
- poprawa jakości życia mieszkańców, zachęci do zdrowego stylu życia,
- rozwój lokalnej gospodarki dzięki możliwości rozwoju usług gastronomicznych i rekreacyjnych.

Zakres realizowanych zadań obejmuje m.in.:

- budowę amfiteatru oraz przestrzeni dla publiczności – prace budowlane i modernizacyjne obejmą montaż sceny wraz z zadaszeniem, montaż miejsc dla widowni, zadaszenie widowni, roboty instalacyjne, zabezpieczenie techniczne.
- zakup nowoczesnego nagłośnienia i oświetlenia – zakup i montaż profesjonalnego systemu nagłośnienia i oświetlenia umożliwi organizację koncertów, spektakli i wydarzeń plenerowych na wysokim poziomie technicznym.

P14: Zalew Niewiadoma jako Lokalne Centrum Sportu, Rekreacji i Turystyki w Gminie Sabnie

- stworzenie infrastruktury dla cyklicznych wydarzeń – wyposażenie amfiteatru w elementy niezbędne do realizacji festynów, koncertów, kina plenerowego czy pikników rodzinnych pozwoli uczynić z niego miejsce regularnych wydarzeń o charakterze kulturalnym, rozrywkowym i społecznym.
- organizację programu kulturalno-integracyjnego – w odnowionej przestrzeni realizowany będzie cykl wydarzeń mających na celu integrację mieszkańców, promocję lokalnej kultury i tradycji, a także aktywizację społeczności lokalnej, zwłaszcza dzieci i młodzieży.
- organizację zajęć i imprez sportowych, takich jak Dzień Dziecka, Dzień Rodziny, Gminny Dzień Sportu, Turniej Sitaków Płazowej, Noc Świętojańska, etc.
- budowę plaży, boiska do siatkówki plażowej,
- budowę przystani kajakowej, uruchomienie wypożyczalni kajaków i rowerów wodnych,
- budowę infrastruktury towarzyszącej – leżaków, miejsca na ognisko, huśtawek pełniących funkcje ramki do zdjęć, altanek, ławeczek, koszy na śmieci, stojaków na rowery,
- budowa placu zabaw i siłowni zewnętrznej,
- budowa pawilonów gastronomicznych, socjalnych (prysznic, przebieralnia i toalety),
- wykonanie nasadzeń, utworzenie łąk kwietnych, montaż hoteli dla owadów,
- budowa parkingu,
- oświetlenie i monitoring.

Projekt jest komplementarny z planowanym przedsięwzięciem Gminy Sabnie pn. „Modernizacja i oznakowanie szlaków turystycznych w oparciu o walory przyrodnicze Zalewu Niewiadoma i Gminy Sabnie”. Działania te wzajemnie się uzupełniają, wzmacniając potencjał rekreacyjny, turystyczny i edukacyjny gminy oraz przyczyniając się do pełniejszego wykorzystania walorów przyrodniczych i krajobrazowych Zalewu Niewiadoma.

Spójność z celami rewitalizacji i kierunkami działań

Realizacja przedsięwzięcia wpisuje się w cele rewitalizacji gminy Sabnie, obejmujące podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego i gospodarczego, tworzenie atrakcyjnych, funkcjonalnych i dostępnych przestrzeni publicznych oraz zrównoważone wykorzystanie potencjału środowiskowego gminy.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość	Możliwe źródła finansowania	Planowany termin
10 000 000 zł	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027, Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS), Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego – FERS, Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO), Ministerstwo Sportu, NFOŚiGW, WFOŚiGW, fundacje korporacyjne, LGD Tygiel Doliny Bugu, środki Samorządu Województwa Mazowieckiego w ramach dostępnych instrumentów finansowych i programów, budżet gminy, inne dostępne środki, w tym w ramach nowej perspektywy finansowej UE na lata 2028-2034	2027-2035

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

Efektami realizacji przedsięwzięcia będzie ożywienie społeczno-gospodarcze Gminy Sabnie poprzez stworzenie atrakcyjnej przestrzeni, co realnie przełoży się na poprawę warunków życia mieszkańców, w tym mieszkańców obszaru rewitalizacji. Projekt przyczyni się do wzrostu atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej Gminy, wspierając jednocześnie rozwój drobnej przedsiębiorczości oraz usług lokalnych. Inwestycje w oświetlenie i monitoring poprawią poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, natomiast dostępność funkcjonalnej infrastruktury społecznej i przestrzeni wspólnych sprzyjać będzie integracji międzypokoleniowej oraz zwiększeniu aktywności społecznej. Obszar objęty projektem stanie się przestrzenią przyjazną dla rodzin, osób starszych, dzieci oraz odwiedzających, łącząc funkcje wypoczynkowe z potrzebami codziennego życia mieszkańców.

P14: Zalew Niewiadoma jako Lokalne Centrum Sportu, Rekreacji i Turystyki w Gminie Sabnie

Wskaźniki produktu:

Liczba zagospodarowanych przestrzeni publicznych - 1

Liczba zorganizowanych wydarzeń dla mieszkańców w roku w nowopowstałym miejscu – 10

Wskaźniki rezultatu:

Liczba osób korzystających ze wspólnych miejsc spędzania wolnego czasu (średniorocznie) – 2000

Zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami

Przedsięwzięcie będzie realizowane z zachowaniem zasad dostępności, zgodnie z wymaganiami uniwersalnego projektowania oraz racjonalnych usprawnień. Obejmuje to dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną. Wszystkie działania projektowe zostaną zaplanowane w taki sposób, aby osoby ze szczególnymi potrzebami nie były wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt będzie realizowany w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami. Podmiot realizujący zapewni, że wszystkie informacje dotyczące projektów będą zgodne z wymaganiami dostępności cyfrowej, w tym ze standardem WCAG 2.1 na poziomie AA oraz aktualnymi wytycznymi krajowymi i unijnymi. Zapewni to pełniejszy udział osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększy inkluzyjność efektów przedsięwzięcia.

5.2. Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne stanowią te projekty, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno jest zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji. Włączenie projektów uzupełniających w ramach obszarów tematycznych pozwoli na wsparcie wyników uzyskanych w związku z realizacją projektów kluczowych i podstawowych. Polegają one na szeroko rozumianej aktywizacji społeczności lokalnej i stanowią istotny element realizacji Programu. Pozostałe, uzupełniające rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostały określone w odniesieniu do celów rewitalizacji, adresując zidentyfikowane problemy społeczne i wykorzystując lokalne potencjały. Podmiotem realizującym będzie gmina Sabnie i jej jednostki organizacyjne, przy współpracy innych instytucji i administracji wyższego szczebla.

Włączenie przedsięwzięć uzupełniających jest istotne ze względu na konieczność kompleksowego rozwoju obszaru gminy, tym samym wykraczając poza obszar rewitalizacji. Włączenie projektów uzupełniających może zapewnić różnorodność inicjatyw, które obejmują różne aspekty życia społeczności, takie jak kultura, edukacja, infrastruktura czy ochrona środowiska. Dzięki projektom uzupełniającym możliwe jest lepsze wykorzystanie dostępnych zasobów, włączając w to nakłady finansowe, a także zaangażowanie lokalnej społeczności. Te dodatkowe projekty mogą być realizowane przez różne podmioty, co prowadzi do synergii działań i zwiększenia efektywności działań rewitalizacyjnych. Obszary objęte programami rewitalizacji często charakteryzują się zróżnicowanymi potrzebami społecznymi, ekonomicznymi i środowiskowymi. Włączenie projektów uzupełniających pozwala dostosować działania do konkretnych wymagań lokalnych społeczności, zapewniając bardziej precyzyjną odpowiedź na wyzwania i problemy występujące w danym obszarze. Uwzględnienie projektów uzupełniających może sprzyjać kreatywności i innowacyjności w podejściu do problemów społecznych. Nowatorskie inicjatywy mogą przyciągać uwagę inwestorów, partnerów społecznych oraz mieszkańców, co może przyczynić się do długofalowego wzrostu i trwałego rozwoju obszaru. Włączenie różnorodnych projektów uzupełniających może promować współpracę między różnymi podmiotami, takimi jak instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa oraz mieszkańcy. Partnerstwo jest kluczowe dla skutecznego wdrażania programów rewitalizacji,

ponieważ umożliwia dzielenie się zasobami, wiedzą i doświadczeniem, co może prowadzić do lepszych wyników i większej trwałości działań. Włączenie projektów uzupełniających może być kluczowe dla osiągnięcia długoterminowych celów rozwoju społeczności. Działania te mogą prowadzić do zwiększenia zaangażowania społecznego, wzrostu potencjału ekonomicznego, poprawy jakości życia mieszkańców oraz budowy silnych więzi społecznych, co przyczynia się do trwałego rozwoju obszaru objętego programem rewitalizacji.

U1: Utworzenie sieci świetlic wiejskich

Podmiot realizujący: Gmina Sabnie, Koła Gospodyń Wiejskich, OSP i in. organizacje społeczne

Miejsce realizacji: poza obszarem rewitalizacji, wszystkie miejscowości gminne

Opis przedsięwzięcia

W Gminie Sabnie planuje się utworzenie sieci świetlic wiejskich, które będą realizowały działania społeczne bezpośrednio w miejscu zamieszkania lokalnej społeczności poszczególnych sołectw. Pracę świetlic koordynować będzie Gminne Centrum Kultury, o którym mowa w projekcie podstawowym P1. Planuje się modernizację lub budowę nowych obiektów pełniących funkcję świetlic wiejskich we wszystkich sołectwach Gminy w celu integracji społecznej i aktywizacji lokalnych społeczności, w tym osób niepełnosprawnych i korzystających z pomocy społecznej. Działania obejmą organizację w nowych obiektach wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, które będą się odbywały cyklicznie. Inicjatywy będą realizowane przez lokalne instytucje i organizacje, w tym m.in. Ochotnicze Straże Pożarne, Koła Gospodyń Wiejskich, bibliotekę, Centrum Kultury i organizacje sportowe. W ramach działań wspierane będą projekty polegające na organizacji spotkań, wycieczek, warsztatów, potańcówek. Planowane są także działania informacyjne i edukacyjne przybliżające ideę wolontariatu, spotkania integracyjne, warsztaty rozwijające kompetencje społeczne oraz organizacja inicjatyw pomocy sąsiedzkiej i wolontariackiej odpowiadających na realne potrzeby otoczenia. Planuje się również działania takie jak patriotyczna majówka, porządkowanie cmentarzy, pielęgnowanie kapliczek i miejsc pamięci. Istotną kwestią jest także kształtowanie postaw patriotycznych wśród młodzieży poprzez rozwijanie wiedzy o historii, kulturze i dziedzictwie narodowym oraz wzmacnianie poczucia odpowiedzialności za wspólnotę lokalną. Planuje się przedsięwzięcia mające na celu organizację gier terenowych, promowanie nowoczesnego rozumienia patriotyzmu, opartego na szacunku do tradycji i zaangażowaniu.

U2: Edukacja ekologiczna

Podmiot realizujący: Gmina Sabnie

Miejsce realizacji: poza obszarem rewitalizacji, wszystkie miejscowości gminne

Opis przedsięwzięcia

W ramach projektów uzupełniających przewidziano działania edukacyjne i podnoszące świadomość ekologiczną, przyczyniające się do gospodarki niskoemisyjnej i odporności na zmiany klimatu oraz podnoszące świadomość na temat celów polityki klimatycznej UE oraz potrzeby transformacji sektora energetycznego.

U3: Poprawa atrakcyjności Gminy Sabnie

Podmiot realizujący: Gmina Sabnie

Miejsce realizacji: poza obszarem rewitalizacji, wszystkie miejscowości gminne

U3: Poprawa atrakcyjności Gminy Sabnie

Opis przedsięwzięcia

Do działań uzupełniających należy między innymi bieżące doposażanie placów zabaw, przestrzeni rekreacyjnych i terenów sportowych w nowy sprzęt, a także wprowadzanie elementów małej architektury. Planuje się także wprowadzenie czytelnego systemu informacji wizualnej – jednolite oznakowanie historycznych miejsc, szlaków pieszych i rowerowych. Projekty uzupełniające w tej dziedzinie to także zagospodarowanie terenów przy stawach licznie występujących na terenie Gminy Sabnie.

U4: Budowa Stacji Uzdatniania Wody w Sabniach

Podmiot realizujący: Gmina Sabnie

Miejsce realizacji: poza obszarem rewitalizacji, miejscowość gminna – Sabnie

Opis przedsięwzięcia

Celem projektu jest zabezpieczenie normatywnej jakości wody dla wszystkich gospodarstw domowych i odbiorców instytucjonalnych podłączonych do sieci wodociągowej poprzez oddanie do użytkowania stacji uzdatniania wody. Realizacja projektu obejmuje m.in.:

- budowę kompletnego budynku Stacji Uzdatniania Wody,
- budowę rurociągów między obiektami wraz z armaturą,
- budowę odstoju popłuczyn, neutralizatorów i zbiornika ścieków sanitarnych,
- budowę ogrodzenia wokół obiektu,
- wykonanie rozdzielnic zasilających – sterowniczej,
- instalację systemu sterowania, sygnalizacji i wizualizacji procesu uzdatniania wody, monitoringu sieci wodociągowej, wprowadzenie punkowego opomiarowania sieci wodociągowej i nowoczesnego systemu zdalnego odczytu wodomierzy,
- wykonanie kompletnej instalacji alarmowej,
- monitoring obiektu.

U5: Poprawa stanu technicznego obiektów i infrastruktury na terenie Gminy Sabnie

Podmiot realizujący: Gmina Sabnie

Miejsce realizacji: obszar rewitalizacji oraz poza obszarem rewitalizacji, wszystkie miejscowości gminne

Opis przedsięwzięcia

W ramach planowanych przedsięwzięć zakłada się poprawę stanu budynków mieszkalnych, gospodarczych i użyteczności publicznej, tj. remonty, naprawy, modernizacje, wyposażenie w infrastrukturę techniczną, w tym termomodernizację obiektów. Planowane działania obejmują ponadto rozbudowę sieci wodociągowej i budowę sieci kanalizacyjnej we wszystkich miejscowościach oraz podłączenie nowych odbiorców, a także modernizację przepompowni w Niecieczy. Istotnym zagadnieniem jest także konieczność edukacji z zakresu prawidłowego gospodarowania zasobami wodnymi i oszczędności wody. W zakres działania wchodzi także budowa dróg, w tym dróg dojazdowych na pola uprawne. Wymianie będzie podlegała nawierzchnia dróg i chodników. Planuje się budowę ścieżek rowerowych. Projekty uzupełniające w tej dziedzinie to także zakup sprzętu i infrastruktury do celów zarządzania klęskami i katastrofami, montaż instalacji OZE, w tym farm fotowoltaicznych.

6. Spójność postanowień Programu z dokumentami strategicznymi województwa, powiatu i gminy

Spójność postanowień Programu z dokumentami strategicznymi gminy zapewnia harmonijne i skoordynowane działanie na rzecz rozwoju lokalnego. Ujednolicenie celów i działań między Programem a dokumentami strategicznymi województwa, powiatu i gminy pozwala na lepsze wykorzystanie zasobów oraz skuteczniejsze rozwiązywanie problemów gminy. Dzięki temu inwestycje i projekty rewitalizacyjne wpisują się w długoterminowe plany rozwoju gminy, co zwiększa ich efektywność i trwałość, a także przyczynia się do lepszego zaspokojenia potrzeb mieszkańców.

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze¹²

Celem nadrzędnym Strategii jest zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwałą i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska. W Strategii podkreślono, że na terenie województwa mazowieckiego występuje wiele obszarów zdegradowanych, które ze względu na koncentrację problemów rozwojowych, wymagają zintegrowanych działań rewitalizacyjnych, nakierowanych na trwałą poprawę jakości życia społeczności lokalnej. Mimo dotychczasowego dużego nakładu środków, w tym z funduszy unijnych, niezbędne jest kontynuowanie działań mających na celu wzmacnianie lub przywracanie aktywności społeczno-gospodarczej.

Gmina Sabnie należy do Siedleckiego obszaru strategicznej interwencji, który charakteryzuje się postępującym starzeniem się społeczeństwa i wyludnianiem miejscowości, a także niewykorzystanym potencjałem turystycznym. Cechą obszaru jest także wysoki udział pracujących w rolnictwie oraz mała podaż dużych i uzbrojonych terenów inwestycyjnych. Do zaobserwowanych problemów należą także słaba wewnętrzna dostępność transportowa, w tym jeden z najniższych w województwie wskaźnik gęstości dróg powiatowych i gminnych o twardej nawierzchni i brak spójnego systemu dróg rowerowych. W obszarze brak również dostępu do infrastruktury społecznej, brak infrastruktury do organizacji wydarzeń o charakterze kulturalnym, rozrywkowym i sportowym. Niewystarczające jest również wyposażenie w infrastrukturę techniczną: kanalizacyjną, gazową i ciepłowniczą. Problemem jest także zanieczyszczenie powietrza spowodowane niską emisją.¹³

Wszystkie wnioski przedstawione w Diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej województwa mazowieckiego do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze dla OSI siedlecki są spójne z przeprowadzoną Diagnozą delimitacyjną w ramach procesu opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sabnie na lata 2026-235. Wszystkie zaplanowane do realizacji projekty podstawowe oraz uzupełniające stanowią odpowiedź na zdiagnozowane problemy.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ zakłada terytorializację celów rozwojowych, co ma umożliwić skuteczniejsze realizowanie działań zgodnie z zasadą spójności terytorialnej. Dokument ten definiuje pięć celów strategicznych w ramach, których określono kierunki działań odpowiadające zdiagnozowanym wyzwaniom.

W ramach celu strategicznego I – Konkurencyjne i Innowacyjne Mazowsze istotny nacisk położono na rozwój działalności gospodarczej i aktywizację obszarów wiejskich. Wspieranie dywersyfikacji działalności lokalnej, w tym tworzenie warunków dla rozwoju usług, turystyki oraz mikroprzedsiębiorczości, ma przeciwdziałać depopulacji i odpływowi ludzi młodych.

¹² Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej województwa mazowieckiego do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze, <https://mbpr.pl/diagnoza-sytuacji-spoeczno-gospodarczej-wojewodztwa-mazowieckiego/>

¹³ Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+, przyjęta uchwałą nr 72/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 maja 2022 r., <https://mbpr.pl/strategia-rozwoju-wojewodztwa-mazowieckiego-2030/>

Cel strategiczny II – Dostępne i Mobilne Mazowsze zakłada poprawę spójności przestrzennej oraz rozwój zrównoważonej mobilności. Niemal wszystkie przedsięwzięcia rewitalizacyjne zaprojektowane w Programie przyczyniają się do poprawy dostępności i jakości przestrzeni publicznych, sprzyjając aktywności mieszkańców i podnoszeniu atrakcyjności osadniczej obszaru.

W ramach celu strategicznego III – Zielone, Niskoemisyjne Mazowsze podkreślono konieczność poprawy jakości środowiska i efektywności energetycznej. Działania przewidziane w ramach rewitalizacji, w tym modernizacja obiektów publicznych i popularyzacja zielono-błękitnej infrastruktury, odpowiadają na potrzebę ograniczenia emisji i poprawy warunków środowiskowych, szczególnie istotnych na obszarach dotkniętych niską emisją i ubóstwem energetycznym.

Najsilniejsze powiązania występują z celem strategicznym IV – Mazowsze Zintegrowane Społecznie, który koncentruje się na poprawie dostępu do usług społecznych, wzmacnianiu kapitału ludzkiego oraz włączeniu społecznym. Projekty przewidziane w Programie, bezpośrednio realizują te założenia. Poprzez rozwój infrastruktury społecznej, zwiększenie dostępności usług rekreacyjnych, edukacyjnych i kulturalnych, program wspiera przeciwdziałanie ubóstwu, marginalizacji i wykluczeniu społecznemu – szczególnie wśród osób starszych, dzieci i rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Równie istotna jest zgodność z celem strategicznym V – Mazowsze Bogate Kulturowo, który zakłada wykorzystanie dziedzictwa kulturowego oraz potencjału turystycznego i artystycznego w rozwoju lokalnym. Realizacja zaplanowanych projektów uzupełniających odpowiada kierunkom wskazanym w Strategii, które podkreślają rolę kultury i dziedzictwa jako narzędzi integracji społecznej, wzmocnienia tożsamości lokalnej oraz zwiększania atrakcyjności obszaru rewitalizacji.

W „Diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej województwa mazowieckiego”, będącej integralną częścią Strategii, zwrócono uwagę na konieczność objęcia szczególnym wsparciem obszarów zdegradowanych, gdzie kumulują się problemy społeczne, gospodarcze i infrastrukturalne. Program odpowiada na te wyzwania, realizując działania ukierunkowane na trwałą poprawę jakości życia, rozwój lokalnych zasobów oraz integrację mieszkańców wokół wspólnych celów rozwojowych.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego¹⁴

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego przyjmuje zintegrowane podejście do prowadzenia polityki rozwoju przestrzennego, wyznaczając obszary funkcjonalne o odmiennych potrzebach rozwojowych.

Gmina Sabnie należy do wiejskich obszarów funkcjonalnych wymagających wsparcia procesów rozwojowych, na których obowiązują następujące zasady zagospodarowania:

- poprawa struktury obszarowej gospodarstw rolnych poprzez wspieranie prac scaleniowych i wymiany gruntów,
- kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej na gruntach najwyższych klas bonitacyjnych I-III,
- wielofunkcyjny rozwój obszarów o średniej i niskiej zdolności produkcyjnej, przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego (m.in.: tradycyjnego krajobrazu rolniczego, wolnych przestrzeni użytkowanych rolniczo, trwałych użytków zielonych),
- poprawa dostępności komunikacyjnej, m.in. poprzez rozwój transportu publicznego, w tym przywrócenie połączeń kolejowych na nieczynnych liniach kolejowych, a także przebudowę/rozbudowę istniejącej sieci drogowej, w szczególności dróg powiatowych i gminnych,

¹⁴ Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego, przyjęty Uchwałą nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2018 r.

- budowa i rozbudowa systemów wodociągowo-kanalizacyjnych, a także sukcesywna sanitacja terenów o zabudowie rozproszonej, m.in. poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków,
- poprawa bezpieczeństwa energetycznego, m.in. poprzez budowę, rozbudowę i modernizację sieci elektroenergetycznej w zakresie niskich i średnich napięć,
- zwiększenie nasycenia infrastrukturą ICT (ang. Information and Communication Technologies), a także zapewnienie dostępu do systemu e-usług,
- tworzenie przestrzeni publicznych, będących miejscem koncentracji i aktywizacji społeczności lokalnych,
- objęcie ochroną unikalnych elementów architektury wiejskiej charakterystycznej dla poszczególnych regionów, w tym układów ruralistycznych.

Przewidziane w Programie Rewitalizacji działania, są zgodne z kierunkami wskazanymi w Planie. Wzmacniają one spójność społeczno-przestrzenną regionu, przyczyniając się do trwałej poprawy jakości życia mieszkańców Gminy Sabnie.

Strategia Rozwoju Powiatu Sokołowskiego na lata 2016-2025¹⁵

Cele rewitalizacji oraz zaplanowane w Programie przedsięwzięcia pozostają w pełnej zgodności z kierunkami rozwoju wyznaczonymi w Strategii Rozwoju Powiatu Sokołowskiego na lata 2016-2025.

Projekty rewitalizacyjne odnoszą się przede wszystkim do Celu Strategicznego 2: **Aktywizacja mieszkańców i rozwój kapitału społecznego** oraz przyporządkowanym mu celom szczegółowym t.j.:

- Modernizacja i rozbudowa infrastruktury społecznej na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców.
- Kreowanie warunków do wzmocnienia kapitału społecznego.
- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Równocześnie Program odnosi się do Celu Strategicznego 1: Zrównoważona i konkurencyjna gospodarka. Działania rewitalizacyjne wpisują się także w Cel Strategiczny 3: Rozwój turystyki w oparciu o zasoby środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Tym samym Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Sabnie na lata 2026-2035 jest nie tylko odpowiedzią na lokalne potrzeby społeczne, gospodarcze i przestrzenne, ale również istotnym elementem wdrażania strategii rozwoju całego Powiatu Sokołowskiego, wzmacniającym jego spójność terytorialną, odporność społeczną i zdolność do zrównoważonego rozwoju.

Strategia Rozwoju Gminy Sabnie na lata 2025-2035¹⁶

Misją Gminy Sabnie określoną w Strategii Rozwoju Gminy Sabnie na lata 2025-2035 jest zapewnienie zaspokojenia wszystkich potrzeb życia codziennego oraz promowanie rozwoju człowieka, z zachowaniem lokalnej oraz regionalnej tożsamości i kultury, otwartość na osoby przyjezdne, a także zwiększenie atrakcyjności życia, wspieranie innowacyjności i podejmowanie wyzwań, rozwój edukacji i przedsiębiorczości, turystyki i aktywności społecznej, troska o środowisko naturalne, dbałość o zdrowie, bezpieczeństwo i potrzeby wszystkich mieszkańców, wzmacnianie współpracy między samorządowej i międzysektorowej.

Strategia rozwoju gminy została oparta na celach strategicznych, celach operacyjnych i przyporządkowanych im kierunkach działań. W ramach celu strategicznego **1 Poprawa warunków życia mieszkańców poprzez zwiększenie dostępu do usług publicznych** zakłada się poprawę jakości oraz dostępu do usług publicznych o charakterze

¹⁵ Strategia Rozwoju Powiatu Sokołowskiego na lata 2016-2025, przyjęta Uchwałą Nr XII/73/2015 Rady Powiatu Sokołowskiego z dnia 21 grudnia 2015 r.

¹⁶ Uchwała Nr XXVIII/111/2025 Rady Gminy Sabnie z dnia 17 grudnia 2025 roku w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Sabnie na lata 2025-2035”

społecznym, a także doposażenie podmiotów organizacji społecznych oraz wzrost aktywności zawodowej, poziomu wykształcenia i kompetencji mieszkańców gminy.

Cel strategiczny 2 **Wzrost konkurencyjności gminy poprzez rozwój przedsiębiorczości i rolnictwa** ma na celu wsparcie sektora rolniczego i przedsiębiorczości.

W Strategii podkreśla się także **konieczność kształtowanie przestrzeni gminy jako terenu funkcjonalnego i przyjaznego środowisku** (cel strategiczny 3) poprzez poprawę stanu i rozwój infrastruktury technicznej, rozwój potencjału turystycznego i kulturowego oraz infrastruktury poprawiającej atrakcyjność sportowo-rekreacyjną gminy, a także zintegrowane działania naprawcze w wymiarze przestrzenno-funkcjonalnym, społecznym, gospodarczym i technicznym.

Cele rewitalizacji są spójne z celami strategicznymi Strategii Rozwoju Gminy Sabnie na lata 2025-2035, a zaplanowane przedsięwzięcia i projekty rewitalizacyjne są komplementarne z wyznaczonymi w Strategii kierunkami działań.

Tab. 8 Spójność celów Programu i Strategii

Cele Programu / Strategii	Poprawa warunków życia mieszkańców poprzez zwiększenie dostępu do usług publicznych	Wzrost konkurencyjności gminy poprzez rozwój przedsiębiorczości i rolnictwa	Kształtowanie przestrzeni gminy jako terenu funkcjonalnego i przyjaznego środowisku
Podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego i gospodarczego	X	X	X
Tworzenie atrakcyjnych, funkcjonalnych i dostępnych przestrzeni publicznych	X		X
Zrównoważone wykorzystanie potencjału środowiskowego gminy		X	X

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sabnie¹⁷

Celem nadrzędnym polityki przestrzennej gminy jest zapewnienie rozwoju gminy przy maksymalnym wykorzystaniu walorów przyrodniczych, gospodarczych i społecznych. Główne zadania, zaplanowane w tym zakresie to:

- wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich,
- zwiększenie efektywności procesów gospodarczych poprzez rozwój skupionych układów osadniczych oraz prowadzenie powierzchniowej eksploatacji kopalni i pozyskiwanie energii z odnawialnych źródeł energii w wyznaczonych rejonach gminy położonych poza jednostkami osadniczymi,
- zharmonizowanie programu zagospodarowania przestrzennego z budową i rozbudową systemu komunikacji oraz infrastruktury technicznej w zakresie zbiorczych systemów zaopatrzenia w wodę, systemów kanalizacji oraz gazyfikacji gminy, przy dopuszczeniu rozwiązań indywidualnych takich jak przydomowe oczyszczalnie ścieków,
- intensyfikacja i specjalizacja rolnictwa,
- inwestowanie w rozwój urządzeń obsługi ludności, będących w zakresie ustawowych obowiązków samorządu, w tym rozbudowa istniejących obiektów oświaty oraz lokalizacja ośrodka pomocy społecznej,
- umożliwienie innego wykorzystania mało przydatnych rolniczo gruntów ornych oraz ich przeznaczanie dla rozwoju funkcji nierolniczych, w tym zwłaszcza: mieszkalnictwo,

¹⁷ Uchwała Nr L/264/2023 RADY GMINY SABNIE z dnia 30 maja 2023 r. w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sabnie

rekreację, usługi, rzemiosło i produkcję oraz urządzenia pozyskujące energię z odnawialnych źródeł energii.

Zadania te powinny być realizowane z uwzględnieniem konieczności ochrony środowiska przyrodniczego, w tym: gleb, powietrza, wód powierzchniowych i wglębnych, fauny i flory, a także terenów o szczególnych walorach przyrodniczych, w tym prawnie chronionych, jak również mając na względzie konieczność ochrony zabytków i dóbr kultury.

Dla terenów zabudowy usługowej i mieszkaniowej w ramach kierunków rozwoju postuluje się m.in. zachowanie z dopuszczeniem rozbudowy istniejących obiektów użyteczności publicznej, wprowadzanie dodatkowych obiektów usługowych o funkcjach usług kultury, oświaty, sportu i rekreacji, usług wyznaniowych i innych wpływających na podnoszenie standardu życia mieszkańców oraz obiektów obsługi ruchu turystycznego, a także wyposażanie przestrzeni w zieleń urządzoną oraz małą architekturę i nawierzchnie dróg i placów o wysokiej estetyce i jakości technicznej.

Dla parków dworskich sugeruje się przeznaczenie zabytkowych budynków na funkcje usługowe z zakresu oświaty, nauki, kultury lub opieki społecznej. Co istotne, w Studium wyznaczono strefę A - pełnej ochrony historycznej struktury przestrzennej, obejmującej m.in. zespół kościoła parafialnego w Grodzisku, zespół dworsko-parkowy w Grodzisku, a także zespół parafialny oraz kaplicę grobową rodziny Trębickich wraz z otoczeniem w Zembrowie. Do Strefy B- ochrony zachowanych elementów zabytkowych należy m.in. teren przy kościele parafialnym w Grodzisku, teren przy kościele parafialnym i kaplicy grobowej rodziny Trębickich w Zembrowie, cmentarz parafialny w Grodzisku i cmentarz parafialny w Zembrowie. Dla ww. stref w Studium sformułowano szczegółowe wytyczne konserwatorskie:

Zasady i kierunki rozwoju gminy wskazane w Studium są bezpośrednio powiązane z celami strategicznymi i kierunkami działań rewitalizacyjnych ujętych w niniejszym Programie. Postanowienia obydwu dokumentów dążą do realizacji przestrzennych procesów rozwojowych w sposób kompleksowy i wszechstronny w obszarach: społecznym, gospodarczym, środowiskowym, funkcjonalno-przestrzennym i technicznym, determinując w ten sposób przekształcenia związane z poprawą sytuacji społecznej i jakości życia mieszkańców.

7. Szacunkowe ramy finansowe

Zestawienie projektów stanowi tzw. indykatywną listę projektów kluczowych. Indykatywny charakter list oznacza, iż podane w nich informacje dotyczące poszczególnych projektów mają charakter orientacyjny, są odzwierciedleniem najlepszej wiedzy w momencie tworzenia listy. Dopuszczalne są więc modyfikacje zakresu projektów, wartości i harmonogramu, a realizacja poszczególnych zadań będzie uzależniona od możliwości finansowych podmiotów i instytucji odpowiedzialnych za ich wdrażanie. Wybór możliwości finansowania przedsięwzięć dokonany zostanie z zachowaniem zasady dodatkowości. Niezbędna jest więc koordynacja możliwości wykorzystania środków pomocowych funduszy europejskich ze środkami przewidzianymi w ramach polityk sektorowych i instrumentów krajowych. Zaangażowane więc powinny zostać środki publiczne pochodzące z budżetu państwa, budżetu gminy, ale także środki pozostałych interesariuszy Programu i realizujących przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Tab. 9 Szacunkowe ramy finansowe przedsięwzięć

lp.	przedsięwzięcie podstawowe	szacowana wartość (zł)	źródła finansowania
1	P1: Renowacja zabytkowego dworku w Grodzisku wraz z rewaloryzacją parku oraz ich adaptacja dla celów muzealnych i kulturalno-edukacyjnych	8 000 000	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027, Programy realizowane przez Samorząd Województwa Mazowieckiego,

lp.	przedsięwzięcie podstawowe	szacowana wartość (zł)	źródła finansowania
2	P2: Modernizacja sali wiejskiej w Grodzisku i zagospodarowanie terenu wokół jako miejsca integracji i aktywności społecznej mieszkańców wsi	2 000 000	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FENIKS), Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS), środki Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, środki Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, środki Narodowego Centrum Kultury, Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO), Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030, Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, LGD „Tygiel Doliny Bugu”, Program Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, fundacje korporacyjne, dotacje powiatu, budżet Gminy i inne dostępne źródła finansowania, w tym w ramach nowej perspektywy finansowej UE na lata 2028-2034
3	P3: Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych.	500 000	
4	P4: Renowacja zabytkowego kościoła parafialnego pw. Świętej Trójcy w Grodzisku i remont plebanii wraz z zagospodarowaniem otoczenia	3 000 000	
5	P5: Centrum Integracji Międzypokoleniowej i Dom Pomocy Społecznej w Zembrowie	18 000 000	
6	P6: Tworzenie przyjaznej, wielofunkcyjnej przestrzeni wspólnej w Zembrowie, sprzyjającej integracji mieszkańców i rozwojowi lokalnych inicjatyw społeczno-kulturalnych	5 000 000	
7	P7: Renowacja zabytkowego kościoła parafialnego pw. Najświętszego Zbawiciela w Zembrowie wraz z remontem plebanii i zagospodarowaniem otoczenia	3 000 000	
8	P8: Poprawa bezpieczeństwa i rozwój zrównoważonej mobilności w podobszarach rewitalizacji w Gminie Sabnie	20 000 000	
9	P9: Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej poprzez modernizację sieci wodociągowej oraz budowę kanalizacji sanitarnej w podobszarach rewitalizacji	60 000 000	
10	P10: Poprawa jakości środowiska w obszarze rewitalizacji w Gminie Sabnie	700 000	
11	P11: Poprawa jakości kształcenia na terenie Gminy Sabnie poprzez kompleksowe działania inwestycyjne i społeczne	10 000 000	
12	P12: Podniesienie jakości usług publicznych w Gminie Sabnie	18 000 000	
13	P13: Poprawa jakości życia w Gminie Sabnie poprzez tworzenie przestrzeni wspólnych sprzyjających aktywizacji i integracji mieszkańców	5 000 000	
14	P14: Zalew Niewiadoma jako Lokalne Centrum Sportu, Rekreacji i Turystyki w Gminie Sabnie	10 000 000	

Potencjalne źródła finansowania realizacji przedsięwzięć obejmują:

- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027,
- Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027,
- Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027,
- Środki krajowe, w tym m.in. w systemie pomocy społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Program wieloletni na rzecz osób starszych „Aktywni Seniorzy - ASY” na lata 2026-2030, Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania

Odporności: Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Bank Gospodarstwa Krajowego, Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Narodowe Centrum Kultury,

- Środki wojewódzkie, w tym Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie oraz środki Samorządu Województwa Mazowieckiego w ramach dostępnych instrumentów finansowych i programów,
- Pozostałe źródła np. LGD, fundacje korporacyjne, środki dostępne w ramach nowej perspektywy finansowej UE na lata 2028-2034 etc.

Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego¹⁸

Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego (czyli tzw. Fundusze norweskie i EOG) są formą bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię kilkunastu państwom Europy Środkowej i Południowej oraz krajom bałtyckim. Realizowany w ramach ww. Mechanizmów Program Kultura to jedno z największych zewnętrznych źródeł finansowania kultury w Polsce. Jego celem jest zwiększenie uczestnictwa w kulturze, ochrona różnorodności w sztuce oraz zrównoważony rozwój lokalnego dziedzictwa kulturowego — zwłaszcza poza dużymi aglomeracjami. W ramach **Działania I: Rewitalizacja i zrównoważone zarządzanie dziedzictwem kulturowym z aktywnym udziałem społeczności lokalnej** zakłada się kompleksowe podejście do dziedzictwa kulturowego: projekty wspierane w ramach otwartego naboru będą integrować zarówno dziedzictwo materialne, jak i niematerialne, łącząc renowację i rewitalizację, ponowne wykorzystanie budynków z programami zorientowanymi na społeczność. Projekty będą realizowane z wykorzystaniem metod partycypacyjnych, tworząc inkluzywne i dostępne przestrzenie dla zaangażowania kulturalnego i społecznego, tworząc ofertę edukacyjną i kulturalną przygotowaną z aktywnym udziałem społeczności lokalnych.

Beneficjentami programu mogą być: jednostki samorządu terytorialnego w imieniu samorządowych instytucji kultury, samorządowe instytucje kultury, organizacje pozarządowe prowadzące działalność w sektorze kultury.

W ramach **Działania II: Zwiększenie udziału społeczności w zróżnicowanej lokalnej scenie kulturalnej** wsparciem objęte będą festiwale, koncerty, wystawy i wydarzenia kulturalne, a także szkolenia, rezydencje artystyczne i rozwój kompetencji (w tym cyfrowych). Beneficjentami programu mogą być publiczne instytucje kultury, jednostki samorządu terytorialnego działające w imieniu samorządowych instytucji kultury, szkoły artystyczne i uczelnie artystyczne, NGO z sektora kultury, małe i średnie przedsiębiorstwa z sektora kultury.

Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)¹⁹

Jest to kluczowy instrument wsparcia społecznego w Polsce, będący następcą Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) z lat 2014-2020. Jego celem jest zwiększenie spójności społecznej i gospodarczej poprzez inwestycje w kapitał ludzki, integrację społeczną oraz poprawę dostępności usług publicznych. Główne cele obejmują:

- rozwój kompetencji i umiejętności mieszkańców, zwłaszcza w zakresie edukacji, rynku pracy i zdrowia,
- wspieranie integracji społecznej oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- zwiększenie dostępności usług publicznych, w tym dla osób z niepełnosprawnościami,

¹⁸ <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/norweski-mechanizm-finansowy-oraz-mechanizm-finansowy-europejskiego-obszaru-gospodarczego>, <https://eeagrants.org/pl/poland/programmes/culture>

¹⁹ Szczegółowy Opis Priorytetów Programu, <https://www.rozwojspoeczny.gov.pl/strony/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/prawo-i-dokumenty/szczegolowy-opis-priorytetow-programu-fundusze-europejskie-dla-rozwoju-spoecznyego-2021-2027/>

- promowanie innowacji społecznych i rozwiązań sprzyjających równym szansom.

Beneficjentami programu mogą być: jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe i społeczne, instytucje edukacyjne i szkoleniowe, placówki ochrony zdrowia oraz przedsiębiorstwa, zwłaszcza z sektora MŚP, realizujące projekty o charakterze społecznym.

Forma wsparcia w ww. programach to dotacja, a wysokość dofinansowania z UE - do 82,52% kosztów kwalifikowanych, a instrumenty finansowania są oferowane przez Bank Gospodarstwa Krajowego²⁰.

Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)²¹

Jest to kontynuacja Programu Infrastruktura i Środowisko (POLiŚ) z lat 2014-2020. Jego celem jest wspieranie zrównoważonego rozwoju kraju poprzez inwestycje w infrastrukturę techniczną, ochronę środowiska, energetykę, transport oraz bezpieczeństwo zdrowotne i środowiskowe mieszkańców. Główne cele obejmują:

- realizację inwestycji przyczyniających się do osiągnięcia neutralności klimatycznej i ochrony zasobów naturalnych,
- poprawę jakości powietrza, wody i gleby, a także rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym,
- rozwój niskoemisyjnego, zrównoważonego transportu publicznego i infrastruktury drogowej,
- wzmacnianie odporności na skutki zmian klimatu poprzez inwestycje w retencję, gospodarkę wodną i ochronę przed powodzią,
- poprawę efektywności energetycznej budynków oraz rozwój odnawialnych źródeł energii,
- wsparcie infrastruktury zdrowotnej i systemów ratownictwa medycznego.

Forma wsparcia w ramach programu to dotacja, a wysokość dofinansowania z Unii Europejskiej może wynieść do 85% kosztów kwalifikowanych. Program FEnIKS kierowany jest do jednostek samorządu terytorialnego, przedsiębiorstw, instytucji publicznych, operatorów infrastruktury, organizacji pozarządowych i innych podmiotów realizujących projekty służące transformacji ekologicznej, poprawie jakości życia oraz zrównoważonemu rozwojowi społeczno-gospodarczemu.

Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 (FEM)²²

Jest to regionalny program operacyjny, będący kontynuacją Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego z lat 2014- 2020. Jego celem jest wspieranie zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego regionu poprzez inwestycje w infrastrukturę, środowisko, edukację, zdrowie oraz integrację społeczną. Główne cele obejmują:

- wzmacnianie konkurencyjności gospodarki Mazowsza poprzez rozwój innowacji i cyfryzacji,
- transformacja energetyczna i adaptacja do zmian klimatu,
- rozwój zrównoważonego transportu i mobilności miejskiej,
- poprawa jakości życia mieszkańców poprzez inwestycje w edukację, zdrowie i usługi społeczne,
- aktywizacja zawodowa i społeczna mieszkańców,
- ochrona dziedzictwa kulturowego i rewitalizacja obszarów zdegradowanych.

²⁰ <https://www.bgk.pl/programy-i-fundusze/programy/fundusze-europejskie-dla-rozwoju-spolecznego-2021-2027-fers/>

²¹ Szczegółowy Opis Priorytetów Programu, <https://www.feniks.gov.pl/strony/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/prawo-i-dokumenty/szczegolowy-opis-priorytetow-dla-programu-fundusze-europejskie-na-infrastrukture-klimat-srodowisko-2021-2027/>

²² Program Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 został przyjęty 2 grudnia 2022 r. decyzją wykonawczą Komisja Europejska nr C(2022) 8693.

Priorytety programu FEM to:

- Bardziej konkurencyjne i inteligentne Mazowsze – wsparcie dla badań, innowacji i cyfryzacji.
- Zielony rozwój Mazowsza - działania na rzecz efektywności energetycznej, OZE i ochrony środowiska.
- Rozwój mobilności miejskiej - inwestycje w ekologiczny transport publiczny i infrastrukturę rowerową.
- Lepiej połączone i dostępne Mazowsze - rozwój infrastruktury transportowej i cyfrowej.
- Wyższa jakość życia – inwestycje w infrastrukturę edukacyjną, społeczną i zdrowotną.
- Aktywne zawodowo Mazowsze – wsparcie dla rynku pracy i przedsiębiorczości.
- Nowoczesna i dostępna edukacja – rozwój edukacji przedszkolnej, ogólnej i zawodowej.
- Aktywna integracja oraz rozwój usług społecznych i zdrowotnych – działania na rzecz integracji społecznej i zdrowia publicznego.
- Mazowsze bliższe obywatelom – ochrona dziedzictwa kulturowego i rewitalizacja.

Beneficjentami programu mogą być: jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, administracja publiczna, przedsiębiorstwa, instytucje nauki i edukacji, instytucje rynku pracy, instytucje ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe, partnerstwa.

Maksymalny poziom dofinansowania wynosi do 85% kosztów kwalifikowanych dla projektów realizowanych w Regionie Mazowieckim regionalnym (obejmującym 32 powiaty i 244 gminy słabiej rozwinięte) oraz do 50% dla Regionu Warszawskiego stołecznego, obejmującego m.st. Warszawę i 9 sąsiednich powiatów.

Programy krajowe w systemie pomocy społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

- Program „Opieka 75+, którego celem jest poprawa dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, zarówno dla osób samotnych, jak również pozostających w rodzinach, będących w wieku 75 lat i więcej; adresowany jest do gmin miejskich, wiejskich, miejsko-wiejskich do 60 tys. mieszkańców. Gminy, które przystępują do realizacji programu, uzyskują finansowe wsparcie do 60% przewidywanych kosztów realizacji zadania w zakresie realizacji usług opiekuńczych.
- Program wsparcia rozwoju rodzinnych domów pomocy, którego celem jest poprawa dostępności do usług opiekuńczych świadczonych w rodzinnych domach pomocy oraz rozwój tej formy wsparcia.
- „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla jednostek samorządu terytorialnego, którego celem jest zapewnienie dostępności do usług asystencji osobistej, tj. wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym osób niepełnosprawnych, a także umożliwienie prowadzenia bardziej niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia.
- „Opieka wytchnieniowa” dla jednostek samorządu terytorialnego; głównym celem Programu jest wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad niepełnosprawnymi, dzięki czemu będą oni dysponować czasem, który mogą przeznaczyć na odpoczynek i regenerację, jak również na załatwienie niezbędnych spraw życiowych. Usługi opieki wytchnieniowej mogą służyć również okresowemu zabezpieczeniu potrzeb osoby z niepełnosprawnością w sytuacji, gdy członkowie rodzin lub opiekunowie z różnych powodów nie będą mogli wykonywać swoich obowiązków. Program zakłada wsparcie finansowe dla gmin w zakresie świadczenia usług opieki wytchnieniowej, w ramach pobytu dziennego i pobytu całodobowego.
- Program Aktywni Seniorzy - ASY na lata 2026-2030, którego celem jest włączanie osób starszych w aktywne życie społeczne, kulturalne i edukacyjne oraz tworzenie

warunków do godnego i aktywnego starzenia się. Program wspiera działania realizowane przez samorządy, organizacje pozarządowe, Uniwersytety Trzeciego Wieku i rady seniorów, umożliwiając osobom starszym korzystanie z różnorodnych form aktywności od edukacji i wolontariatu po uczestnictwo w życiu lokalnych wspólnot. Łączy perspektywy lokalne, najbliższe seniorowi, z myśleniem strategicznym z perspektywy ogólnokrajowej polityki senioralnej.

- Program „Maluch+” 2022-2029, którego celem jest wzrost dostępności miejsc opieki, co umożliwi łączenie życia zawodowego z rodzinnym, a także aktywizację zawodową rodziców, którzy dotychczas nie mogli podjąć pracy ze względu na konieczność sprawowania bezpośredniej opieki nad dziećmi do lat 3.

Inne programy krajowe

- Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności²³, którego celem strategicznym jest odbudowa potencjału rozwojowego gospodarki utraconego w wyniku pandemii oraz wsparcie budowy trwałej konkurencyjności gospodarki i wzrost poziomu życia społeczeństwa w dłuższym horyzoncie czasowym, co będzie odbywać się w szczególności poprzez przyspieszenie rozwoju niskoemisyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym, która w sposób odpowiedzialny wykorzystuje zasoby środowiska, a także rozwój oparty na wykorzystaniu rozwiązań cyfrowych.
- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa²⁴ w ramach m.in. działań związanych z premiami dla młodych rolników, inicjatywą LEADER oraz wsparciem modernizacyjnym gospodarstw rolnych, ze szczególnym uwzględnieniem inwestycji na rzecz środowiska i klimatu, dobrostanu zwierząt, czy też produkcji opartej o najwyższe standardy, a także działań wynikających z Krajowego Planu Odbudowy.
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej²⁵ w ramach realizacji zadań związanych z transformacją energetyczną gospodarki, poprawą jakości powietrza, adaptacją do zmian klimatu, przejściem na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym gospodarowanie odpadami, poprawą gospodarki wodno-ściekowej oraz działania na rzecz ochrony przyrody.
- Programy Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON)²⁶, w tym: dostępna publiczna przestrzeń w zakresie likwidacji barier architektonicznych i informacyjno-komunikacyjnych, dostępne mieszkanie, gdzie dofinansowanie dotyczy zmiany mieszkania na pozbawione barier architektonicznych, znajdujące się w lokalizacji umożliwiającej samodzielne opuszczenie budynku, aż do poziomu zero przed budynkiem. Mobilność osób z niepełnosprawnością, gdzie dofinansowanie dotyczy części kosztów zakupu dostosowanego samochodu osobowego.
- Program w ramach Funduszu Dostępności²⁷ realizowany przez Bank Gospodarstwa Krajowego, gdzie pożyczka przeznaczona jest na realizację inwestycji, która dostosowuje wielorodzinny budynek mieszkalny, budynek użyteczności publicznej lub budynek zamieszkania zbiorowego do potrzeb osób, które mają ograniczenia w mobilności lub percepcji.
- Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 3.0 (NPRCz 3.0) na lata 2026-2030, który jest obecnie w fazie przygotowań. Kontynuowane będą działania z zakresu wspierania i promocji czytelnictwa oraz rozwoju infrastruktury bibliotek publicznych, dzięki któremu będą one mogły stać się ważnymi ośrodkami życia społecznego i lokalnymi centrami dostępu do kultury.
- Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych (RFIL) to program, w ramach którego rządowe środki trafiają do gmin, powiatów i miast w całej Polsce na inwestycje bliskie

²³ Decyzja wykonawcza Rady zmieniająca decyzję wykonawczą z dnia 17 czerwca 2022 r. w sprawie zatwierdzenia oceny planu odbudowy i zwiększania odporności Polski, 2023/0426(NLE).

²⁴ Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027, <https://www.gov.pl/web/arimr/plan-strategiczny-dla-wspolnej-polityki-rolnej-na-lata-2023-2027>.

²⁵ Strategia działania NFOŚiGW, <https://www.gov.pl/web/nfosigw/dokumenty-programowe>

²⁶ <https://www.pfron.org.pl/o-funduszu/programy-i-zadania-pfron/programy-i-zadania-real/>

²⁷ <https://www.bgk.pl/programy-i-fundusze/fundusze/fundusz-dostepnosci/pozyczki-z-funduszu-dostepnosci/>

ludziom. Wsparcie jest bezzwrotne i pochodzi z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19.

- Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030 jest kontynuacją programów rządowych skierowanej do sektora organizacji pozarządowych. Podstawowym celem programu jest promocja działalności społecznej, aktywizacja i formowanie postaw obywatelskich.

Programy Narodowego Centrum Kultury

- Program Bardzo Młoda Kultura, który zakłada wykorzystywanie metod edukacji kulturowej do animowania zmian społecznych przyczyniając się do kreatywnego, sprawczego i innowacyjnego działania młodzieży, a także kształtowania u niej postaw oraz umiejętności: współpracy, zaufania społecznego i odpowiedzialności. Celem programu jest rozwój podmiotowego uczestnictwa młodzieży w kulturze poprzez rozwój umiejętności w zakresie krytycznego i twórczego myślenia, wspieranie podmiotowości i umacnianie tożsamości społeczności lokalnych w perspektywie nasilonego procesu interakcji kultur, wspieranie twórczego i wrażliwego na lokalne konteksty społeczne wykorzystania wartości dziedzictwa kulturowego wspólnot lokalnych.
- Program EtnoPolska odpowiada na potrzeby społeczności lokalnych i regionalnych, dla których ważne jest dziedzictwo kulturowe. Celem programu jest tworzenie warunków dla wzmacniania tożsamości kulturowej i uczestnictwa w kulturze na poziomie lokalnym i regionalnym. W ramach programu dofinansowane będą przedsięwzięcia popularyzujące dziedzictwo kulturowe.
- Program Dom Kultury+, którego celem jest inicjowanie działań służących wzmocnieniu zaangażowania domów kultury w życie społeczności lokalnej, odkrywaniu i rozwijaniu potencjału i kapitału kulturowego jej członków oraz kulturotwórczych zasobów społeczności.
- Program Kultura – Interwencje, którego celem jest wspieranie projektów wymagających interwencji, skupionych na: inicjatywach opartych na partnerstwach wspólnie realizujących przedsięwzięcia kulturalne wzmacniające uczestnictwo w kulturze na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym, rozwijaniu kompetencji kadr kultury i nauczycieli w obszarze animacji i edukacji kulturalnej, umożliwieniu prowadzenia badań i analiz dotyczących praktyk kulturalnych. Program jest elementem działań strategicznych na rzecz systemowego wsparcia animacji i edukacji kulturowej realizowanych przez Narodowe Centrum Kultury pn. Wspólna kultura.
- Program Synergie, którego celem jest wspieranie społeczności lokalnych w procesie budowania wspólnoty poprzez działania kulturalno-edukacyjno-animacyjne w przestrzeniach wspólnych. Tym samym program stwarza warunki do aktywizacji i włączania w życie społeczno-kulturalne wszystkich grup wiekowych i społecznych, w myśl jednej z naczelných idei UNESCO: nikt nie pozostaje w tyle (Leave no one behind, LNOB). Program zakłada wsparcie projektów kulturalnych o wymiarze lokalnym, uwzględniających udział zagranicznych partnerów wywodzących się z państw europejskich, którzy wzbogacą przedsięwzięcia swoją perspektywą.

Inne programy wojewódzkie

- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie w zakresie wsparcia ochrony wód i gospodarki wodnej, ochrony powierzchni ziemi i gospodarki odpadami, ochrony atmosfery, ochrony przyrody i krajobrazu, monitoringu środowiska, zapobiegania i likwidacji nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, wspomagania wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej, edukacji ekologicznej.

Programy realizowane przez Samorząd Województwa Mazowieckiego

- Mazowsze dla równomiernego rozwoju - celem instrumentu jest wsparcie jednostek samorządu terytorialnego z województwa mazowieckiego nieposiadających wystarczającego potencjału infrastruktury technicznej oraz mających ograniczone szanse pozyskania środków na realizację pilnych potrzeb mieszkańców z innych programów pomocowych służących równomiernemu rozwojowi województwa mazowieckiego.
- Autobusy dla mazowieckich szkół - celem programu jest pomoc finansowa dla jednostek samorządu terytorialnego województwa mazowieckiego w zakresie realizacji ustawowego obowiązku dowozu dzieci/młodzieży do szkół poprzez udzielenie dotacji celowej na zakup nowych autobusów szkolnych przeznaczonych do realizacji ww. obowiązku.
- Mazowsze dla działkowców – program umożliwia pozyskanie środków na budowę, odbudowę, modernizację i remonty infrastruktury ogrodowej, m.in. sieci wodociągowej i elektrycznej, monitoringu, parkingów, ścieżek rowerowych, oświetlenia czy ogrodzeń. Na dofinansowanie mają szansę również projekty dotyczące aranżacji terenów zielonych, nowych nasadzeń, tworzenia oczek wodnych, stawów czy trawników.
- Mazowsze dla klimatu - celem programu jest podniesienie poziomu ochrony przed skutkami zmian klimatu i zagrożeń naturalnych poprzez finansowanie działań związanych z adaptacją do zmian klimatu, w tym w szczególności z błękitno-zieloną infrastrukturą, nasadzeniem zieleni oraz energooszczędnością.
- Mazowsze dla kół gospodyń wiejskich - program służy aktywizacji i rozwojowi społeczności w środowisku wiejskim na Mazowszu poprzez doposażenie organizacji pozarządowych, w których działają gospodynie aktywne społecznie, w niezbędny sprzęt.
- Mazowsze dla melioracji – program umożliwia pozyskanie środków przez spółki wodne działające na terenie województwa mazowieckiego na bieżące utrzymanie wód i urządzeń wodnych rozumiane jako eksploatacja, konserwacja, remont w celu zachowania funkcji urządzeń, polegające na mechanicznym lub ręcznym: odmuleniu rowów, wykaszaniu dna i skarp rowu oraz wygrabianiu porostów ze skarp i dna rowów, karczowaniu i wycinaniu drzew i zakrzaczeń ze skarp oraz dna rowu, czyszczeniu i naprawie budowli na rowach oraz naprawie skarp rowów.
- Mazowsze dla młodzieży, który umożliwia wsparcie działania młodzieżowych rad gmin i powiatów z terenu województwa mazowieckiego.
- Mazowsze dla czystego ciepła umożliwia pozyskanie dodatku do zakupu nośników energii lub dotacji do wymiany źródeł ciepła lub termomodernizacji budynków mieszkalnych.
- Mazowsze dla czystego powietrza, który umożliwia pozyskanie środków na kontrolę przestrzegania przepisów uchwały antysmogowej, przeprowadzenie minimum jednej akcji edukacyjno-informacyjnej, wsparcie organizacyjno-techniczne realizacji planu działań krótkoterminowych, zakup, montaż i uruchomienie ogólnodostępnej stacjonarnej stacji ładowania pojazdów elektrycznych, zwiększenie potencjału inwestycyjnego gminy w zakresie ograniczania niskiej emisji, czyszczenie/mycie ulic na mokro.
- Mazowsze dla lokalnych centrów integracyjnych - celem programu jest rozwój tzw. centrów integracyjno-kulturalnych, np. świetlic wiejskich, gminnych/osiedlowych ośrodków kultury, domów kultury itp.
- Mazowsze dla miejsc pamięci - umożliwia pozyskanie środków na rewitalizację, modernizację, konserwację, a także tworzenie nowych miejsc pamięci będących świadectwem wydarzeń o szczególnym znaczeniu dla kształtowania się tożsamości narodowej Polaków, takich jak: pomniki, kapliczki, krzyże przydrożne, nagrobki czy tablice upamiętniające wydarzenia lub postacie historyczne.
- Mazowsze dla seniorów - celem programu jest aktywizacja osób starszych, zapobieganie ich wykluczeniu i utracie samodzielności oraz polepszenie jakości życia

mieszkańców regionu w wieku senioralnym poprzez udzielenie pomocy finansowej na realizację własnych zadań bieżących jst, będących inicjatywą rad seniorów.

- Mazowsze dla sołectw umożliwia pozyskanie środków na zadania wskazane przez sołectwa. Wnioski mogą dotyczyć sołectw, które zostały wskazane jako partycypujące w zadaniach zrealizowanych w ramach edycji „Mazowieckiego Instrumentu Aktywizacji Sołectw” z lat 2018-2023.
- Mazowsze dla sportu - program umożliwia pozyskanie środków na budowę, przebudowę, modernizację i remont obiektów sportowych, w tym m.in. hal i wielofunkcyjnych boisk sportowych, kortów tenisowych, skateparków, lodowisk, obiektów do uprawiania sportów wodnych i sportów miejskich (siłownie plenerowe, pumtracki, street workout, placów sportowo-rekreacyjnych). Katalog inwestycji nie ma charakteru zamkniętego.
- Mazowsze dla straży pożarnych umożliwia dofinansowanie remontu lub modernizacji jednej strażnicy OSP z terenu gminy, a także zakup nowego lekkiego, średniego lub ciężkiego samochodu ratowniczo-gaśniczego, jak również zakup specjalistycznego sprzętu ratowniczego, środków ochrony osobistej czy umundurowania bojowego.

8. Mechanizmy integracji działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Przedsięwzięcia zaplanowane w Programie są kompleksowe, zintegrowane, skoncentrowane i komplementarne.

Kompleksowość i podejście zintegrowane

Program został opracowany na bazie pogłębionej diagnozy stanu obszaru rewitalizacji. W każdej z analizowanych sfer, tj. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, zidentyfikowane zostały zjawiska kryzysowe, potrzeby interesariuszy oraz lokalne potencjały rozwojowe, wskazujące na możliwości niwelacji zaistniałych zjawisk problemowych. Na tej podstawie zaplanowane zostały kompleksowe przedsięwzięcia podstawowe i towarzyszące im przedsięwzięcia uzupełniające. Kompleksowe przedsięwzięcia koncentrują się na aspektach społecznych, a ich zakres jest dopełniany przez elementy ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Takie podejście zapewnia niezbędne wsparcie dla działań społecznych, które mają na celu zapewnienie spójności społecznej obszaru rewitalizacji i polepszenia jakości życia mieszkańców.

Integralność podejścia została osiągnięta poprzez zdefiniowanie celów, kierunków działań i przedsięwzięć, które odpowiadają na potrzeby interesariuszy obszaru rewitalizacji. Cele i kierunki rewitalizacji określone zostały w oparciu o analizę potrzeb i lokalnych potencjałów rozwojowych obszaru, uwzględniając aspekt społeczny, gospodarczy, środowiskowy, przestrzenno-funkcjonalny oraz techniczny obszaru rewitalizacji zgodnie z wynikami diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Sabnie²⁸. Zaplanowane przedsięwzięcia są kompleksowe i uzupełniają się wzajemnie, mając różnorodne powiązania, co przyczynia się do zwiększenia ich skuteczności i wpływu na obszar rewitalizacji. Kompleksowy charakter interwencji, który stanowi odpowiedź na zidentyfikowane zjawiska kryzysowe, pozwala wpływać na zmiany zachodzące w obszarze rewitalizacji. Zastosowane podejście umożliwiło zaplanowanie spójnej i kompleksowej interwencji w ramach przedsięwzięć kluczowych i uzupełniających, stanowiąc synchronizację efektów ich oddziaływania na sytuację kryzysową.

Jednocześnie, zaplanowane przedsięwzięcia są zgodne z celami strategicznymi gminy Sabnie oraz wpisują się w kierunki rozwoju wskazane w dokumentach szczebla wojewódzkiego, w szczególności w: Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+

²⁸ Uchwała Nr XXXI/130/2026 Rady Gminy Sabnie z dnia 2 marca 2026 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Sabnie (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2026 r. poz. 2904), zm. uchwałą Nr XXXII/135/2026 Rady Gminy Sabnie z dnia 25 marca 2026 r. zmieniającą uchwałę w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Sabnie (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2026 r. poz. 3140).

i Planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego. Zastosowane podejście umożliwia zatem nie tylko skuteczne przeciwdziałanie zdiagnozowanym zjawiskom kryzysowym na poziomie lokalnym, lecz także synchronizację działań rewitalizacyjnych z polityką rozwojową i przestrzenną prowadzoną na poziomie powiatowym i wojewódzkim.

Koncentracja

Zgodnie z zasadą koncentracji proces rewitalizacji jest formalnie ograniczony do obszaru o istotnym znaczeniu dla gminy, obejmującego część obszaru zdegradowanego i dotkniętego szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne ukierunkowane są na obszar rewitalizacji, a lokalne potencjały rozwojowe mogą stanowić przyczynek do procesów odnowy gminy. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zostały zaplanowane do realizacji w obszarze rewitalizacji, niemniej jednak wszelkie działania, które mogą się przyczynić do osiągnięcia zakładanych celów i kierunków rewitalizacji, zlokalizowanych także poza obszarem rewitalizacji, w przyszłości będą dopuszczalne.

Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach, w szczególności przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

Komplementarność przestrzenna oznacza konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji Programu wzajemnych powiązań pomiędzy projektami i przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi realizowanymi na obszarze rewitalizacji i znajdujących się poza nim, ale oddziałujących na obszar rewitalizacji. Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest efektywne oddziaływanie Programu na cały obszar, dotknięty stanem kryzysowym, tak aby poszczególne projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synergii. Prowadzone działania nie powinny skutkować przenoszeniem problemów na inne obszary ani wystąpieniem negatywnych efektów społecznych. Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się natężeniem problemów społecznych, a także niezadowalającym stanem obiektów mieszkalnych i zabytkowych, estetyki przestrzeni, infrastruktury drogowej oraz zagospodarowania przestrzeni publicznej. W Programie zaplanowano do realizacji projekty, które są ukierunkowane na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej oraz funkcjonalno-przestrzennej, środowiskowej i technicznej, jak również gospodarczej poprzez wsparcie mieszkańców poszukujących źródła zarobkowania. Zakłada się, że ich realizacja w obszarze rewitalizacji pozytywnie wpłynie na jego otoczenie i docelowo pozytywne efekty realizacji obejmą swym zasięgiem obszar gminy. Istotnym jest podniesienie, iż prawidłowe funkcjonowanie sfery społecznej nie jest możliwe bez odpowiedniego urządzenia i zagospodarowania sfery przestrzenno-funkcjonalnej. Realizacja przedsięwzięć w granicach obszaru rewitalizacji, zarówno w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, w tym obiekty budowlane, tereny gminnej przestrzeni publicznej, obiekty zabytkowe, jak i społecznej, prowadzącej do zwiększenia aktywności społecznej oraz adresowanie działań do grup społecznych zagrożonych wykluczeniem powoduje, że oczekiwane jest kompleksowe oddziaływanie na obszar rewitalizacji. Zakłada się, iż wyprowadzenie obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego doprowadzi w dłuższej perspektywie czasowej do przenoszenia pozytywnych wzorców na inne obszary gminy. Zaplanowane w ramach projektów zintegrowanych działania obejmują projekty nastawione na poprawę jakości życia mieszkańców poprzez modernizację infrastruktury społecznej i zagospodarowanie przestrzeni publicznych, a także realizację działań społecznych w szerokim zakresie w obszarze rewitalizacji: Grodzisk, Zembrów. Ponadto zaplanowano do realizacji inne komplementarne projekty, których celem jest dopełnienie osiągnięcia zamierzonej wizji rewitalizacji. Zasięg oddziaływania projektów dotyczących szeroko pojętej integracji społecznej oraz aktywizacji zawodowej mieszkańców może wykraczać poza obszar

rewitalizacji, obejmując swym zakresem także osoby wykluczone, zamieszkujące poza wyznaczonym obszarem.

Komplementarność problemowa oznacza konieczność realizacji przedsięwzięć, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, sprawiając, że przedsięwzięcia zaplanowane w Programie będą oddziaływały na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcyjnym, technicznym, środowiskowym). Celem zapewnienia komplementarności problemowej jest przeciwdziałanie fragmentaryzacji działań, przy jednoczesnej koncentracji na całościowym spojrzeniu na przyczyny występowania kryzysu na danym obszarze. Konieczne jest więc określenie pożądanego stanu realizacji projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz ich parametryzacja, ułatwiająca dobór mierników osiągania celów Programu. Skuteczna komplementarność problemowa prowadzi do powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach działania, co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną działań jednostki samorządu terytorialnego. Wszystkie zaplanowane działania w ramach Programu zostały zaprojektowane w taki sposób, aby się wzajemnie dopełniały tematycznie. Projekty rewitalizacyjne stanowią odpowiedź na problemy zdiagnozowane w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcyjnej i technicznej, które przyczyniły się do powstania obszarów zdegradowanych na terenie gminy. Całościowe spojrzenie na przyczyny wystąpienia sytuacji kryzysowej prowadzi do kompleksowej realizacji projektów przewidzianych w ramach Programu, zarówno projektów zintegrowanych, jak i projektów komplementarnych. W zintegrowanych projektach rewitalizacyjnych połączono działania skierowane na aktywizację mieszkańców oraz zapobieganie powstawaniu zjawiska wykluczenia społecznego, a także przywracanie wartości zabytkom oraz zagospodarowanie przestrzeni publicznej i ochronę środowiska naturalnego. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne, ujęte w Programie, charakteryzują się komplementarnością problemową. Zgłoszone projekty stanowią połączenie działań ze sfery przestrzenno-funkcyjnej i technicznej z działaniami społecznymi, co zostało szczegółowo wykazane w charakterystyce planowanych przedsięwzięć. Warta podkreślenia jest komplementarność problemowa pomiędzy realizowanymi projektami, tj. poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy, poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego. Wymienione projekty wykazują ścisły związek z przedsięwzięciami w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Tab. 10 Komplementarność problemowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych

lp.	projekt	Wpływ na problemy w sferze:				
		społecznej	gospodarczej	przestrzenno-funkcyjnej	środowiskowej	technicznej
1	P1: Renowacja zabytkowego dworku w Grodzisku wraz z rewaloryzacją parku oraz ich adaptacja dla celów muzealnych i kulturalno-edukacyjnych	X	X	X	X	X
2	P2: Modernizacja sali wiejskiej w Grodzisku i zagospodarowanie terenu wokół jako miejsca integracji i aktywności społecznej mieszkańców wsi	X	X	X	X	X
3	P3: Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych.	X	X			
4	P4: Renowacja zabytkowego kościoła parafialnego pw. Świętej Trójcy w Grodzisku i remont plebanii wraz z zagospodarowaniem otoczenia	X		X	X	X
5	P5: Centrum Integracji Międzypokoleniowej i Dom Pomocy Społecznej w Zembrowie	X	X	X	X	X

lp.	projekt	Wpływ na problemy w sferze:				
		społecznej	gospodarczej	przestrzenno-funkcjonalnej	środowiskowej	technicznej
6	P6: Tworzenie przyjaznej, wielofunkcyjnej przestrzeni wspólnej w Zembrowie, sprzyjającej integracji mieszkańców i rozwojowi lokalnych inicjatyw społeczno-kulturalnych	X	X	X	X	X
7	P7: Renowacja zabytkowego kościoła parafialnego pw. Najświętszego Zbawiciela w Zembrowie wraz z remontem plebanii i zagospodarowaniem otoczenia	X		X	X	X
8	P8: Poprawa bezpieczeństwa i rozwój zrównoważonej mobilności w podobszarach rewitalizacji w Gminie Sabnie	X	X	X	X	X
9	P9: Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej poprzez modernizację sieci wodociągowej oraz budowę kanalizacji sanitarnej w podobszarach rewitalizacji	X	X	X	X	X
10	P10: Poprawa jakości środowiska w obszarze rewitalizacji w Gminie Sabnie	X	X	X	X	X
11	P11: Poprawa jakości kształcenia na terenie Gminy Sabnie poprzez kompleksowe działania inwestycyjne i społeczne	X	X	X	X	X
12	P12: Podniesienie jakości usług publicznych w Gminie Sabnie	X	X	X	X	X
13	P13: Poprawa jakości życia w Gminie Sabnie poprzez tworzenie przestrzeni wspólnych sprzyjających aktywizacji i integracji mieszkańców	X	X	X	X	X
14	P14: Zalew Niewiadoma jako Lokalne Centrum Sportu, Rekreacji i Turystyki w Gminie Sabnie	X	X	X	X	

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania realizacją Programem, który pozwoli na efektywne współdziałanie różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. Należy podkreślić ważną rolę wszystkich interesariuszy rewitalizacji na etapie opracowania i wdrażania Programu. Za zarządzanie Programem odpowiedzialny będzie Wójt Gminy Sabnie, który podejmuje strategiczne decyzje dotyczące prowadzenia procesu rewitalizacji, natomiast czynności operacyjne wykonywane będą przez zespół ds. rewitalizacji, funkcjonujący w strukturach Urzędu Gminy w ramach bieżących obowiązków pracowników. Szczegółowy opis systemu zarządzania, monitorowania i oceny efektywności wdrażanych działań przedstawiony został w rozdziale 10 i 11.

Komplementarność międzyokresowa oznacza konieczność rozeznania, analizy i oceny oraz sformułowania wniosków odnośnie do dotychczasowego sposobu wspierania procesów rewitalizacji, jego skuteczności, osiągnięć i problemów wdrażania Programu. Ma ona gwarantować ciągłość procesu rewitalizacji w zmieniających się uwarunkowaniach formalno-prawnych, w szczególności w unijnych perspektywach finansowych (2007-2013, 2014-2020, 2021-2027), stanowiących jedno z głównych źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Jednocześnie stanowi odwołanie do obowiązku oceny aktualności i stopnia realizacji Programu co najmniej co 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny.

Komplementarność międzyokresowa służy także budowaniu instytucjonalnej pamięci procesu rewitalizacji, gdyż pozwala zachować ciągłość działań, integrować doświadczenia z poprzednich lat z planowaniem nowych interwencji oraz sprawnie reagować na zmieniające się potrzeby społeczności lokalnej. Takie podejście sprzyja nie tylko spójności w czasie, lecz także umożliwia lepsze przygotowanie gminy do wykorzystania przyszłych możliwości finansowania w ramach kolejnych perspektyw programowych.

Gmina Sabnie nie posiadała dotychczas dokumentu jakim jest Lokalny Program Rewitalizacji lub Gminny Program Rewitalizacji. Gminny Program Rewitalizacji Gminy Sabnie na lata 2025-2035 jest pierwszym formalnym dokumentem dotyczącym rozwoju gminy poprzez rewitalizację. Mimo tego, prowadzone były już projekty, które wpisują się w określony w niniejszym dokumencie katalog celów i stanowią element określonej w nim wizji. Do takich, realizowanych dotychczas projektów, należą m.in.:

- „Perspektywy” – Aktywizacja kobiet z gminy Sabnie nieaktywnych zawodowo i korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.
- NOWY ZAWÓD – szansa dla mieszkańców Gminy Sabnie.
- Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z terenu Gminy Sabnie.
- Dodatkowe zajęcia pozalekcyjne dla uczniów Zespołu Szkół w Sabniach.
- Utworzenie wiejskich placów zabaw w Kupientynie i Zembrowie.
- Przygotowanie jednostek samorządu terytorialnego do stosowania Wspólnej Metody Oceny (CAF) w procesie mierzenia potencjału i dokonań poprzez szkolenia pracowników i pomoc doradczą.
- LUBIĘ SZKOŁĘ – wyrównanie szans edukacyjnych uczniów z Gminy Sabnie.
- Wyszukoleni strażacy OSP – bezpieczna Gmina Sabnie.
- Budowa zbiornika retencyjnego Niewiadoma.
- Udział w programach: Czyste powietrze, Usuwanie wyrobów zawierających azbest.

Komplementarność źródeł finansowania ma zagwarantować finansowanie Programu z kilku źródeł. Komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądanych zmian. Zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą finansowane ze środków własnych gminy, funduszy Unii Europejskiej, krajowych oraz środków prywatnych. Potencjalne źródła finansowania obejmują:

- Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027,
- Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027,
- Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027,
- Środki krajowe, w tym m.in. w systemie pomocy społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Bank Gospodarstwa Krajowego, Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Rządowy Program Odbudowy Zabytków, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, etc.
- środki publiczne z budżetu Gminy Sabnie,
- środki prywatne interesariuszy, którzy zgłosili swoje projekty ujęcia w Programie.

Szacunkowe ramy finansowe zostały przedstawione w tabeli 7.

9. Włączenie interesariuszy w proces rewitalizacji

Program rewitalizacji jest wypracowywany przez samorząd gminny i poddawany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Cele i kierunki działań oraz przedsięwzięcia rewitalizacyjne zostały oparte na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy. Prowadzenie procesu rewitalizacji wiąże się z zaangażowaniem lokalnej społeczności do działania na różnych poziomach: wytyczania kierunków, współpracy partnerskiej, realizacji przedsięwzięć i utrzymania efektów wprowadzanych zmian. Organizowanie społeczności lokalnej to proces wspierania ludzi w podejmowaniu wspólnych działań na rzecz ulepszania własnego środowiska, a także metoda działania, którego celem

jest mobilizowanie społeczności do podejmowania niezbędnych wysiłków zmierzających do poprawy jej sytuacji.

Istotną rolę w procesie tworzenia i realizacji programu rewitalizacji odgrywa partycypacja społeczna, która obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający udział interesariuszy. Katalog interesariuszy obejmuje:

- mieszkańcy obszaru rewitalizacji i gminy oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze,
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą,
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
- jednostki samorządu terytorialnego, ich jednostki organizacyjne oraz organy doradcze i konsultacyjne gminy,
- organy władzy publicznej,
- inne podmioty, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Partycypacja społeczna wpisana jest w proces rewitalizacji jako fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Skonsolidowanie wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszaru rewitalizacji jest ważnym warunkiem sukcesu. Program został wypracowany przez samorząd gminny i poddany dyskusji w oparciu o diagnozę służącą wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy w zakresie sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Zakładana jest współpraca wszystkich interesariuszy w trakcie realizacji i aktualizacji Programu z uwzględnieniem różnych poziomów ich zaangażowania – od informowania poprzez konsultacje aż do pełnej partycypacji oznaczającej aktywne uczestnictwo.

Punktem wyjściowym jest zaangażowanie interesariuszy w ramach procesu wspierania zmiany zachowań, który jest niezbędnym uzupełnieniem działań, a także gwarantem powodzenia jego realizacji, zarządzania i monitorowania. Interesariuszami są wszystkie strony, które są zainteresowane wdrażaniem postanowień Programu, mają wpływ na jego realizację, a także odnoszą korzyści z jego wdrażania.

Zaproponowane formy partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji obejmują zarówno działania informacyjne i konsultacyjne dotyczące planowanych oraz podejmowanych przez władze lokalne decyzji, jak również bardziej zaawansowane formy uczestnictwa, takie jak współdecydowanie czy kontrola obywatelska, szczególnie w odniesieniu do zgłaszanych i realizowanych projektów rewitalizacyjnych. Partycypacja społeczna w Programie jest rozumiana jako proces ciągły, towarzyszący każdemu etapowi rewitalizacji, począwszy od diagnozy, przez programowanie i wdrażanie, aż po monitoring i ewaluację. W ramach Programu przewidziano m.in. organizację otwartych spotkań konsultacyjnych, publikację informacji w Biuletynie Informacji Publicznej, możliwość zgłaszania projektów przez mieszkańców oraz udział w pracach Komitetu Rewitalizacji. Takie podejście wypełnia postanowienia art. 36 ustawy wdrożeniowej²⁹ w zakresie zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz innych podmiotów reprezentujących interesy społeczne, a także jest zgodne z art. 6 i 7 ustawy, gwarantując włączenie interesariuszy w sposób rzeczywisty i skuteczny. Dotychczas każda informacja o podejmowanych w tym zakresie działaniach była publikowana na stronie podmiotowej www.sabnie.pl i w Biuletynie Informacji Publicznej: www.sabnie.bip.net.pl.

Zapewnienie udziału interesariuszy rewitalizacji na etapie diagnozowania rozpoczęto od opracowania „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Sabnie”. Wyznaczony obszar zdegradowany i obszar

²⁹ Art. 36 ust. 8 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, Dz.U. z 2022 r. poz. 1079.

rewitalizacji został poddany procesowi konsultacji społecznych na podstawie Zarządzenia Nr 03/2026 Wójta Gminy Sabnie z dnia 9 stycznia 2026 roku w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Sabnie w terminie od 12 stycznia 2026 r. do 16 lutego 2026 r. Wykorzystano następujące formy prowadzenia konsultacji społecznych:

- zbieranie uwag w postaci papierowej
- zbieranie uwag w formie elektronicznej,
- ankiety,
- spotkania.

Interesariusze zostali włączeni w proces wyboru obszaru rewitalizacji, mieli możliwość wskazania problemów, które występują w gminie, a także pożądanym kierunków działań w celu wyprowadzenia zdiagnozowanych obszarów z sytuacji kryzysowej. Formularz zgłaszania uwag oraz projekt uchwały wraz z załącznikami graficznymi oraz „Diagnozą służącą wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Sabnie” były dostępne na stronie internetowej Gminy Sabnie, na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej oraz w formie papierowej w Urzędzie Gminy Sabnie. Wskazanie atutów i słabych stron gminy, a także zjawisk problemowych, występujących na terenie gminy, stanowiło istotny wkład partycypacji społecznej.

Wyniki konsultacji społecznych projektu „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Sabnie” zostały opublikowane w formie raportu za pośrednictwem strony internetowej gminy i biuletynu informacji publicznej.³⁰ Nie zgłoszono żadnych uwag ani propozycji zmian projektu diagnozy, wykorzystując formularz w formie papierowej i elektronicznej. W ramach prowadzonej ankietyzacji na temat zaproponowanego obszaru rewitalizacji Gminy Sabnie nie wpłynęła żadna ankieta z opiniami i propozycjami dotyczącymi ww. obszaru.

Spotkanie konsultacyjne zaplanowano na 21 stycznia 2026 r. o godzinie 14:00. Celem spotkania było przedstawienie wyników diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Sabnie, a także zapewnienie możliwości złożenia uwag i przedstawienia opinii wszystkim interesariuszom. Konsultacje te miały na celu zidentyfikowanie problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych, aby skutecznie zaplanować działania rewitalizacyjne, które podniosą jakość życia w gminie.

Udział interesariuszy rewitalizacji na etapie programowania został zapewniony poprzez ogłoszenie zaproszenia do składania projektów przedsięwzięć rewitalizacyjnych.³¹ Nabór miał charakter otwarty, powszechny, przejrzysty i dostępny dla wszystkich interesariuszy, niezależnie od formy prawnej, i umożliwiający im bezpośrednie zgłaszanie propozycji działań do ujęcia w Programie. W tym celu przygotowano i udostępniono formularz fiszki projektowej wraz z instrukcją wypełnienia.

W ramach naboru wpłynęły zgłoszenia projektów od interesariuszy zewnętrznych, tj. parafii w Grodzisku i Zembrowie. Świadczy to o zainteresowaniu lokalnych podmiotów

³⁰ <https://sabnie.bip.net.pl/kategorie/126-gminny-program-rewitalizacji/artykuly/558-zaproszenie-mieszkancow-gminy-sabnie-do-udzialu-w-konsultacjach-spoecznych-dotyczacych-gminnego-programu-rewitalizacji?lang=PL>

³¹ <https://sabnie.bip.net.pl/kategorie/126-gminny-program-rewitalizacji/artykuly/701-nabor-przedswiezec-rewitalizacyjnych?lang=PL>

udziałem w procesie rewitalizacji oraz o możliwości włączenia do Programu przedsięwzięć wynikających z potrzeb i potencjałów społeczności lokalnej. Zaplanowane przedsięwzięcia odpowiadają zidentyfikowanym problemom obszaru rewitalizacji i wspierają realizację celów Programu. W przypadku zgłoszenia innych projektów na dalszych etapach wdrażania Programu, istnieje możliwość ich włączenia zgodnie z trybem aktualizacji, przewidzianym w ustawie o rewitalizacji.

Udział interesariuszy w realizacji procesu rewitalizacji zapewnia także Komitet Rewitalizacji. Komitet Rewitalizacji stanowi bowiem forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Gminy Sabnie w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą Wójta Gminy. Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2024 r. poz. 278) zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji określa, w drodze uchwały, Rada Gminy przed uchwaleniem Gminnego Programu Rewitalizacji. W dniu 2026 r. została przyjęta Uchwała Nr Rady Gminy Sabnie w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Sabnie. Zgodnie z postanowieniami art.7 ust. 1 ustawy o rewitalizacji podjęcie uchwały zostało poprzedzone konsultacjami społecznymi, które odbyły się od

Niezwłocznie po podjęciu uchwały, ogłoszono nabór członków do Komitetu Rewitalizacji. Procedura naboru zaplanowana została na 21 dni. Ogłoszenie wyników naboru zostanie opublikowane do 7 dni od dnia jego zakończenia w Biuletynie Informacji Publicznej: www.sabnie.bip.net.pl i na stronie podmiotowej Gminy: www.sabnie.pl. Członkowie Komitetu Rewitalizacji zostaną powołani w drodze zarządzenia Wójta Gminy Sabnie.

10. Zarządzanie realizacją Programu

Zarządzanie procesem rewitalizacji ma na celu wdrażanie działań, umożliwiających wyprowadzenie obszaru ze stanu degradacji, a tym samym poprawę jakości życia mieszkańców, przy zaangażowaniu interesariuszy i środków finansowych, pochodzących z różnych źródeł.

Gmina Sabnie

Gmina Sabnie jest głównym inicjatorem oraz koordynatorem działań i procesów rewitalizacyjnych, z uwagi na szeroki zakres swoich kompetencji, obejmujących m.in. kwestie związane z planowaniem przestrzennym, mieszkalnictwem, wsparciem społecznym, edukacją, ochroną zdrowia, kulturą, środowiskiem naturalnym i infrastrukturą.

Rada Gminy Sabnie

Do zadań Rady Gminy Sabnie należy podejmowanie uchwał w sprawie uchwalenia Programu Rewitalizacji, a także jego późniejszych aktualizacji. Rada Gminy ustala również zasady funkcjonowania Komitetu Rewitalizacji.

Wójt Gminy Sabnie

Wójt Gminy nadzoruje wdrażanie GPR, a także kieruje i koordynuje realizacją zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Do zadań Wójta należy również powoływanie członków Komitetu Rewitalizacji oraz wyznaczenie Koordynatora Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sabnie na lata 2026-2035.

Urząd Gminy Sabnie

Postanowienia Programu oraz działania Komitetu Rewitalizacji będą realizowane w strukturach organizacyjnych Urzędu Gminy Sabnie. **Komórką odpowiedzialną za koordynowanie prac związanych z realizacją Programu będzie Referat Rozwoju, Infrastruktury i Środowiska.** Wyznaczony zostanie Koordynator Gminnego Programu

Rewitalizacji dla Gminy Sabnie na lata 2026-2035. Do zadań pracowników Referatu należeć będzie:

- sporządzanie okresowych sprawozdań z realizacji GPR,
- ocena stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji,
- prowadzenie konsultacji społecznych z mieszkańcami,
- inicjowanie procesu aktualizacji zapisów GPR,
- wydawanie zaświadczeń dotyczących położenia nieruchomości w obszarze rewitalizacji oraz w obszarze specjalnej strefy rewitalizacji,
- uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach planowanych przedsięwzięć (w razie wystąpienia takiej konieczności),
- obsługa organizacyjna Komitetu Rewitalizacji, tj.
 - uczestnictwo w posiedzeniach Komitetu (bez prawa do głosowania);
 - sporządzanie protokołów z posiedzeń Komitetu;
 - powiadamianie Członków Komitetu oraz innych zaproszonych osób o terminie i tematyce posiedzenia;
 - przygotowanie materiałów na posiedzenia Komitetu;
 - gromadzenie i przechowywanie dokumentacji związanej z posiedzeniami Komitetu,

W realizację zapisów Programu Rewitalizacji zaangażowane będą również pozostałe Referaty odpowiednio do ich kompetencji. Referat Organizacyjno-Społeczny odpowiadać będzie za prowadzenie działań informacyjnych i partycypacyjnych zaplanowanych w ramach wdrażania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji, wyszukiwanie informacji o możliwościach finansowania GPR, przygotowywanie wniosków o dofinansowanie oraz realizacja innych działań związanych z pozyskiwaniem środków na inwestycje. Referat Finansowo-Księgowy będzie odpowiedzialny za obsługę budżetową i księgową, w tym za rozliczanie projektów realizowanych na podstawie GPR.

Koszty zarządzania procesem rewitalizacji ujęte zostaną w kosztach funkcjonowania Gminy i będą stanowiły wydatki bieżące na wynagrodzenia brutto pracowników. Nie przewiduje się dodatkowego wynagradzania osób biorących udział w procesie zarządzania Programem.

Komitet Rewitalizacji

Komitet Rewitalizacji stanowi istotny element w strukturze zarządzania Programem. Członkowie Komitetu Rewitalizacji zostaną powołani w drodze zarządzenia Wójta Gminy Sabnie po zakończeniu procedury naboru, opartej na zasadach określonych w Regulaminie określającym zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Sabnie, stanowiącym załącznik do Uchwały Rady Gminy Sabnie z dnia r. Ww. uchwała, zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2024 r. poz. 278) została podjęta przed uchwaleniem Gminnego Programu Rewitalizacji.

W założeniu, Komitet reprezentuje lokalne środowiska społeczne, gospodarcze, mieszkańców gminy, organizacje pozarządowe oraz inne grupy. W skład Komitetu wejdą przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji, w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2024 r. poz. 278) oraz inne podmioty, których udział jest uzasadniony z uwagi na realizowane zadania. Komitet uprawniony będzie do wyrażania opinii oraz podejmowania inicjatyw i rozwiązań w sprawach dotyczących przygotowania, przeprowadzenia i oceny rewitalizacji Gminy Sabnie.

Do zadań Komitetu należało będzie w szczególności:

- opiniowanie dokumentów dotyczących rewitalizacji, w tym projektów aktualizacji i zmian Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Sabnie na lata 2025-2035 przedkładanych przez Wójta,
- podejmowanie inicjatyw i współdziałanie w procesie rewitalizacji, w tym w działaniach służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami rewitalizacji,

- przedkładanie Wójtowi Gminy propozycji działań w zakresie zaspokajania potrzeb i oczekiwań interesariuszy rewitalizacji.

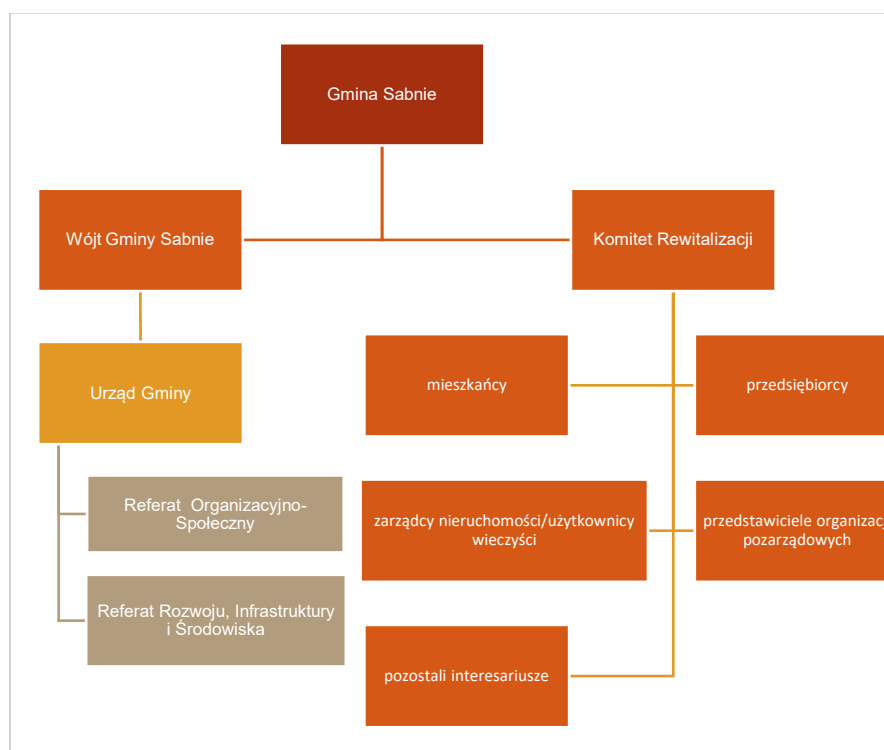
Zadania wykonywane w Komitecie Rewitalizacji realizowane będą społecznie, bez wynagrodzenia.

Pozostali Interesariusze

Niezależnie od działania Komitetu Rewitalizacji, wszyscy interesariusze na każdym etapie realizacji „Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sabnie na lata 2026-2035” mogą brać aktywny udział w działaniach rewitalizacyjnych poprzez informowanie o problemach, potrzebach i potencjałach obszaru rewitalizacji, a także zgłaszanie konieczności zmian społecznych, infrastrukturalnych, zgodnie z lokalnymi oczekiwaniami.

Zaangażowanie różnych podmiotów we wdrażanie Programu prowadzi do wzajemnego uzupełniania się działań różnych instytucji zarówno na etapie opracowywania programu, jak i jego wdrażania i monitorowania postępów prac.

Działania podejmowane w związku z realizacją zapisów Programu będą upublicznione z wykorzystaniem Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Sabnie. Komunikacja będzie się odbywała z wykorzystaniem dotychczas funkcjonujących kanałów informacyjnych, tj. w formie wymiany stanowisk, w tym w formie elektronicznej na uprzednio uzgodnione między interesariuszami adresy poczty elektronicznej, poprzez zamieszczenie odpowiednich informacji na tablicach informacyjnych w Urzędzie Gminy, na stronie internetowej gminy, a także w trakcie spotkań i wydarzeń, organizowanych przez Urząd Gminy oraz organizacje pozarządowe.

Ryc. 2 Struktura zarządzania Programem

Tab. 11 Koszty zarządzania procesem rewitalizacji

lp.	tytuł	liczba jednostek	koszt jednostkowy (tys. zł)	wartość (tys. zł)
1	aktualizacja Programu	2	22	44
2	działania edukacyjno-informacyjne	2	5	10

lp.	tytuł	liczba jednostek	koszt jednostkowy (tys. zł)	wartość (tys. zł)
3	raporty z okresowej realizacji Programu	2	10	20
	razem			74

„Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Sabnie na lata 2026-2035” jest programem wieloletnim. Realizacja celów i kierunków działań, jak i wynikających z nich przedsięwzięć rewitalizacyjnych została zaplanowana do 2035 r. Postanowienia Programu podlegają ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez Wójta Gminy Sabnie co najmniej raz na 3 lata.

Tab. 12 Ramowy harmonogram działań

lp.	tytuł	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
1	Przyjęcie Programu do realizacji	X									
2	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
3	Funkcjonowanie Komitetu Rewitalizacji	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4	Monitoring przedsięwzięć rewitalizacyjnych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
5	Ocena aktualności i stopnia realizacji działań			X			X			X	
6	Działania edukacyjno-informacyjne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

11. System monitorowania i oceny

„Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Sabnie na lata 2026-2035” będzie podlegał ocenie aktualności i stopnia realizacji. W pierwszej kolejności sprawdzeniu będzie podlegało, czy postanowienia Programu są aktualne, tj. czy odpowiadają stanowi faktycznemu w zakresie ustaleń, mających znaczenie dla realizacji Programu. Następnie zbadane zostanie, w jakim stopniu działania zaplanowane w Programie zostały zrealizowane zgodnie z przyjętym harmonogramem. Ocena ta będzie dokonywana przez Wójta Gminy Sabnie co najmniej raz na trzy lata, zgodnie z przyjętym systemem monitorowania.

System monitorowania i oceny Programu będzie realizowany dwuetapowo:

1. Ocena stopnia realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wykonywana corocznie z użyciem karty oceny projektu.
2. Ocena stopnia realizacji celów rewitalizacji z użyciem wskaźników monitoringu, wykonywana raz na trzy lata.

Za gromadzenie i analizę danych na potrzeby monitoringu realizacji przedsięwzięć ujętych w Programie odpowiedzialni będą pracownicy właściwych komórek Urzędu Gminy, realizujący poszczególne zadania wynikające z Programu. Analizie będą podlegały: zakres zrealizowanych zadań, poniesione koszty, harmonogram oraz wskaźniki produktu i rezultatu dla każdego z przedsięwzięć. Za opracowanie cyklicznych raportów z monitorowania przedsięwzięć odpowiedzialna komórka wyznaczona przez Wójta Gminy Sabnie.

Dane do monitorowania postępów realizacji przedsięwzięć i celów rewitalizacji będą zbierane za zakończony rok kalendarzowy, w terminie do 31 marca roku następnego. Opracowana corocznie ocena stopnia realizacji przedsięwzięć oraz przygotowana w cyklach trzyletnich, ocena stopnia realizacji celów rewitalizacji będą podlegały zatwierdzeniu przez Wójta Gminy Sabnie.

Tab. 13 Wskaźniki monitorowania realizacji celów Programu

lp.	wskaźniki monitorowania	wartość bazowa (2026)	wartość docelowa (2035)
cel 1: Podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego i gospodarczego			
1	Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]	43,33	25,0
2	Udział osób bezrobotnych w wieku powyżej 55 lat w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]	10,0	5,0
3	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w populacji z powodu bezrobocia w ogólnej liczbie korzystających [%]	41,67	25,0
4	Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w ogólnej liczbie korzystających [%]	41,67	25,0
5	Liczba popełnionych przestępstw i wykroczeń w przeliczeniu na 100 mieszkańców	4,10	2,0
6	Liczba interwencji w przeliczeniu na 100 mieszkańców	6,64	4,0
7	Liczba wydarzeń społecznych, kulturalnych, edukacyjnych, sportowych lub turystycznych w obiektach publicznych i przestrzeniach otwartych	10,00	20,0
8	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	3,87	6,0
9	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	6,05	8,0
cel 2: Tworzenie atrakcyjnych, funkcjonalnych i dostępnych przestrzeni publicznych			
10	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej	0,0	17,0
11	Nowa lub zmodernizowana infrastruktura sportowo-rekreacyjna	0,0	5,0
12	Nowe lub zrewaloryzowane przestrzenie publiczne	0,0	17,0
cel 3: Zrównoważone wykorzystanie potencjału środowiskowego gminy			
13	Liczba wydarzeń ekologicznych, kulturalnych lub turystycznych w nowych przestrzeniach otwartych	0,0	20,0
14	Ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na liczbę budynków [Mg]	1,23	0,5
15	Liczba wymienionych źródeł ciepła w obiektach użyteczności publicznej	0,0	5,0
16	Odsetek źródeł ciepła na paliwa stałe w łącznej liczbie źródeł ciepła	78,87	50,0

Opracowana ocena będzie podlegała opiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszeniu na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej. Ocena aktualności polega na sprawdzeniu, czy ustalenia zawarte w Programie są zgodne z postępowaniem realizacji procesu rewitalizacji. Celem tego procesu jest zidentyfikowanie przesłanek do aktualizacji postanowień Programu, tak aby dostosować je do aktualnych warunków. Przesłanki te mogą obejmować m.in.: diagnozę stanu obszaru rewitalizacji, cele i kierunki działań oraz zakres realizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, co pozwala na podjęcie korekty. Włączenie do realizacji nowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych wymaga analizy i weryfikacji pod kątem zgodności z celami i kierunkami rewitalizacji. Zmiany w kontekście dokumentów strategicznych lub ram finansowych nie będą wymagały aktualizacji Programu, jeśli nie będą ograniczały możliwości kontynuacji realizacji celów rewitalizacji. Rekomendacja zmiany powinna wynikać z okresowej oceny aktualności

i stopnia realizacji Programu. W przypadku stwierdzenia, że gminny program rewitalizacji wymaga zmiany, Wójt Gminy Sabnie wystąpi do Rady Gminy z wnioskiem o jego zmianę, załączając do wniosku opinię Komitetu Rewitalizacji do przeprowadzonej oceny. W przypadku stwierdzenia, w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji, osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych, Rada Gminy uchyla uchwałę w sprawie gminnego programu rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek Wójta Gminy Sabnie.

12. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach dotyczących zasobu mieszkaniowego

Zgodnie z postanowieniami art. 21. ust. 1. ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz.U. z 2023 r. poz. 725) rada gminy uchwała:

- wieloletnie programy gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy,
- zasady wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy, w tym zasady i kryteria wynajmowania lokali, których najem jest związany ze stosunkiem pracy, jeżeli w mieszkaniowym zasobie gminy wydzielono lokale przeznaczone na ten cel.

W art. 21 ust. 3a wskazano, że w przypadku, gdy uchwalono gminny program rewitalizacji w ww. uchwałach uwzględnia się, określone w tym programie, działania prowadzące do zapobieżenia wykluczeniu mieszkańców obszaru rewitalizacji z możliwości korzystania z pozytywnych efektów procesu rewitalizacji, w szczególności w zakresie zasad ustalania wysokości czynszów.

W skład mieszkaniowego zasobu gminy, wchodzi 7 budynków³², w których znajduje się 17 lokali mieszkalnych o łącznej powierzchni 826,55 m², w tym 7 lokali z przeznaczeniem na najem socjalny lokalu.³³ Ze względu na brak środków finansowych w budżecie gminy i niskie dochody z najmu lokali komunalnych w latach 2024-2028 nie przewiduje się remontów kapitalnych oraz modernizacji lokali i budynków. Nie planuje się także sprzedaży lokali. W zasadach polityki czynszowej ustalono następujące warunki obniżenia czynszu:

- lokal w budynku oddalonym o ponad 350 metrów od zwartej zabudowy -10%,
- usytuowanie lokalu na poddaszu - 5%,
- brak centralnego ogrzewania – 10%,
- słaby stan instalacji centralnego ogrzewania - 5%,
- brak urządzeń wodociągowych – 10%,
- słaby stan instalacji wodociągowej - 5%,
- słaby stan techniczny budynku – 10%,
- brak w lokalu łazienki - 5%,
- WC poza lokalem - 5%.

W kontekście realizacji Programu należy stwierdzić, że Wieloletni Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Sabnie nie zawiera postanowień wykluczających mieszkańców obszaru rewitalizacji z możliwości korzystania z pozytywnych efektów procesu rewitalizacji. W związku z powyższym nie wskazuje się konieczności zmian ww. uchwały.

13. Określenie niezbędnych zmian w uchwale dotyczącej Komitetu Rewitalizacji

Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2024 r. poz. 278) zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji określa,

³² Zlokalizowanych w miejscowościach: Grodzisk, Kurowice, Nieciecz Włościańska, Sabnie, Wymysły, Zembrów.

³³ Uchwała Nr VII/20/2024 Rady Gminy Sabnie z dnia 28 sierpnia 2024 r. w sprawie przyjęcia „Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Sabnie na lata 2024-2028”.

w drodze uchwały, Rada Gminy przed uchwaleniem Gminnego Programu Rewitalizacji. Rada Gminy Sabnie podjęła uchwałę nr, określając zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji. W związku z tym na obecnym etapie nie zachodzi potrzeba wprowadzania zmian w obowiązujących zapisach uchwały.

14. Specjalna strefa rewitalizacji

Zgodnie z postanowieniami art. 15 ust. 1 pkt 12 ustawy w Programie winno zostać wskazane, czy w obszarze rewitalizacji zostanie ustanowiona Specjalna Strefa Rewitalizacji (SSR) wraz z okresem jej obowiązywania. Specjalna Strefa Rewitalizacji jest ustanawiana na podstawie art. 25 ust. ustawy na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta przez radę gminy. Specjalną Strefę Rewitalizacji ustanawia się w celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych na okres nie dłuższy niż dziesięć lat, bez możliwości przedłużenia.

Zaplanowane w Programie podstawowe i pozostałe, dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne nie wymagają zaangażowania do ich realizacji narzędzi zdefiniowanych w rozdziale 5 ustawy, w związku z czym nie przewiduje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji na żadnym z podobszarów rewitalizacji w gminie Sabnie.

15. Sposób realizacji gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

W dniu 7 lipca 2023 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej przyjął ustawę o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 1688). Przepisy ustawy weszły w życie w dniu 24 września 2023 r. W miejsce studium stanowiącego dokument planistyczny określający politykę przestrzenną gminy, ustawa wprowadza nowy akt planowania przestrzennego - plan ogólny gminy. W dniu 30 kwietnia 2026 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej przyjął ustawę o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2026 r. poz. 781), na mocy której studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego obowiązujące w gminach stracą moc z dniem 1 września 2026 r.

W dniu 27 maja 2024 r. Rada Gminy Sabnie podjęła uchwałę Nr III/6/2024 w sprawie przystąpienia do sporządzenia Planu Ogólnego Gminy Sabnie. Konsultacje społeczne projektu planu ogólnego gminy Sabnie odbyły się w dniach od 26 stycznia 2026 r. do 23 lutego 2026 r. Plan ogólny nie został jeszcze przyjęty uchwałą Rady Gminy.

Kierunki zagospodarowania obszaru rewitalizacji objęte są postanowieniami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sabnie (dalej: Studium), przyjętego uchwałą Nr LII/309/2014 Rady Gminy Sabnie z dnia 12 listopada 2014 r. w sprawie przyjęcia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sabnie” (zm. Uchwałą Nr L/264/2023 Rady Gminy Sabnie z dnia 30 maja 2023 r.). Na podstawie analizy dokumentu, stwierdzono, iż nie wystąpi konieczność wprowadzenia zmian w Studium, które wynikałyby z realizacji przedsięwzięć zaprojektowanych w Programie, ponieważ projektowane przedsięwzięcia są zgodne z polityką przestrzenną przedstawioną w Studium. W wyniku realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych nie nastąpi zmiana funkcji obszarów wskazanych w Studium.

Dla obszaru rewitalizacji nie opracowano miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

16. Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji sporządzony na mapie w skali co najmniej 1:5000

opracowanej z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej, a w przypadku jej braku – z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej w rozumieniu ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne.

Spis tabel i rycin

Ryc. 1 Obszar rewitalizacji w obrębach ewidencyjnych gminy.....	7
Ryc. 2 Struktura zarządzania Programem.....	81
Tab. 1 Porównanie wskaźników w sferze społecznej w obszarze rewitalizacji i w gminie ...	10
Tab. 2 Porównanie wskaźników w sferze gospodarczej w obszarze rewitalizacji i w gminie	13
Tab. 3 Porównanie wskaźników w sferze środowiskowej w obszarze rewitalizacji i w gminie	14
Tab. 4 Porównanie wskaźników w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w obszarze rewitalizacji i w gminie	15
Tab. 5 Porównanie wskaźników w sferze technicznej w obszarze rewitalizacji i w gminie ..	18
Tab. 6 Cele rewitalizacji i kierunki działań	23
Tab. 7 Spójność celów Programu i Strategii.....	63
Tab. 8 Szacunkowe ramy finansowe.....	64
Tab. 9 Komplementarność problemowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych	74
Tab. 10 Komplementarność międzyokresowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych	76
Tab. 11 Koszty zarządzania procesem rewitalizacji	81
Tab. 12 Ramowy harmonogram działań.....	82
Tab. 13 Wskaźniki monitorowania realizacji celów Programu	83